

*“Milyon renkli, bin bir kokulu gökyüzü çiçeklerinin ortasında,
kutsalların yitik parçalarını bulduğum unutulmuş bir kristal
kürede uyuduğumu düşlemeye başlamıştım. Uyuyor, göz sü-*

*rülmemiş rüyalar görüyordum, bakir rüyalar.
Rüyalarımдан birinde, ansızın karanlık bir huzursuzluk
giriyor içime, bir damla gözyaşı dudaklarımın çatlaklarına
sızıyordu ve bir yolculuğa çıkıyordum.*

*Hiçbir şeyin görüldüğü gibi olmadığı, varlığın yoklukla
hiç durmadan seviştiği, rüyaların iç içe geçtiği, başı sonu
olmayan biçimsiz bir labirentte peynir bulmaya çalışan
turuncu benekli farenin peşine takılıyor
ve bir daha geri dönmüyordum, kayboluyordum.”*

Yaşamını henüz gençken kaybeden yeğenim İnan, ölmeden önce yaşam öyküsünü yazdığı kısa öyküsünün sonuna eklediği bu sözler, Varlık’ta kaybolmamaya çalışan insanlığın yani hepimizin ortak özelliğine işaret ediyor. Varoluş maceramız, her bireyde farklı biçimlerde şekillenmesine karşın, aynı yazgıya sahiptir: Bilinemezlik. Felsefenin temel sorusu “Neden bir şey var da Hiç yok” aynı bilinemezliğin dürtüsüyle sorulmuştur. Varlık’ın yanıtı yok, ölüm ise temel bilinemezliktir. Varoluş, bilinemezliğin bin bir yankısıdır.

*Varoluş labirentinde koşuştururken derin nefes almam
gereken anlarda elini omuzumda, şefkatini yüreğimde
duyumsadığım sevgili kardeşlerime:
Perihan’a, Hikmet’e, Vedat’a, Güven’e.*

*Ve dünyaya gelmek isteyip istemeyeceği sorusunu kendisine
sorma olanağımın olmadığını bildiğim hâlde dünyaya
getirdiğim kızım Ece’ye.*

*Ve varoluş taşkınlığım karşısında çaresiz kalarak
“seninle felek bile baş edemez” diyen
şefkat Tanrıçası anneme.*

tabula rasa

taşkınlıklar

h. ibrahim türkdoğan

hayalci hücre: #48              #4 | h. ibrahim t  rkdoĝan | tabula
rasa: taşkınlıklar   2024 hayalci hücre | bu kitabın türkçe yayın hakları
h. ibrahim t  rkdoĝan ve hayalci hücre yayın'a aittir. | yayına
hazırlayan: ali  an   ahin | kapak tasarımı: soner torlak | kapak fotoĝrafı:
deniz ege kutlu | kitap i  i fotoĝraf: baran ikinci | dizgi: nail dündar |
baskı-cilt: repar tasarım matbaa, yenibosna merkez mh. cemal ulusoy
cd. no: 43 bah  celievler/istanbul (sertifika no: 40675) | 1. baskı 2024 /
istanbul | isbn no: 978-625-6597-37-2 | sertifika no: 73832 | hayalci
hücre yayın lema yayıncılık basım daĝıtım kırtasiye ticaret limited
  irketi sinanoba mahallesi aktay caddesi A3-27 blok no: 6a i   kapı no: 6
büyükçekmece / istanbul | <https://hayalcihucre.com>

tabula rasa

taşkınlıklar

h. ibrahim türkdoğan

fotoğraf: deniz ege kutlu

İçindekiler

Yazma Dürtüsü	13
Tabula Rasa	15
Varlık ve Yokluk	19
Dil ve Felsefe	23
Bataille'da Savurganlık Felsefesi	25
Yaratılışın Felsefesal Versiyonu	33
Hallerim	37
Kahkahalar ya da Elan Vital	41
Ölüm Üzerine İki Konuşma (1): Gılgamış	47
ve Filozof	47
Ölüm Üzerine İki Konuşma (2): Enkidu	51
ve Filozof	51
İntiharın Apolojisi	55
ve Philipp Mainländer'in Hiç'i	55
Anadili	61
Fıkr -i Sabit	67
Man'ın Varlık Bunalımı	71
ve Kendi-Olmayan	71
Kötülüğün Güzeli: Lautréamont ya da	75
Şehvetim Üzerine Bir Mektup	75
İstanbul Sıkıntısı ya da Cinler Saltanatı	81
ve Max Stirner'in Cinleri	81
Hiç Nedir?	87
Öteki Kendimle Bir Konuşma	89
Öteki'ne Bir Mektup	93
Hiç Sorunsalı	97
Şen-Melankolik Düşünceler	101
Kendi ve Öteki	105
Hiç'i Düşünürken	107
Bokun Sosyolojisi	115
Hâyâli Bir Despot: Pişmanlık	121
Varlık ve Hiç Üzerine Bir Fragman	127
Tabula Rasa	137

h. ibrahim türkdoğan

Doğumu 1960. Felsefe, sosyoloji, siyasal bilimler (RWTH-Aachen) ve sosyal pedagoji (KFH-Aachen) alanlarında öğrenim görmüş, Max Stirner'in Biricik ve Mülkiyeti'ni Türkçeye kazandırmıştır. Almancada (Der Einzige und Das Nichts, MSA-Leipzig, 2003) ve Türkçede (Hiç, Sınır Ötesi Tümceler, Öteki Yayınevi, 2018 / Ben'in Terörizmi, 2023) yayımlanmış eserlerinin yanında çok sayıda makalesi vardır. 2002'de kurulan Max Stirner Topluluğu'nun (Leipzig/Bayreuth) kurucu üyelerinden ve ilk başkanıdır. 1999'dan beri Max Stirner Projesi'ni sürdürmektedir. Aynı zamanda sosyal pedagog unvanıyla çeşitli kurumlarla beraber çalışmaktadır. Aachen / Almanya'da yaşamaktadır. (Fotoğraf: Baran Ekinci)

*Her Şeyden her an vazgeçilebilir bilinci ve duygusuyla
varoluşu seviyor ve yaşıyorum.*

Yazma Dürtüsü

*Hopper: "Söylenebilen bir şeyin
resmini yapmaya değmez."*

*Baudrillard: "Resmi yapılabilen bir şeyden
söz etmeğe değmez."*

*Stirner: "Stirner'in söylediği söylemek istediği değildir
ve söylemek istediği söylenemez."*

Benim yazma dürtüm söylenemeyene ve resmi yapılamayana yöneliktir. Söylediğim söylemek istediğim değildir. Bu nedenle söylemek istediğimin baskın gücüyle söylüyorum her söylediğimi, bu da beni nominadan bağımsızlaştırıp Hiç'le yüzleştiriyor. Sınırsız vakumu Biricikliğimin kıvrımlarıyla renklendiriyorum. Eğer bu, metafiziksel ve poetik imgeler yansıtıyorsa, ratio'nun sınırlarını zorladığımdandır; yine de kendi içinde us odaklıdır, usçu olmakla birlikte. Ancak benzeri dürtüyle var olanlar, beni daha iyi anlayabilirler.

Burada sunulan her deneme kendi içinde bir bütünlük oluşturur. Metinlerin zaman ve uzamla ilişkisi anda sağlanır ve o an üzerinden metinler bir biçim ve içerik kazanır. Yazar o an içinde bir dışavurumla düşüncelerini geliştirerek zaman ötesine taşır. An, her an kendinde bir bütündür. An dışında olan okur, ancak yazarla benzerlikleri üzerinden aynı ânı yakalayabilir ya da ona yaklaşabilir.

Tabula Rasa

Açılış: Sıfır felsefe.

‘Hiçbir çıkış noktam yok’ demek isterdim ancak bu sözcükleri düşünen ve yazan biri var; demek ki çıkış noktam benim, Kendim. Öyleyse kendimden başka hiçbir çıkış noktam yok. Ve her başlangıçta söze kendimle başladığım gibi dönüp dolaşıp yine kendimle bitireceğim sözü. Başlangıç ve son arasındakiiler ise oluşlar olacaktır, kendi oluşlarım, kendimi giysilere giydirişlerim, kendimi adlandırmışlarım, kendimi kendimden kopararak uzaklara fırlatıp ve bir süre uzağı seyretmek, uzağı yaşamak –uzaktaki kendimi.

‘Sayfayı kirlletmemeye çalışacağım’ demek isterdim ancak her sözcük yapısı gereği kirden beslenir. "Başlangıçta söz vardı." Bunun çevirisi şudur: Söz başlangıcın kirlletilmişliğidir. Düşünmek kaybolan masumiyetimidir, öyleyse. Ve öyleyse düşünmek hüznümdür. Süreli ve tekrarlamalı; aralıklı ve kendini tekrarlayan. Aralıklarda sükûnet olurum. Issız ve تنها. Karanlık. Ve Hiç. Ve yavaş yavaş duyumsatır kendini, gelir yine ve giysim olur. Karalara giyindirir beni –kaybettiğim beyazın matemidir bu. Çekici ve ölümcül bir kadındır: Melankolia. Kişisel hüznümün evrensel adı.

‘Hüznü ve neşeyi terkettim’ demek isterdim ancak melankoliyle her eşleşmem ve ardından ondan her kopuşum bir yanılsama olarak beynime çarpıyor. Sürekli tekrarlanmaktayım, sürekli tekrarlanıyorum. Bir ourobouros örneğindeki gibi kuyruğumu ağzıma alır ve yeniden başa dönerim ve her başlangıçta bir tabula rasa yaşarım. Henüz Ben olmayan, iç ve dış dünyayı ayırt etmeden yaşayan ve cinsiyet giysisi taşımayan bir bebek örneği. “Ben” demeye başladığımda masumiyeti ezerek dış dünyaya atılırım ve

bir daha asla dönemem kendime. Her ‘dönüş’ sandığım nokta yitirdiğimin gölgesidir, yalnızca bir karartı. Her uyanışında insanın dehşetini görmekteyim ve dehşete düşmekteyim. Çaresizce kuyruğumu kemirerek kendimi tüketmeye başlarım. Her tükenişim bir başlangıcı müjdelere: Hüznün müjdesi. Her sadeliğim, her yalın halim dehşete dalacağımı müjdeler. Sûkûnet olduğum anlar birer kırılmadır; o anlarda bir huzur dalgası yakalar içimi, mutlu olmayı tadarım.

‘Yalnız değilim’ demek isterdim ancak yalnız-oluşu kozmosun bir ilkesi olarak düşünmekteyim ve ancak an’larda yalnız değilim, bu da kaosun bir enerjisidir diye düşünmekteyim. Şöyle de demek olanaklı: Ben yalnız doğar ve yalnız ölür; yalnız da yaşar. Oluş-kalabalığında haller girer, hallerde ikileşir, üçleşir, beşleşir. Haller yalnız-oluşu unutturabilir –geçici olarak. Yalnız olduğunu ebedi unutan gerçek aptaldır.

‘Dekadent-olmayan bir yaşam olacaktır’ demek isterdim ancak yalan söylemiş olurum. İnsanlık dekadansın kendisidir, insanlık hastalıktır, çöküştür, yıkılmadır; insanlık çöküşün daima tekrarıdır, insanlık etleri dökülmüş iskelettir; bir Üstinsan olarak imgelerimdeki yaşama evet deyip harekete geçsem de, bir Biricik olarak iskeletler üzerinde ölüm dansına dalmaktan başka şansım yok. Ve bedenime dökülen varlığın zehirli şarabı benim de etlerimi iskeletleştirmekten başka bir sihir içermemektedir. İnsan, kanı zehirli ve eti bitli bir ölü düşüncedir! Israrla söylemeliyim: İnsanın ürettiği her bir düşünce kan emici çirkin bir bittir başka bir şey değildir. İnsan kemirgendir, kendi düşünceleriyle bilenmiş azı dişlerini göstererek kendi kemiklerini öldüresiye kemireceğini müjdeleyen bir devasa bittir. Bu, insanın en zeki versiyonudur.

‘Düşünmek bana teselli veriyor’ demek isterdim fakat her düşünce, içinde bir tuzak sakladığını pek yakından öğretti bana; ardını seyretmek için kemirmeye yeltendiğim her birinin beni içten içe kemirdiğine şen-hüzünlü gülümsemelerimle tanık oldum. En görkemli olanları, en büyüleyici olanları birer karabasan olarak çökerler gırtlığına ve rengârenk giysiler örterler teselli aramaktan yorulan yalın tenine; her biri kendi içinde cehennem besleyen bir cennet suratlıdır, ütopya vaat eden bir anti-ütopyadır.

‘Hakikat vardır’ demek isterdim fakat bu, söylediğim yalanlar hiyerarşisinde en tepede olurdu. Varlık –bireyi meşgul eden temel sorudur, Hiç –meşguliyeti sorgulayan temel bilinmeyendir, varoluş bu iki kemirgen arasında bo-calayan bireyin temel sorunudur. Ve: böyle kalacaktır –hep

Ve:

‘Âşk yok’ demek isterdim fakat ancak âşkтайken Kendimi Kendimin doruğunda yaşıyorum; öleceğimi bilerek ve ölmeden önceki çırpınışlarımı, kendimi yere vuruşlarımı, kafamı delip geçen tutkulu ve hüzünlü sözcüklerin beni diri diri yakacaklarını bilerek; ruhumda yazdığım âşk ve ölüm konçertosunun beni kendi ritmiyle melankolik dalgalarda boğduğu halde, tüm simetrik biçimlerin ve monotonik düşüncelerimin bir karmaşada, bir ilahi kaosta parçalanarak dağıldığını duyumsadığım halde.

Bir sükûnet yaşıyorum, bunu söyleyebilirim. Ağır ve sert melankolik halkaların beynimde ve yüreğimde kırılmaları, aradaki karartılar, küçük ama güçlü karanlıklar. Her şeyin tekrarıdır –yaşam. Hiçbir yeni olmayacaktır; her yeni eskiyi tekrarlar –başka suretlerle. Hüzünlü bir huzur yaşamaktayım. Bunda bir güzellik var. İşkenceyi uzatabi-

len bir güç. Amor fati bakışımın bir dalgasıdır –belki. Kaosun bir hüzünlü huzuru. Komedileşmekte olan tragedyanın son bölümü. Dionysos hiç yaşamadı.

*
**

Varlık ve Yokluk

Bir varmış bir yokmuş, evvel zaman içinde gökyüzü ile yeryüzü arasında insanlar yaşamazken, Varlık ve Yokluk bir bütünden yıldızların dilinde bir masal dolaşmış. Bu masal bütün masalların kapsamıymış, bir bakıma ilk masal. Hem var hem yok.

Ben hiçbir şeyim. Ben hiçbir şey değilim, ancak her şey olabilirim. Bir şey olmakla bir şey olmamak arasında hiçbir fark görmüyorum. Bir şey olsam da olmasam da aynı kapıya çıkar.

Nedir bu kapı?

Dünyaya bir şey olmak için mi gelindi?

Dünyaya bir şey olmamak için mi gelindi?

Kendime isyan yetkisi veriyorum.

Bu bir hak arama değildir, kimsenin bana hak vereceğinden de yola çıkmıyorum. Hem, kimsenin bana hak vermesiyle haklı mı olurum? Hayır. O halde? Kendime isyan yetkisi veriyorum, çünkü bir süredir böyle duyumsuyorum. Bir şey olmak ya da bir şey olmamak arasında kalmanın bir hissi değildir bu. Kendimi arada kalmış hissetmiyorum.

Kendimi hissediyorum. Bu bana fazla geliyor.

Demek ki kendime isyan ediyorum. Acaba? Belki. Ve bazen. Ama kendime isyan yetkisi verişimin nedeni kendimi hissetmemden kaynaklanmıyor. Sosyolojik varolanlara mı isyan ediyorum? Kurallara, yasalara, dinlere, ibadetlere, bütün kimliklere? Sanmıyorum: Kimlikler estetik, etik ve felsefi duruşumla özdeşleşmiyor. Kimlikler ruhumun alevini dindirmiyor. Ama isyan edecek kadar önemsemiyorum kimlikleri. Üstelik fazla kimlik var, çok fazla.

Hiçbirinin temelinde estetik yok. Kimlik kalabalığında boğulan dünyada varlığımı hissediyorum.

Kuralsız da değilim. Hiçbir şeye karşı değilim, karşı olmak var-olmak kadar komik ve absürttür. Benim kendi ritüellerim var, ama kendimin, benim -şayet Ben varsam-. Varolduğumu düşünüyorum. Düşündüğüm için varolabilir miyim? Düşüncenin bir illüzyon olabileceğini de düşünüyorum. Aynı zamanda varolduğumu duyumsuyorum. Duyumsamam da mı bir illüzyon? Bu olasılık da var.

Ben bir nihilist değilim. Dedim ya, bir şey değilim; bir şey olabilirim ve olabiliyorum ama olmayabiliyorum da. Kimim ben? En ufak bir bilgim yok bu konuda. Bir kedim var, beni benden daha iyi tanır. Ona sorun.

Herhangi bir sosyolojik olguyla gururlanamıyorum hatta çok onursuzca buluyorum bir şeyle gururlanmayı. Çok mu onurluyum bu nedenle? Hiç sanmam. Ayrıca gururlu olmak ne değiştirecekti yaşamımda? Aradığım sorulara yanıt mı verecekti? Asla! Yalnızlığıma teselli mi olacaktı? Belki bazen ama sürekli değil, geçici.

Ben bir Türküm, ancak Türkçü değilim. Neden Türküm? Çünkü Türkçe düşünüyor ve Türkçe konuşuyorum. Bu kadar dil kalabalığında birini ya da bir kaçını seçiyorum; seçtiğim dil ile, seçtiğim diller ile Kendimi ifade ediyorum. Hepsi bu kadar. Düşünmenin kaynağı dildir. Dil ile düşünür, dil ile yaşarız. Beni düşündüren dil ise Türkçedir; düşünmemi sağlayan dil Türkçedir. Yaşlı filozof haklı olarak “dil insanın evidir” demişti. Ayrıca Türkçe düşünüyor olabilmekten de estetiksel ve felsefî bir haz alıyorum. Derin bir haz.

Ataerkil bir dil olan ve bu nedenle de birçok felsefecinin ve edebiyatçının ruhunu sıkı Almancanın tersine Türkçe öz itibarıyla nötr bir dildir. Nötr olması sözcüklere pek fazla önyargı katmaz, dolayısıyla nesnelere daha arı,

daha yalın ve daha gerçekçi bir içerik kazandırılabilir. Önyargısız insan, analizlerinde çok daha objektif, çok daha bağımsızdır ve indirgemeci değildir.

İndirgemeci kişi sabit düşünmeye yatkındır, hem kendisini hem karşısındakini kalıplarda görmeye alışkındır. Alışkanlık düşünce tembelliğini besler ve yeni düşünce üretmeyi, yeni düşünceler benimsemeyi engeller. Düşüncedeki önyargı ve alışkanlık sabit fikirli kişinin oluşmasında temel etkenlerden ikisidir. Neticede sabit fikir kişinin ‘kendi’ni yaratmasını engeller. Başka deyişle: Sabit düşünceli kendini imha eder.

Kendi, sabit düşüncelerin ötesinde yüzeye çıkar ve belirginleşir, belirginleştikçe de gerçekleşir. İnsan hiçleştikçe varlaşır, varlaştıkça sabit düşüncelerden arınır. Ben varım, çünkü hiçim. Ve ben her şeyim, çünkü hiçbir şeyim. Benim düşüncelerim an’a hitap eder; kalıcı da olsalar her zaman kontrolümdedirler. Düşüncelerim bana sahip olamazlar, çünkü onları yaratan benim. Tanrı benim bir düşüncemdir, bu düşünceye teslim olmak ya da onun efendisi olmak benim elimdedir. Sabit düşünceli düşüncelerinden vazgeçemez, çünkü o, düşüncelerin egemenliğinde yaşar, düşünceler onun sahibi ve efendisidir.

Ben düşüncelerin efendisiyim. Düşünceleri kendi estetik-etik tarzıma göre şekillendirir ve inşa ederim; ihtiras ve haz ile kurduğum düşünce yapısını kırar, bir başka an’a yönelirim.

*
**

Dil ve Felsefe

Düşünürün ifade aracı: *Dil*. Bu bir sıfır felsefedir aslında. Ve buna uygun olarak bir çıkış noktası geliştiriyorum: Sosyolojik ve dinsel önermeleri yaşamımdan uzaklaştırırken, onları aynı zamanda sabitleştirmeksizin yaşamıma uyarlayabilmek. Sıfır felsefe yaşamın temeli olarak algılanmaktadır bu durumda. Nasıl sıfır rakamı olmadan matematik olamazsa, felsefi bağlamda da bir temel öge olmadan yaşanılmaz. *Benim temel öğem dildir*. Felsefi olarak baktığımızda her insanın temel ögesi dildir. Ancak insanların büyük çoğunluğu dilden daha çok sosyolojik ve dinsel önermelerle beslenmektedirler. Türkçe bilen insan aslında çok şanslıdır bunu anlamakta. Türkçenin nötr ve hatta eşeysiz olması bağımsız düşünce hazinesini çeşitli boyutlarda zenginleştirecek özelliğe sahiptir. Ancak ne var ki burada ana faktör şu: *İnsan mı dilin sahibi yoksa dil mi insanın sahibidir?*

Elbette dil insanın temelidir, dil insanın kendisidir. İnsanın şanssızlığı kendini dilin egemenliğine kaptırmasıdır. Sözcükler vardır ki insana hükmeder, insanı hapseder. İşte burada sosyoloji ve dinler devreye girmiştir. Oysa ben dil üzerinden kendimi ifade ediyorum. Örnek: Türkçe dili ile düşünüyor ve Türkçe dili ile konuşmaktayım. Dil (burada düşündüğüm ve konuştuğum dil: Türkçe) benim evim, benim sarayım, benim hazinemdir. Ama Türkçü olmam için hiçbir neden göremiyorum. Diğer taraftan kendini sosyolojik ve dinsel açıdan ifade edenler *Türkçü, dinsel (dinci)* ve binlerce yapay kimliklerin tuzağında körelmektedirler. Bu yüzdendir ki kendi aralarında barış sağlayamamaktadırlar. Başka bir örnek: Sosyolojik bir temeli olan “Türkiyeli” kavramı çeşitli milliyetlerin ve halkların kimliklerini yansıtmaktadır. Neye yarar ki? Kimlikler benim ilgim kapsamında değildir. Türkiyeli kavramında arka planda

milliyetler ve hatta milliyetçilikler saklıdır. “Türkiyeli” olmak bir dil karakterini çağrıştırmıyor, milliyetlere ve halklara özgüdür. Yürüttüğüm aklın mantıklı sonucu şudur: Ben “Türküm” yerine ben “Türkçeyim” ifadesi ne demek istediğimi tam olarak açıklamaktadır.

Türkçeden haz almamın nedeni Türkçe dilin karakterinden kaynaklanıyor. Türkçe sadece edebiyata değil, aynı zamanda felsefeye de temel olabilen bir dildir. Ancak Türkçe konuşanların büyük çoğunluğu eskiden beri kısır ve tek taraflı bir eğitim sisteminden geçtikleri için sosyolojik ve dinsel önermeleri kıramayıp onların egemenliğinde kekelediler; hiçbir zaman dillenemediler. İşte bu nedenle de dünyaya örnek olabilecek Türkçe felsefeci yok.

Nietzsche, katı ve ataerkil Almancaya karşı beslediği antipatiden dolayıdır ki, bütün kalıpları kırabilmiş ve yepyeni bir Almanca yaratabilmiştir. Almancayı hapsediği bünyeden kurtarmıştır. Nietzsche tek değildir bu konuda: Wittgenstein, Stirner, Heidegger ve başkaları. Heidegger özel bir konuma sahiptir. “*Dil insanın evidir*” diyen bu filozof Almancanın ataerkil zincirlerini sadece bir yerden başka bir yere taşımıştır. Almancayı yöreselleştirmiştir. Ataerkil yapıyı kırmak için yüzlerce katı örgüleri ne kadar kemirmeye çalıştıysa da, doğduğu kasabanın dilini dünyanın merkezi ilan etmekle yöresel Almancacı olmaktan öteye gidemedi.

Türkçe çok daha sade ve önyargılardan bağımsız bir dildir. Türkçe özgür bir dildir. Bu özgür yapıyı korumak ve daha da zenginleştirmek için yepyeni bir eğitim sistemi inşa etmek gerekir. Ne var ki, siyasal iktidarların uyguladığı sistem bunun tam tersini gerçekleştirmekle birlikte *Türkçenin özgürlüğünü zedeleyecek bir içerik taşımaktadır. Türkçenin özgür ve özgün filozoflara gereksinimi var, dinsel ya da ulusal önermelere değil.*

Bataille’da Savurganlık Felsefesi

Bataille: “Yalnızca ölümün ve istencin soluğu bastırma
ve kesme gücü vardır.

Yalnızca istencin ve ölümün aşırılığı hakikate
ulaşmamızı sağlar.”

Baş

Bataille bir huzursuzluk şölenidir. Bataille’ın tüm öyküleri kendi huzursuzluğumu yüzüme vurur, yer yer cebelleşirim kendimle, sanki açmam gereken düğümler varmışçasına bazı sözcükleri, bazı tümceleri sesli okuyarak köprü kurarım ve kurduğum köprüden bastonsuz geçince sevinirim çocuk gibi. Sayfalara dağılan altbenin çirkin ve görkemli imgeleri belirir bol bol. Yorar beni, öfkelendirir, sevindirir; agresifleşirim ve nihayet ruhum kahkahalar içinde titretir bedenimi; sarsar ve dağıtır düşüncelerimi, özgürleşirim.

Her ne zaman huzursuz sözcüğü aklıma gelirse eş zamanlı olarak ölüm sözcüğü belirir kafamda; totemlerimden kalma, metafizik müttefiklerimden bir yaratıcı miras.

Gövde

Bataille’ın düşün dünyası ve köktenciligi geniş kapsamlıdır hem içerik hem biçim açısından ve bilinen tüm kategorilerin dışında kalır. Roman, öykü, şiir yanı sıra felsefi, sosyolojik, psikolojik, etnolojik, ekonomik metinler yazmış olan bu düşünür, sanat ve edebiyatın yanı sıra sosyal, politik ve ekonomik konularda da yoğunlaşmıştır. Bir taraftan kütüphanecilik mesleğinde çalışırken, aynı zamanda akademik ve pek ünlü “Critique” de dahil olmak üzere, her zaman bilimsel iddiaları olan birkaç derginin kurucusu olan Bataille, sınırları zorlayan ve son derece

saldırğan edebi metinlerin de yazarıdır. “Gözün Hikayesi” ve “Madame Edwarda” gibi müstehcenlik ve pornografi arasında yeşeren eserleri kısmen biyografiktir; Bataille bir kuramcı olmakla yetinmedi, yetinemezdi; ondaki imkân-sızlığa ulaşma istenci buna izin veremezdi.

Paris’in genelevlerini gerçek “kiliseleri” olarak gören Bataille, 20. yüzyılın en cesur düşünürlerinden biridir. Olabildiğince ekseşif, aşırı, uç, köksüz, esrik. Uçurumların yüzücüsüdür –Bataille. Özgür düşünceci düşünceye bağılıdır, oysa Bataille savurganca düşünür, düşünceyi israf eder; her düşünce onun beyninde parçalanmaya mahkûmdur. Bu kozmik bir ilkeye tekabül eder: Güneş, karşılık beklemeksizin dünyaya yönelir ve aralıksız yanar, parçalanarak, dağılarak. Günün birinde sönecek olursa yandığı içindir, –savurganca.

Ayrıca, okuru endişelendiren, huzursuz eden, telaşlandıran, rahatsız eden bir yanı olduğı kesin. Ayna zamanda gülmeyi derinden tattıran bir filozoftur. Bu özellikleriyle insan psikolojisini çok iyi tanıdığını, doğrusu, bu alanda bir usta olduğunu kanıtlamaktadır. De Sade ve La-utrémont’dan sonra kimse onun kadar insan psikolojisinin derinliğine inmedi; bir araştırmacı olarak değil, psikanalitikçi olarak da değil, psikoterapist olarak da değil; bunlar Bataille’in eline su dökemezler. Nietzsche’den etkilenen bu yazar, Nietzsche’nin artistik şaklabanlıklarından pek uzakta sürdürdüğü yaşamında insan psikolojisini yazım ortamında değil, yaşamın ta ortasında deneyledi ve deneyimledi. Bir dönem bir rahip olarak yaşamı başka bir boyutta tadan bu filozofun, genelevleri gerçek kiliseleri olarak adlandırması, elbette bir retorik değil; Bataille bu karşılaştırmayı ya da özdeşleştirmeyi her açıdan kendi yaşamında kakhahalar içinde erosun gözyaşlarıyla tadabildi.

Bataille'ın düşüncesinin karmaşıklığını sıradan bir analizle çözümleyemeyiz, kaldı ki karmaşıklık onun felsefi ve bilimsel ilgi alanlarına odaklanamamasından değil, mümkün olduğu kadar derin ve aynı zamanda mümkün olduğu kadar kapsamlı bir düşünme yolu bul-maya yönelik tavizsiz çabasından kaynaklanmaktadır; Bataille ile tüm yolları yürüyebilirsiniz ama yolun sonuna varamazsınız; sonsuz yollarda yürüyen bir düşünürdür Bataille. Bu nedenle bir özet ya da bir sunum olanaksızdır, bu nedenle bence Bataille'ı anlatmadaki en uygun yol Bataille'a benzer düşünmek ve duyumsamak gerekir; bu onu anlamak için de kaçınılmazdır tabii ki.

Dostu Blanchot gibi Bataille de Dışarı'yı düşünme-nin bir yolunu ana hatlarıyla çizer, ancak bundan daha kapsamlı bir yaklaşım izler, çünkü o, Dışarıyı içeride yani bir iç deneyim biçiminde anlamaya çalışır – ve özellikle çeşitli sınır deneyimlerde, bu çok tuhaf gelebilir ama bu işte Bataille'ı “felsefe dışı” olarak gösteren kendine özgü bir tarzdır; yalnızca bir yazar (ya da bir ekonomist, etnolog, sosyolog, vb.) olarak değil, aynı zamanda felsefenin dışarısında olan düşünceyi onun en iç olasılığı olarak amaçlar. Batı'nın İç ve Dış arasındaki düalizmini bu şekilde zayıflatmak ister.

Batı felsefesi Hegel'de değil, Bataille aracılığıyla sona ermeden tamamlanır. Çünkü Bataille tamamlanmış felsefenin kendini daima yaratan bir felsefeden farklı bir şey olduğunu gösterir. Diğer bir deyimle: Tamamlanmış felsefe her şeyden önce (artık) bir felsefe değildir. Bataille'da ise felsefe yoldadır hep, tamamlanmaya çalışan ama sonlanamayan bir köktenci ve geniş kapsamlı dışavurumcu bir felsefe.

Bataille'ın bilgin okuru Michel Foucault'nun söylemiyle – *pensée du dehors de la philosophie* “felsefenin dışında düşünmek”; bu ifadenin anlamının tüm nüanslarında

felsefenin dışını düşünmek: felsefenin dışında duran bir düşünce, aynı zamanda felsefeye göre dışarı olanın düşüncesi ve kendi dışarısını düşünmeye çalışan bir düşünce. Tamamlanan yani sonlanan felsefe bir sistemdir, öyleyse eğer tamamlanmasının koşulu sistem olması ise – ki felsefe sadece sistem olarak kendini tamamlayabilir ya da bir sistem olarak tamamlanmasını en azından hayal edebilir - o zaman tamamlanmış felsefe sadece bir sistem olmakla kalmaz, sistemsizlikle yetinmez, bizzat daha fazla ve başka bir şeydir: Sisteme deli kahkahalarla gülmek. Her düşünce sistemi delirmekten kaçmanın yansımasıdır.

Saçma olan sistem değildir ne de onu mümkün kılan muazzam çalışmalar; daha ziyade, Bataille’in gözünde felsefi sistemi gülünç kılan onun gülünçsüzlüğüdür hatta mizahsızlığıdır. Ve bununla daha çok dayanağı olmayan bir varlık olarak insanın gerçekliğini ele verir; sistematik felsefe bunu ne bilmek ister ne de bilinmesini sağ-lamaya çalışır.

Bununla birlikte, Bataille’in çabası, Hegel’i ciddiye almak ve ondan tüm sonuçları elde etme girişimi olarak tanımlanabilir; tam anlamıyla felsefi geleneğin sonuçlarını – ister Hegelciler olsun, ister Sartre’a kadar olan Hegelomarksizm, ister ona zıt olan yaşam felsefesi (dirimselcilik) olsun, ister fenomenoloji ve ister Heidegger ve ötesindeki varoluşçu felsefe olsun - elde etmek istemediler ya da sonuç olarak elde etmediler. Bir zamanların Fransız Devrimi’yle dolup taşan bu kafa, Prusya otoritesi karşısında modern bir devletçilik kuramında huzur bulabildi. “Hegel yaşarken kurtuluşu yakaladı, yakarışı öldürdü, kendini sakatlardı. Ondaki geriye sadece küreğin sapı yani modern insan kaldı. Sistem, yok etmektir.” Sistem, tam olarak afekt ve dürtülerden yani yaşamın büyük bir kısmından yoksun bir düşünceler düzenidir. Bataille’in yaşam arzusu ölüm özlemine denk gelir, bu nedenle Bataille’da hiçbir sınır

yoktur. Evrenin boşluğunda mekân bir sığınak işlevi görebilir ve aynı zamanda bir tutukevine de dönüşebilir. “İşte sınır!” denildiği an olanaksıza sınır konmuş olur; oysa olanaksızlıkla her an yolda olunmalı. Bataille, kendini ölümün karanlık kuytularına atarak yaşamı doğurur; ölmeyi göze alarak yaşamı seçer.

“Sınır” oluşturan kavramlardan biri de vicdan kavramıdır. Bataille’in İç Deney’ini suç ve cezanın konakladıkları vicdana bir alternatif olarak algılıyorum. Yaratmak için tehlikeyi ve kötülüğü göze almak gerekir; bu durumda iyilik felâketlerinin sahibi vicdan, yerini iç deneye bırakmak zorunda kalır. Ve kendini yeniden deneyleyerek aldatıracak olan birey hiçbir adda sonsuzca konaklamayacaktır. Çünkü her konaklama huzur ve iyilik egemenliğini içinde taşır. Huzur ve iyiliği amaçlayan vicdan suç ve ceza ile sonuçlanır her zaman. Ama genel ahlâkı kötülüğün gücüyle yıkarak iç deneyi yaşama aşamasına geçen birey yüksek bir ahlâk yaratacaktır ve her yüksek ahlâk bireyin yaratıcı içtepisi karşısında alçak bir ahlâk olarak ezilecektir. Demek ki iç deneydeki birey genel ahlâkla yönetilen toplumlarda yaşadığı sürece, adına vicdan denilen içselleşmiş Tanrı’nın ya da iç zindanın çeşitli boyutları ya da versiyonlarıyla karşılaşacak ve kendini her defasında iç deneyde yaşatarak yaratacaktır. Bataille, birkaç konuda Stirner ile örtüşür, bunlardan ikisi savurganlık ve vicdandır. Stirner, Delfi’deki Apollon Tapınağı’nın üzerinde yazılı olan “Kendini Tanı” sözüne “Kendini Yaşa” ile karşılık verir. Ve Stirner, yaşamı biriktirmez, tüketir keyfince. Bataille’in Stirner’i okuyup okumadığını bilmiyorum, ancak buradaki konu bu değil zaten. Stirner’in vicdan analizi ve Bataille’in iç deneyi “alt edilmişliğin üstesinden gelme’nin, ‘suç ve kefaretin ötesinde’ (Amery) bir yaşamın olası olduğuna ıskı tutar. Yara alan psişik yapı vicdan

mağarasına düşmeden yaralarını kurban-suçlu kategorisine göre değil –zira her suçlu bir kurbandır ve her kurban bir suçludur vicdan tuzağında–, âhlâksal değerlere yer vermeksizin, içtepinin içgüdüyü baskılamasına ve zekânın yönlendirici gücü tarafından ezilmesine izin vermeksizin bir diriliş ya da bir yenilenme yaratarak iyileştirebilir.

Üyeler İskeleti

Bir felsefe ekolüdür savurganlığı temellendiren: ‘Kendini Tanı’ değil düşünsel rehber, bizzat: ‘Kendini Yaşa’: “Ah-laksızlığıyla beni ölüme denk bir hale sokacak bir bedeni bulmaya gitmek üzere kımıldayacağımı yavaş yavaş anladım.” Düşkün olunacaksa haz düşkünü olunmalı. Bataille’in savurganlığı bir şehvetperestin dürtüsüyle karşılaştırılabilir ancak Bataille, şehveti tıpkı pornografik metinlerinde olduğu gibi aşırılığı, ölçsüzlüğü yakalamak için deneyliyor. Bu noktada de Sade’dan da ayrılıyor.

“Elbisesini yukarı kaldıran bir kız gibi düşünüyorum.” Çünkü aşırılık, yani kozmik enerjinin fazlalığı, sonuç itibarıyla insan bu değil mi zaten, en temel cinsellik deneyimlerinde bile, gülmek, ağlamak ve korku gibi afektlerde. Bu deneyimler ve onlarla birlikte ölümün kaçınılmaz olarak ait olduğu yaşamın kendisi bireyi bunaltmakta, onun güçlerini aşmakta; birey ona boyun eğse de ona karşı dirense de.

Bataille’in tüm çalışmaları bu enerjiyi daima yeni yollarla vurgulamayı amaçlıyor – korku, zekadan daha az değildir, zeka gibi bir bilgi aracıdır, o zaman olanaklı olanın uç noktası bilgiden daha az yaşam içermiyor ve kahkaha, tiksime, esrime, ölüm korkusu bilgi yaratımına olanaklı olandan daha az katkıda bulunmuyor; bilgeliği doğuran yalnızca olanaklının gücü değil, olanaksızın gücüdür asıl yaratan; olanaklı ve olanaksızın durmadan uyarılması. Ba-

taille'in tüm felsefesi derin bir huzursuzluk çağrışımı yapan ve aynı zamanda yine derin bir mutluluk ileten esri-meye vurgu yapıyor.

Kişi kendini bir şeye tamamen teslim ederse, onda kendini israf ederse aydınlanabilecektir. Ruhunu, etini, derisini, kemiğini, saçını, başını bir başkasına teslim edip kendini harcayarak, kısacası: erotizme, yani ölüm karşısında (cinsel) aşırılığa teslim olmak. İsrafin en tutarlı yöntemi erotizmdir; tam olarak, insanda fazlasıyla var olan kozmik enerjinin, ölümün gözü önünde, erotizmde dışa vurulması kişiye yaşamın yalınlığını gösterir. Savurganlık dürtüsü Bataille'da o denli yoğundur ki, sadece bir tümcesinde bile birkaç uç'u bir araya getirerek edime yönelmek istiyor: "Ölümün abartılı güzelliği sadece ihanette bulunur. Bir kadına tapmak isterdim, bana ait olsun isterdim, ki onun ihanetinde tanrısallığının aşırılığını bulayım."

Düşünmek savurganlıktır.

Yaratılışın Felsefesal Versiyonu *Kozmolojik Humoreske à la Günther Anders*

Başlangıçta Hiç'in ve Boşluk'un Tanrıçası Nu vardı. Nu, kendi halindeydi, daha doğrusu hiçbir hali yoktu; Hiç'in hiçbir şeyi olamazdı, eksik'i de yoktu, fazlası da yoktu. Ve hiçbir şeye gereksinimi olmadığı gibi hiçbir meselesi de yoktu. Çünkü: Hiç hiçtir. Hiç.

Ancak günün birinde bir anda Varlık Tanrısı Bamba, henüz pek kısa saçlarından yakalayıp çıkardı Kendini Boşluk'un derinliğinden. Nu, önce şaşırdı, sonra kahkahalarla gülmeye başladı; bu sesli gülüş şokun kahkahasıydı, sonra nezaketle Varlık'ı geldiği yere geri gitmesi için ikna etmeye çalıştı, ama Varlık, az da olsa bir kez tadına varmıştı olma'nın, artık vazgeçemezdi, ve daha fazlasını merak ediyordu. Hiç'e kafa tuttu; düşmanlaştılar ve Varlık büyüdükçe büyüdü, boşlukta yer kapmaya çalıştı.

Hiç, Varlık'a savaş ilân etti, ortalığı temizlemeye başladı. Varlık'ın da o ilk oluş coşkusu azalmaya başlamıştı zaten. Düşündü taşındı, “ne yapsam” dedi Varlık. Böyle çok sıcıkı, “bana seyirci gerekiyor” dedi. “Hiç'le bir anlaşma olamaz mı acaba” diye düşündü? Doğrusu, Varlık fazlasıyla egosentrikti. Hiç ise pek umursamıyordu ama yine de rahatsızdı bu durumdan, o da düşünüp taşındı. Varlık, uyanık davranıp Hiç'e bir anlaşma önerdi.

Hiç, Varlık belasından nasıl kurtulacağını biliyordu, üflese düşecek zaten ama yine de Varlık'ın bu narsisist önerisini kabul etti. Çünkü bunu bir oyun olarak düşündü, nasıl olsa istediği zaman Varlık'ı yok edebilirdi. Öneriyi kabul etti Nu, “Yalnızlık güzel değil bir Tanrıça için” ve Varlık'a kucak açarak “Gel, buradayım” dedi.

Nu ile Bamba'nın kozmik bir Eros'ta birleşerek bir tür metafizik cinsel bir aşk sonucu yarattıkları bu dünya, kozmik çiftin balayına çıkmasıyla, evlatlarına terkedildi. Terkedildiği andan itibaren kozmik ebeveynlerini arayışa çıkan başıboş insan, bir taraftan duyumsadığı Boşluk'a kapılırken (Anne eksikliği) diğer taraftan da varolma övgüsüne yönelerek (Baba arayışı) kendine bir anlam bulmaya çalıştı.

Ortalık küçük küçük Bambişlerle dolup taşmaktaydı, kimse dur durak bilmiyordu, herkes bir şeylerin peşindeydi, şey çoğaldıkça çoğalıyordu. Şey'dir. Herşey'dir. Şey, Herşey'dir. Ve Hiçbir şey huzurlu değildi; Herşey Varlık'ın huzursuzluğuyla kaynaşarak Hiç'e lânet okuyordu. Hiç'ten gelen bu illet gitmesini bilmiyordu. Tüm insanlığı bulantı sarmıştı. İnsanlık tarihinde savaşız bir on yıl yaşanılmamış. Kaldı ki insan, savaş kavramını iki ülkenin birbirine silahlı saldırısı olarak ifade ediyor. Ülkelerin ekonomik, kültürel açıdan birbirlerini her gün ezdiklerini savaş kategorisine almıyor. Bunun gibi binlerce kategori ve yüz binlerce kavram mevcut.

Bu kozmik krizin ancak ölümle sonuçlanacağını Bamba kestirememişti. Kendi Kendini baştan çıkarmıştı, varolmanın büyüğü karşısında Kendini büyülemişti. Yaratmak üstüne yaratmak. Dinmek bilmeyen yaratma dürtüsü koskocaman bir evren oluşturmuştu, uçsuz bucaksız. Yaratımın bu kalabalığında üstüne üstüne körleşmiş ve tamamen bunamıştı artık.

Balayından döner dönmez evlatlarının çılgın arayışları karşısında neye uğradığına şaşırılmıştı. Bu yaratımda şüphesiz Hiç'in de payı vardı ama Hiç, her an Kendiyle birlikte Herşeyi yok edebilirdi. Ve: Hiç, hiç de yok edici olmadı. Aksine: yapıcı davrandı. Yaratımdan kaçındı önce ama Bamba'nın dürtülerini çekici de buldu ve "Evet"

dedi. İlle de bir “kötü” aranıyorsa, o da Varlık’tır, Hiç değil.

Varlık, şu kozmik narsisist, Kendini Hiç’ten doğururken Kendi Kendini büyülemekle fazla meşgul olmuş olmalı ki bir gün öleceğini hesaba katmamıştı. Oysa Hiç, her an ölebilir; her an Kendine dönebilirdi. Ve bu gerçekleşecek tek gerçektir. Doğrusu, O hep Kendinde. Sadece arada kaçamak yapıyor. Hangi sevgili yapmaz ki bunu!

Bir çılgınlık yaptığını anladı Varlık, ama geç kalmıştı artık. Kendi varlığı dayanılmaz hale gelmişti. Bu kez toplu yıkma dürtüsüne saldı Kendini. Hiç, izliyordu –sadece. Karışmadı hiç. Ve izlerken sık sık aklından geçen düşünce “Bamba öldü!” düşüncesi idi; geleceği görebilendi Hiç.

Hiç’in kariyeri Hiç’le başlar ve hiç’le sonuçlanır. Varlık’ın kariyeri Hiç’le başlar ve Hiç’le sonuçlanır.

Varlık penceresinden: Bu bir gülmece değil, bir dramdır. Hiç penceresinden: Bu bir gülmedir. Varlık ve Hiç penceresinden: Bu acı bir şakadır.

Anders’in “Kosmologische Humoreske” adlı öyküsünü temel alarak ve Lütkehaus’un yorumundan esinlenerek yazdığım bu kısa öyküde de kendi düşüncelerimi somutlaştırarak farklı bir sonuca vardım.

*
**

Hallerim

**

Yanlış cennete ve sahi olmayana dair Öfkeli İnilti ler ya da Horror Vacui

Hazmedemeyerek yaşamak yaşamı. Tasasas sa ooohaahaa ratataarataa anasta finas koras nianasto ıııııııı. Sayıklamalarla cehennemden anlatıyor, ra ta ta taaa ratatat, dikenlerini bir bir çıkarıp bana uzatıyor, uçlarındaki kanı yalamam için. Ben, Ben değilim, Ben bir başkasıdır. Beklentiler, anlam arayışları, dizginsizlik, zevk ve eğlence, suç ve ceza, pişmanlık, acı ve kan. Ben bir cehennem sakiniyim diye fısıldıyor kulağıma, 19’umdan sonra yazmamaya karar verdim, çünkü sözcüklerim gerçekte çarpışmak durumunda kaldı, bunu kaldıramadım. Cehennemini tattım ama öncesinde düştüğüm cennette yalnızlığın yalnızlığını tattım. Gerçeği kucaklayacak bir ödevim yoktur benim. Dedim ya: Ben, Ben değilim. Varoluş şiirsel değildir, varoluş kaba ve serttir, bana yakışmaz, beni içeremez. Âhlâk beynin zayıflığıdır, âhlâksızca kendimi tüketmeği yeğledim. Seks, alkol, sigara, ot, absent ve sevişmemek. Bir temas için cinselliğimi sattım, dokunulmamış etimi. Tanrı’nın sevmediği yalan cennette öteki yüzüme şahit oldum hep.

Ben, Ben değilim. Sıradan bir adamla seviştim, hastalığımda boğulmak için: Kendim’i görünce delireceğimi biliyordum, hedefim Ben olmamaktı –işte. Böyle işte. Bir domuzda aradım Varlık’ın anlamını, bulduğumsa tiksinti, bulantı. Varoluş acınacak bir çöp yağınıdır. Son sözüm: Kan tükürüyorum.

Ve konuşmadı Rimbaud bir daha.

Afrika çöllerine sığındı ve çölde kayboldu. Çölün gerekliliği: Ya tanrılarla konuşursun ya da varoluş dilencisi

olursun, her iki durumda da kayıpsındır. Musa yılanla konuştu, İbrahim Tanrı'yla, İsa babasıyla konuştu. Üstelik İsa bir sperma değildi, doğrudan tindi, tinin kendisi. Evren tininin dünyasal versiyonudur –İsa. Hegel'in evren tininin Hıristiyan suratlısı. Yanlış bir cennettir Rimbaud'nun hezeyanı –sahi olanı görüp yaşayamamak. Hıristiyan Peygamber ve Azizler çölde tini tatmışlardı, tin olmuşlardı. Varlık tin'dir. Tin'dir. Çöl: En büyük kayıp. Çöl: Dünyanın kara lekesi. Çöl: Ay'ın karanlık yüzü. Çölde ya Azizsin ya da Azizin hizmetçisi. Başka da olamazsın. Çölde çöl olursun. Azizlerin ve hizmetçilerinin ana korkusu Horror vacui; çölü çölden kurtarmak adına onu doldurmak gerekir, çöl dehşet saçan bir Hiç'tir, uçsuz bucaksız bir vakum, bu nedenle de ilahileştirilmesi, şefkatli anneye dönüştürülmesi gerekir: Tanrı, melekler, resuller, peygamberler, azizler. Ana rahmine nihai dönüş, hep birlikte. Çöl cehennemdir, demek ki cennet de ancak tinde varolabilmektedir. Düşünen hayvan düşünce yetisini sonuna kadar kullanmasını bilseydi, vakuma yenilmeyecekti.

Ben düşünmüyorum, düşünülüyorum ben. Bu bir sözcük oyunu değildir. Ben, Ben olsaydım düşünebilen olacaktım ama Ben bir başkasıdır, Ben, şu etten ve kemikten oluşmuş çamur, düşünmüyorum, sadece düşünülüyorum. Ben düşüncemin sahibi değilim. Ben çalışmıyorum ve asla çalışmayacağım! Başkaldırıyorum –ölüme! Ben İsa'nın ne oğluyum ne de kayınpederi. Ve usumun kölesi değilim. Usun karabaşları olan filozoflara sesleniyorum: Kalın dünyanızda, kendinizi hapsettiğiniz us dünyanızda! Kendinizi yargıladınız ezelden beri ve her zaman için. Metafiziğe sırt çevirmekle felsefeyi öldürdünüz. Metafizik sorar: “Neden bir şey var da Hiç yok?” Akan sular durur. Pratik âhlâk anlayışını düzen Kant, işini pekiyi biliyordu, her birimizi sahiplendi ve her birimizi birer küçük Tanrı yaptı: Kategorik buyruk! Herkesin bulunduğu

mekân. Başkaldıran herkes burada birleşir, Katoliğinden anarşistine kadar, çünkü her biri hak talep eder. Düşünen hayvan, ne çabuk da âhlâksal hayvana dönüştü.

Lânetliyorum tüm dinleri, putları, Tanrıları. Lânetliyorum kadınları, erkekleri, tüm varolanları. Lânetlemek için doğdum ve en son kendimi lânetliyorum. Sırtımı kasırgaya yaslayarak loş duvarımı seyrediyorum, kırmam gereken son duvarı: Varoluş duvarını. Ardını görebilmekteyim. Tepenin doruğuna tırmanıyorum, arkamda başı ve sonu bilinmeyen insansal cinayetler, savaşlarda haykıran yaş topraklar, kellesi kesilmiş ya da koparılmış milyonlarca çiçek çeşitleri. Hiçbir tatlı söz kalmadı, ra atata tata ratata, figaraso, igara, misaras ina mis missato, karabasan misali çiğneniyorum sert ve kaba adımlarla, beynimin ezilerek kafamdan dışarıya nasıl dağıldığını seyrediyorum, cesetler pazarındayım, tam ortasında, serbest pazarın en yüksek âhlâki boyutu, satın alabileceğim cesetler, her türden, her cinsten, her yaştan, her renkten. Lânetliyorum tüm cesetleri, lânetliyorum kendimi ve kendi cesedimi. Siz Azizler, mezar süslemekten başka ne işe yararsınız!

Eskiden, ölen sevgilisinin etini yiyen yamyamlar, sevgilileriyle Bir olmak için bu doğal ibadeti uygularlardı. Bugün reel serbest pazarda birbirlerini yiyen Azizler ebedi mutluluktan, dinsel âhlâktan, insanca yaşamaktan, eşitçe haklardan, eşitçe özgürlüklerden söz ederler. Lânetliyorum özgürlüğünüzü ve eşitliğinizi ve haklarınızı. Beni kendinize eşit edemezsiniz, kutsal kitaplarınızdaki âhlâk cinayetleriniz sizin olsun, sizi aziz yamyamlığınızla baş başa bırakıyorum.

*
**

Kahkahalar ya da Elan Vital

Halledilmemiş bir soru var. Beni halden hale düşüren, beni halsizleştiren, beni yalın halimden koparıp hallerin kucağına fırlatan. Genel insanın kâbusu, metafizikçinin baş müptelası, varoluşçunun reçeli: “Neden bir şey var da Hiç yok?” Bir şey olması gerekir miydi, gereksizliğinden mi oluştu, rastlantı mı, planlı mı, kimin planı, kim kimdir, kimdir o kim, nedir o kimin ardındaki ya da neyin ardındaki ne? Önce olmamak vardı sonra olmak ya da olmak hep vardı, olmamak hiç yoktu. Shakespeare sordu: Olmak ya da olmamak. Olmak’taki sorun var olmakta ya da olmakta; olmaklıkta kaldı. Olmamak’taki sorun ise felsefeyi kökünden sarstı, varoluşu kafası üzerine çevirdi hatta cinnet geçiren bir aşk sarhoşu gibi insanlığın temelini kazıdı. Ve felsefede olmak’a verilen değer, Hiç’e verilmedi hiçbir zaman. Varlık’ın unutulmuşluğu (Seinsvergessenheit) Hiç’in unutulmuşluğunu (Nichtsvergessenheit) ebedi uykulara sürükledi.

Karanlıklaştırılan Hiç, olmak ve olmamak, var olmak ve olmak. Ve bir daha olmamak ve henüz olmamak ve var olmamak. Olmak olmamaktan daha mı iyidir? Neden var şu insan, şu böcek? Çok mu önemliydi olması? Yoksa önemsiz oluşu mu var etti onu? Olanın soruları. Ontolojik veba, vebaların vebası, müptelânın kraliçesi. Bu soru karşısında intihar etmek çok komik olurdu, çünkü insanın yanıtlayabileceği bir soru değil, sadece kusulabilir. Ancak Tanrı’nın intihar etmesini beklerdim, kusmasındansa. Çünkü ancak Tanrı’da arardım bu yanıtı, o ki, Herşeye muktedir olandır. Ancak bu soruyu Tanrı’ya yöneltmek Tanrı’nın intihar etmesini gereksizleştirir, zira bu soru Tanrı’yı öldüren tek eylemdir. İlacı olmayan bir soru. Kendini din ilacıyla avutan dinli ve buna karşı olmakla

kendini daha fazla aldatan dinsiz bir ebedi Hiçlik uykusundadırlar. Uyanmaları imkânsızdır. İkisinin sevişmesi evrensel bir ensest olurdu.

Her metafizikçinin sözcüğün gerçek anlamıyla boğuştuğu bu soruya Bergson da yanıt arıyor ve elan vital ile “çözömlüyor”. Horror vacui’yi elan vital’le doldurmak.

Çözümü olmayan ve çözümü olmadığını bilerek yanıtlamaya çalıştığın soru negatif bir beyin jimnastiğı olmakla birlikte, beynine ve ruhuna kreatif bir alan sağlar ve başı ve sonu bilinmeyen bir tiyatro oyunu sergiler. Bu senin oyunudur. Bilmen gereken tek şey: Yaşamdan, yaşamından ne istiyorsun? İşte buna göre oyunu kurar ve sahnellersin. Seyircisi olmayan bu oyunun tek oyuncusu da sensin. Camus, evet dedi absürde ve yarattığı âhlâk çerçevesinde başkaldırıyla bir anlam kazandırdı varoluşa, varoluş eziyetinin sonsuz olduğunu bildiğı halde. Sartre’de önce tiksinti uyandı varoluşa karşı. Her şeyden fazlasıyla mevcut, her şey fazlasıyla tiksinti verici, her şey reçel. Ancak bir çözüm bulmak gerekirdi, yaşama devam etmek için. Nedir bu? Reçeli ballandırmak, erotikleştirmek yani Varlık ile Hiç’i evlendirmek. Daha önce Varlık’ta bir (kara) delik oluşturan Hiç, şimdi Varlık’ın ayrılmaz eşidir artık. Varlık ve Hiç el ele, bir ontolojik nikâh. Hamlet ile Ophelia nihayet aynı yastıkta yaşlanacaklar. Heidegger ise bu çifti varlık gülleri eşliğinde doğduğu kasabanın kilisesinde zangoç ruhuyla nikâhını kıydıktan sonra Kara Orman’a yollayacaktı –balayına. Romantik bir ontoerotizm el sallamakta geride seyredenlere. Güler misin, ağlar mısın? İkisini de yaşayabilirsin hatta ikisini de bir anda yaşayabilirsin bu görkemli çift karşısında. Sorun nedir? Sorun nihilizmi aşmaktır! Düşünen, düşünebilen ve bu metafizik soruyu sorabilen insan yaşamı sorgulayarak anlamlandırmak ister, verili sistemlerle, mevcut geleneklerle yetinmez –haklı olarak, eğer intihar etmek istemiyorsa.

(Başka yönüyle:

Eğer erotik Ben dünya gerçekliğine boyun eğmeyi reddederse, ki birey bu durumda toplum için hiçbir işe yaramaz, bu durumda toplumla ebedi bir çatışmaya girer. Diğer taraftan aseksüel Ben ya da üst-ben, topluma boğun eğerek normal yaşayabilir.)

Nihilizmin topyekûn yıkıcı gücü karşısında yaşama istencini vücuda getirmek isteyen filozoflardan biri de Bergson'dur.

Yaşamak istenci, yaşamak enerjisi olan ve yaşama coşku ve heyecan katmak isteyen Bergson, varoluşu duyumsayarak yaşamamanın ve duyumsayanın iç dinamiğini ve yaşanılanın bir tekliğinin yani tekrarlanmazlığının gücünü vurgular, bu gücün us ile yeterince ifade edilemeyeceğini söyler. Yaşayanın bir yaratıcı süreci ve anları vardır ki, bilim ve us bunu ancak içeriği keyfince doldurulan kavramlarla ifade edebilir. Bilgi bireyin kendisinde deneyimlendikçe elde edilir. Camus'nün hoş bir sözü vardır, tam yerinde: Ormanın özelliklerini bilimsel olarak açıklamamıza karşın, kendimizi içine attığımızda yaşadığımız duygular ifade edilemeyendir, gecenin karanlığında esen rüzgâr eşliğinde seslenen ağaçlardan ve konuşan hayvanlardan korkarız. Sezgilerimiz, içgüdülerimiz, dürtülerimiz us ile yeterince ifade edilemez. Peki, ama Hiç'i ne yapacağız? Onu bildikçe yaşama coşkumuz olacak mı? Beni bir halden çıkarıp öteki bir hale sürükleyen ve üstelik hiçbir halde hiçbir şey halletmemi istemeyen Hiç'i ne yapacağım?

Bir ontoerotizm sadece bir halimdir, oysa ben her an bir başka şeyim ve bir başka şey yaşamaktayım, üstelik duyumsayarak yaşadığımı düşünüyorum, duyumsadığımı bildiğim için kendimi Hiç'ten fırlatılmış hissediyorum –

varoluşun kalabalığına. Varoluşun kalabalığını Sisifos misali yaşamak istemiyorum, intihar etmek istemediğim gibi. Bir zangoç ruhu ise midemi bulandırır, evet, buna zangoç-bulantısı diyorum, bulantı hallerim pek fazla, işte bir kaç daha: Din-bulantısı, insan-bulantısı, âhlâk-bulantısı, us-bulantısı, cinsel-bulantı, gelenek-bulantısı, halk-bulantısı, kadın-bulantısı, erkek-bulantısı ve daha birçok bulantı. Ve bir de tüm bu bulantılarımı kahkahalarım ile bulandırdığım ve dağıttığım yaşama coşkum vardır ki, adına Hiç diyebiliyorum. Hiç, bir vakum ise eğer, kahkahalarım içinde yankı yapmaktan başka ne işe yarar, üstelik bunlar delirme kahkahalarıdır bazen, bazen de çıkmaz sokakta olmanın verdiği hüznü kahkahalar, bazen de varoluştan aldığım içten kahkahalardır, ciğerlerimin sesi. Bazen de Bergson'un elan vitali ile sevişmektedir kahkahalarım. Hatta bir erkeğin bir kadını sevdiği gibidirler. Fakat Bergson'un metafizik sorusuna getirdiği "çözümü" sorunun çözümü olarak görmüyorum. Diğerleri gibi o da nihilizmi dolaylı aşma peşinde. O da Hiç'e tecavüz etmekten başka bir şey başaramamaktadır, kaldı ki Hiç'e karşı her eylem eylemciye anında geri döner.

Nefesim daralıyor, boğulmamak için Hintli bir rahip gibi mağaraya sığınıyorum. Fakat benim adını anmayacağım post-modern mağaralarım var. Hiç'i düşünmek, düşünmemek demek değildir. Hayır, bu tam olmadı, başka sözcükle deniyorum: Hiç'i tasavvur etmek, tasavvur etmemek değildir. Evet, bu yerinde bir sözcük. Peki, ama ne demek bu? Öyle ki, Bergson bu tümceyle Varlık üzerinde zafer kazanacak kadar coşkulanmaktadır. Her şey yalanlanabilir, usun kuralıdır bu. Her entite (varolan), bu en yüce entite de olsa, yok edilişe dek düşünülebilir, düşüncece yok edilebilir. Eğer Hiç'i yok düşünürsem, evet, Hiç'i yok düşünürsem, yok edebilir miyim? Evet, ama yerine bir boş alan düşünmek zorunda kalırım, onun silüetini

ya da bir boş yer. Demek ki Hiç'i düşünmemekle yerine bir boşluk düşünürüm, tam olarak: Bir boş yer. Ne yapmaktayım bununla? Paradoks yaratmaktan başka hiçbir şey. Ama kanıtlamak istediğim bir şey var, o nedenle bu paradoksa gereksinimim var. Eğer varolmadığını düşündüğüm bir nesnenin kavramı (adı), tıpkı varolan gibi bir içerik taşıyorsa (az ya da çok içerik, önemi yok), bu içeriğe boş alan da desem, yadsımayı evet'e dönüştürmüş olurum, hayır'ı evetlemiş olurum. Neticede Hiç'i Varlık'la evlendirmiş olurum. Ancak bu birlik ebedi bir coşku içerisinde beraberliğini sürdürecektedir kadar hayat doludur.

Hayatım ve hayatımız neyle dolar? Neyle doldurulur? Yine hayatla. Bu hayat her ne olursa olsun. Hayattan başka ne var? Hiç.

Hiç, pusuda bekler. Ansızın çıkar karşımıza. Bazen güzel bir kadın gibi, çekici bir erkek gibi, bazen bir çirkin ruh gibi ve bizi şeytan çemberine kapatır. Bocalarız, tıkanırız, başımız döner, korkuya teslim oluruz, korkuyla en büyük mücadelemizi veririz: Yaşam mücadelesi. Son nefesimizde yine Hiç'le karşılaşırız.

Hiç'in tek özelliği var: Özelliksiz olması.

Hiç, hiçtir,

Hiç, olmayandır,

Hiç, hiç olmayandır,

Varlık, her şeyi kapsayandır.

Hiç'te hiçbir şey yok olamaz.

Hiç, hiçbir şeydir.

Hiç.

Ölüm Üzerine İki Konuşma (1)

Gılgamış ve Filozof

Gılgamış, Tanrılar tepesine tırmanırken, yaşamında birçok acıya katlanan bir filozofla karşılaştı. Fazla söze ne gücü vardı ne de mecali.

“Adımlarımı ölümler diyarına doğrultmak istiyorum” dedi filozof. “Çünkü ruhum ölü bir deniz gibidir, hiçbir kuş üzerinden uçamaz, buna yeltenen her kuş anında denizin derinliklerinde kaybolacaktır. Hayatım ölümün kendisidir.”

Aynı güçsüzlükte karşısında duran Gılgamış, filozofa şöyle seslendi: “Neyin var? Ya da neyin yok? Ekmeğin mi yok, içeceğin mi? Nektar mı istersin? Ne verebilirim sana ki, bahtiyarlık içinde evine dönesin, ey yaşlı, ey tuhaf gezgen?”

“Uçurumlar ve gölgeler, varlıkta ve yoklukta savrulup yiten gezgin düşler, içimden çıkarıp atamadığım ölümler, ateşe batırıp çıkardığım düşüncelerim, kara bulutlarla oynayan sevdalarım, yer ve gök arasında sıkışıp kalmış ruhum, ah, bir nefestir varlık, hüznün dolu, başka bir acıdır yokluk bilinci, varlıkla yokluğun örtüştükleri anın öteki adıdır hüznün. Haz aldığımızı sandığımız anlardaki o aldanma bilinci hüznü anımsatır kaçınılmaz olarak.” Filozof loş gözleriyle Gılgamış’a baktı ve hiçbir şey demedi. Gılgamış derin bir nefes aldıktan sonra devam etti:

“Adım Gılgamış, yarı Tanrı, yarı insan. Sana bir sır vermek isterim, mucize bir bitkiden haberdar etmek istiyorum seni. Utnapiştım hediye etmişti bana fi tarihinde. Bak, yanımda taşıyorum, al, yaşam verecek sana bu bitki. Adı: Yaşlıyken gençleşir insan.”

Filozof “öyleyse madem, kendin neden yemiyorsun” dedi. “Gençleşmek istemiyorum. Dostum Enkidu’yu kaybettikten sonra gençleşmenin ne anlamı var ki? Ben onunla yaşadım, varlık macerasını onunla paylaştım, onunla güldüm ve onunla ağladım, orman koruyucusunu onunla birlikte öldürdüm, şu koskocaman Humbaba’yı.”

Açtı ağzını filozof ve seslendi Gılgamış’a: “Garip bir şey başımdan geçti, anlatayım sana. Tanrılar katına davet edildim, bu onuru bana münasip görmüşler. Vardım oraya, bütün Tanrılar oradaydı. Özel bir merhametten dolayı bana şu lütufta bulundular: ‘Dile bizden ne dilerse, ama tek bir şey dile. Anında gerçekleşecektir. Gençlik mi istersin, güzellik mi dedi Merkür, uzun bir hayat mı, dünyanın en güzel kızını mı istersin dedi Jüpiter, şu köşede gördüğün sandık muhteşemliklerle doludur, her ne istersen seç ama yalnızca bir tek şey.’

Bir an kararsızlıkta kaldım, ne diyeceğimi ve ne isteyeceğimi şaşırdım. Hayatımda hiçbir şeyim olmamıştı, ne olağanüstü yemekler, içecekler, ne bir kadın, ne şan ne şöhret, hiçbir şey. Sonra döndüm Tanrılara ve açtım ağzımı:

‘Pek değerli çağdaşlarım, tek şey isterim, o da gülenlerin benden yana olmalarıdır. Tanrılardan hiçbirisi bir söz bile demedi ama hepsi, hep beraber gülmeye başladılar.”

Bunu duyan Gılgamış da gülmeye başladı ve dedi ki: “Peki, tuhaf adam, garip yaşlı, söyle bana, bütün Tanrılar senden yana olunca hayatında ne değişti? Bütün kötülüklerin sebebi olan şu can sıkıntısı çıktı mı hayatından?”

Yaşlı filozof açtı ağzını ve dedi ki: “Oturup hayatımın son anına kadar ağlamak istiyorum. Çünkü Tanrılar da bu dertten payını aldılar, onlardır can sıkıntısını yaratanlar.”

Bunları söyledikten sonra tanrılar tepesinde uzandı yere bir daha kalkmamacasına, ebediyen uyumak için.

“Ölüm hayaletlerini bertaraf etmek istiyorum” demişti Gılgamış arkadaşı Enkidu ölünce. Ama şimdi, evet şimdi filozofun son yakınmasını bir sözcük bile söylemeden dinledi. Sadece Tanrıların ve insanların ayrı kaderleri ama aynı acıları olduğunu düşündü: Var olmanın dayanılmaz acısı.

*
**

Ölüm Üzerine İki Konuşma (2)

Enkidu ve Filozof

İşte uzanmış yatıyor o büyük filozof, dünyevi hayatında sadece acı ve kötülük görmüş o hüznü filozof. “Hareketsizce uzanmaktayım” dedi içinden, henüz yere tam uzanmadan. Acı, boşluk, hiçlik ve kocaman bir anlamsızlık ruhuna eziyet ediyordu. “Görebildiğim tek şey boşluk, beni hayatta tutan tek şey boşluk, içinde gezindiğim, tek faaliyetim boşluktur.” Bu sözlerle bir şeyler anlatmak istiyordu ama her şey söz ile anlatılamaz ki.

“Evet, şimdi de hareket etmeden uzanmaktasın boşluğun içinde” dedi sıcak ve candan bir ses. Enkidu belirdi bir an karşısında, sanki gökten inmişti. Evet, Enkidu gelmişti filozofu görmeye. Bozkırların panteri, Gılgamış’ın tek dostu. İkisi birlikte öldürmüşlerdi Gök Boğasını. Enkidu ölünce, Gılgamış hiçbir daha hayattan zevk alamadı. Yaşama yeniden getirmek istiyordu arkadaşını, ölümüne karşı zafer kazanmak istiyordu. Enkidu’nun kaderi ona acı vermişti.

Enkidu konuştu nihayet filozofa bakarak: “Hoş geldin ey bilgin, hüznü yaşlı, hoş geldin ebediyete, ruhlar âlemine. Tüm insanların maceraları burada sonuçlanacaktır bir gün. Sen de hayatı aradın hayatın boyunca ama sadece ölümü buldun. Son kapıyı çaldın ey filozof, ölümün kapısını.”

“Her gününü eğlenceyle geçir. Flüt, harp ve dans eşliğinde gece ve gündüz sevin! Sevin kadının kucağında!” Enkidu’nun kulağında Sabitus’un bu sözleri çınlıyordu. Ancak bu sözleri kendine sakladı ve biliyordu: Yaşlı acı ve keder içinde ölmüştü. Kırılmış bir kalp ve acı çeken ruhuyla yaşamı boyunca kentten kente, köyden köye, dağ-

dan dağa dolaşmıştı. Işıksız ve renksiz bir macera, oyun-suz ve sevgisiz, buydu ona hayatta düşen pay. Çehresi hiç ama hiçbir şey ifade etmiyordu. Ufukta daha yükselmeden sönen bir çehre. Dünyaya gelen her canlının bir çehresi vardır. Ama filozofun çehresinde hiçbir ifade yoktu.

Enkidu bilgeye, filozofa şöyle konuştu: “Tanrılar seni yedinci kata yanlarına çağırdıklarında, bir ricada bulunabilirdin, tıpkı Utnapiştim’in yaptığı gibi. Ve bir sözcük yeterli gelirdi, evet sadece bir sözcükle Tanrılarını ikna edebilirdin. Sen can sıkıntısının Tanrısı olmayı istemeliydin, evet tabii ki arzun yerine getirilirdi. Sen hakikaten de can sıkıntısının Tanrı’sısın.

Sana bir rüyamı anlatmak istiyorum, ey benim acıdan kıvranan dostum, bu rüyayı bir zamanlar Gılgamış’a anlatmıştım: Gök gürledi, yer yerinden oynadı. Bir güçlüyle karşılaştım tek başıma. Çehresi gece gibi karanlıktı, gözleri dışarı fışkırırcasına dik dik bakıyordu. İğrenç ve korkunç dişlerini gösteren bir çöl köpeği gibi. Bir akbaba gibi güçlü kanatları ve pençeleri vardı. Beni sıkı sıkıya yakaladı ve uçuruma fırlattı, korkunç derinliklere saldı beni. Bir dağ gibi üzerime çöktü. İriyarı bir kaya gibiydi bedenimin yükü.”

Enkidu kısa bir aradan sonra filozofa soru soracak bir edayla baktı ve devam etti: “Bedenimin görünümünü değiştirdi ve kollarımı kuş kadar hafifletti: ‘Uç artık derinliğe, karanlığın evine uç, İrkalas’ın meskenine uç. Dönüşü olmayan eve gir. Dönüşü olmayan yola gir, o yolu yürüyenler ışıktan yoksundurlar! Yemekleri toprak, besinleri balçıktır onların. Giysileri tıpkı yarasarlar ve baykuşlar gibi kanat ve tüydendir. Işığı görmezler, karanlıkta ikamet ederler.’

Söylediklerimi anlıyor musun sevgili dostum?” dedi Enkidu.

Yaşlı derin bir nefes aldı, Enkidu'nun doğrudan gözlerinin içinde baktı. Bir şeyler söyler gibiydi, bir kez daha nefes aldı tüm gücüyle ve az ama doğru sözü buldu. Ve konuştu filozof: "Uçurum dediğin benim yaşamımdı, ey dost, benim hakiki biricik yaşamım. Bedenimin yükü dağ gibi ağır ve kaya gibi sertti. Tüm dünyayı omuzlarımda taşıdım. Sana rüya olan, sevgili dostum, benim hakiki yaşamımdı."

Filozof bir an durakladı, biraz düşüncelere dalmış gibi oldu ve sonra yakınmasını bir sözle bitirdi, yavaşça konuştu: "Ben yaşamı yaşamadım; ben ölümü yaşadım."

*
**

İntiharın Apolojisi ve Philipp Mainländer'in Hiç'i

Mainländer:

“Benim felsefem insanlığın ölümünü öğretir.”

Bir Mainländer-Oluş

Varlık ve Hiç sorunsalı karşısında her filozof ve her düşünür nihilizmle hesaplaşmak durumundadır, kaçınılmaz bir durumdur bu. Bütün dinler ve mitolojiler, bütün düşünce akımları, bütün kuramlar nihilizmle karşı karşıyadırlar. Ve her biri onu aşmak çabasındadır; kimileri farkında olarak, kimileri de farkında olmadan. Bu ikinci gruptakiler düşünmeyenler takımıdır, özellikle de din mensupları.

İntihar edecek olan kişi intihar üzerine yazmaz, konuşmaz; edecekse eder. Bu kadar. Felsefe ve edebiyat dünyası korkak ve çekingenlerle doludur. Yaşamı yadsıyan en pesimistler ve görkemli gözüken nihilistler bile “madem yaşamaya karşısınız neden intihar etmiyorsunuz” sorusuyla hesaplaşmak zorunda kalırlar. Yanıtlamak için rasyonel ve irrasyonel gerekçelerle kendi ruhlarını kemirirler. Ancak Mainländer'in bu gerekçelere gereksinimi yoktur ve böyle bir soruyla da karşılaşacak bir zavallı değildir. Mainländer sözünü eder ve ardından kendini ölüme yollar. Sözü bitirince, kendini de bitirir.

Yazımı sonlayan tümce: Yaşam, anlamın anlamsızlığını göstermektir. Ancak sonlamadan önce bu tümceyle hesaplaşmam gerekiyor. Aslında “anlamsızlığın anlamını” göstermek demem gerekir ancak bunu ters çevirip söylemek ayrı bir dürtüden kaynaklanıyor.

Tıpkı metafiziğin “Neden bir şey var da Hiç yok?” can alıcı sorusunu ters çevirmek gibi: “Neden Hiç var da bir şey yok?” İşte böylelikle konumuzun derinliğine inmiş ol-

duk, üstelik çıkışı olmayan bir derinlik. Bir çember, kimileri için bir şeytan çemberi olan bu durum psikopatolojinin dört elle sarılacağı bir meseledir.

Mainländer, Hamlet'in olmak ya da olmamak sorusunu söyledikten hemen sonra eyleme başlayandır. Evet ya da hayır!

Olmaksa olmak, yani beklersin hayatı hayatın boyunca, başka deyimle: Yaşarsın anlamsızca bütün bir ömrü.

Olmamaksa, beklemezsin; anında harekete geçersin ve noktalarsın anlamsızlığı. Sonlandırırsın kendini.

Mainländer'in apodiktik önermesi: Varlık'ın tek anlamı var, o da yok olmasıdır. Varlık yok olmak için vardır. Olmak Olmamak'ta sonuçlanır. Dünyada varolan her şey ölüm istencini taşır. Yaşam istenci ölüm istencidir. Bunu her aptal bile bilmektedir, ne var ki her aptal varoluş putlarının kırbaçlayan sancısında her an can çekişmektedir, kırbaçlar ise sayısızcadır: Cennet, cehennem, peygamberler, azizler ve benzer fantasmalar. Ölüm istenci yaşam istencinde gizlidir, yaşam istenci ölüm istencinin kılıfıdır. Her aptal bilir ki: Her gün biraz daha ölmekteyiz, yaşamımız yavaş yavaş can çekişen ölüm savaşıdır, ölüm her gün her insan üzerinde daha fazla erk kazanmaktadır, ta ki herkesteki son yaşam ışığını söndürene dek. Yontulmamış ve ham insan, yaşamı ölümün enfes ve olağanüstü bir aracı olarak görür, bilge ise ölümü doğrudan ister.

Her insanın bilincine çıkarması gereken şey odur ki, her birimiz özümüzün derinliğinde ölümü istemekteyiz, sadece derimizi kazımamız yeterlidir, göreceğimiz ki ölüm sevgisi varlığımızın tek amacıdır. Bir bakıma Tanrı korkusu ölüm korkusudur ve Tanrı'ya güvenmek ölümü aşışmak ve ondan nefret etmektir. Din yavan, yapay tesellilerle insanları uyutmaya çalışan bir hokkabazlıktır –sa-

dece. Uzatmayalım: Yaşam mutsuzluktur, olmamak tercihimdir. Ve ölüm özlemimi dindirecek hiçbir şey yoktur. Bir an önce ölmek istiyorum. Hiçbir yaşamsal mutluluk bu istencimi durduramaz. Ancak karabaşlar, düşünme yetisini kullanamayanlar, aptallar, korkaklar ve benzeri mahlûklar kendimi öldürmemi suç ve günah sayarlar. İsa, tıpkı Budha gibi intiharı önerenlerdendir, karabaşlar İsa'ya tecavüz etmekte hiç gecikmediler.

Mainländer: “Cinsel dürtü bizi dünyaya bağlayan en sıkı bağıdır; bizi kalbin huzurundan koparan en büyük kaya odur; tanrısal yasanın bahar çiçeklerini örten en sıkı perde odur.” Ölüm sevgisi cinsel inzivayı gerektiren en önemli faktörlerden biridir. Şehvet, yaşam acısının anlık bir haz olarak duraklamasıdır, bir moladır, ardından işkence devam edecektir. Hatta orgazm çılgınlıkları ölümü müjdelemektedir. Şehvet sarhoşluğunda kurtuluşu kaybetmektense cinsel perhizle ölüm istencimi güçlendiririm.

(Gönülsüz ve hatta nevrotik bir ruh haliyle cinsel perhizde yaşayan Nietzsche, Mainländer'i “bekaret havarisini” diye aşağılamaya çalışır. Tanrı'yi öldürenler arasında en dindarı olan bu filozof, Hıristiyanlığı yeniden kurmak isteyen bir Paulus'tur –bir yaşam felsefesi Paulus'u. Her iki filozofun da psikopatolojisini incelemek ilginç ve kolaydır ancak bu çok anlamsız bir uğraş olurdu. Her insan gibi her filozofun da bir psikolojik temeli vardır. Nietzsche'nin kendini beğenmiş bu tavrına karşılık sadece şunu söylemek yeterlidir: Mainländer, kendi deyişiyle “kocasını tarafından tecavüz edilen, ruhsal açıdan bakire bir annenin” oğludur.)

Nihilizmi aşmak için her şeyi meşrulaştırmak dinler ve ideolojiler açısından hatta genel felsefe açısından da yaygın bir yaklaşımdır; her şey mubahtır bu illeti geride bırakmak için: Karşılıklı imha. Bu, Varlık'a anlam kazandırmak için en belirgin yoldur. Hıristiyanlığın kurucusu

Paulus, “var olduğumuz için özür dilemeliyiz” der ve sorar: Kimden? Yanıt: Tanrı’dan! Varlık acıdır, dedi. Ve acıyı kabul etti, ölene dek işkencedir Varlık. Aynı yaklaşım tüm klasik ve modern ideolojiler için de geçerlidir. Her ideoloji Varlık’ı ille de anlamlandırmak zorundadır, neredeyse nevrotik bir çabayla anlam üzerine anlam yaratır.

Mainländer, nihilizmi aşmak için hiçbir şey meşrulaştırmaya çalışmıyor, meşrulaştırmaya gereksinimi yok, çünkü ona göre Varlık zaten ölümdür, doğmamak daha iyidir ama doğduysan da fazla beklemene gerek yok.

Ancak yaşamdan bıkmış zavallılar şu soruyu sorabilir: Olmak ya da olmamak? Olmak için neden arayanlar ile olmamak için neden arayanlar birbirlerini aldatan hokkabazlardır; dünya onlara göre zaman öldürme mekânıdır. Amaçları, acı dolu hayatı köleler gibi yaşamaktır. Hiçbir anlamı olmayan şu işkenceyi uzun uzadıya sürdürmektir. Ah ahmaklar! Öldürün birbirinizi, ben kendimi öldüreceğim.

Dinlilere söyleyeceğim tek şey var: Dünyanın ötesinde hiçbir şey yoktur, ne cennet ne de cehennem ne de herhangi bir yer, bir mekân; sadece Hiç var. Sadece Hiç. Hiç’e giren ne hareket halindedir ne de hareketsizdir; Hiç mekânsızdır, biraz uykuya benzer fakat uykudaki mekânsızlık da Hiç’te yoktur: İstenç bir bütün olarak imha edilmiştir –Hiç’te.

Ve Mainländer’in Hiç felsefesini tamamlamak için şunu da eklemek gerekir: Tanrı da Hiç’tedir. Dikkat edin, “Tanrı Hiç’tir” demiyorum, bizzat Tanrı da Hiç’tedir diyorum. “Tanrı, Olmamak’ı istiyordu.” İşte Mainländer.

Adım Mainländer, kendime verdiğim adımdır bu, evreni kapsayan Hiç’i duyumsasam da içine atıldığım kent

varoluş maceramın çıkış noktasıdır. Ben zamanımın ötesindeyim, ancak bir avuç insan görecektir beni zaman ötesinde. Arz etmiyorum yaşamı, yaşamayı; hiç âşık olmadım, hiç insan bedeni sevmedim, hiç sevilmedim, bir bakireyim ben –ruhum gibi. Ve bakire olarak ölümü kucaklayacağım; tek sevgilim, tek sevdam odur. Kurtuluşun Felsefesi’ne dair sunduğum kuramı, son sözümü ifade ettikten sonra, fiziksel varlığımla tamamlayacağım: Hiç’te kaybolacağım.

“Tüm dünyanın, evrenin Bir amacı var, Olmamak ve güçlerinin toplamını sürekli zayıflatarak amacına ulaşır.”

Evet. Bakıyorum Hiç’e. Hiç. Hiç Hiç. Her özne, her nesne Hiç’e gider ve bir daha aynı özne ve aynı nesne olarak doğamaz. İnsan bir kez doğar ve doğa gereği bir kez ölür ancak her gün ölmek de var, her gün biraz daha ölmek; bir kez ölmektense çoğunluğumuz her gün yavaş yavaş ölmeyi deneyliyoruz, sanki bir mucize bekleyecek bizi, ölümsüz bir mucize, oysa ölmek de istiyoruz, ölümsüz bir yaşamı kim sürdürebilir ki? Fakat insanlar gördüm ki basit bir hafta sonunu yaşayamazken, ölümsüz bir ömür arz etmekte.

Evet. Bakıyorum Hiç’e. Ah, mutlak boşluğun bakışı, sen ey mutlak boşluk, hiçbir ad seni betimleyemiyor. Nihil. Ve sadece Nihil. Stirner’in nihilinde bir negativum, bir yaratma dürtüsü vardır, kırarak yaratma. Hiçbir karamsarlığa yer vermeyen, her yıkımdan ve her yaratımdan haz alan bir Nihil. Mainländer’de buna dair en ufak bir kıvılcım yok. Haz yok. Tek haz ölüm istencidir. Onun ateizmi sıradan, isyankâr ve karşı gelen bir ateizm değildir, bizzat bilimsel bir ateizmdir; der ki: Dünya öncesi olmadığı gibi, sonrası da yoktur, dünya muhteşem bir süreçtir –kendini tekrarlamayan ve tekrarlamayacak olan. Olmak, Olmak’ta sonuçlanacaktır. Dinsel insan, “yazgı”yı kişileştirmeye ve mutlak Hiç’i bir mistik dünya, gizemli bir varlık,

“Herşeye” muktedir bir Tanrı olarak algılamaya meyillidir. Ebedi barış ve ebedi mutluluktur ona göre Hiç, bir “city of peace”. Oysa Hiç, her mezarın dibinden ona bakıyor, onu seyrediyor ve onu bekliyor. Kaçınılmaz olarak onun da gideceği yer orasıdır. İnsan, bilgiyle insandır ve bilgi Tanrı’yı da öldürdü, dünyayı da, insanı da. Âmin.

*
**

Anadili

Bir Felsefesal Yorum

*“Almanca düşünmek, Almanca duyumsamak –her şeye
gücüm yeter ama bu tüm gücümü aşmaktadır.”¹
(Nietzsche)*

Nietzsche anadilinin alışılmış yapısını kırarak onu şiirsel ve felsefesal açıdan varsıllaştıran en usta düşünürlerden biri olabilmıştır. Demek ki yaratıcı olabilmek için anadili ölçünlülüğün ötesinde sorgulamak gerekiyor, çünkü bu sorgulama anadili geliştirmek ve ayrıca yeniden doğurmak içindir. En azından Nietzsche’nin dürtüsü budur. Bu düşünceden yola çıkarak Türkçeyi sorgulamak onu yaratmaktır, kaldı ki Türkçe ile felsefe yaratmak görkemli bir tat almak olmakla birlikte felsefe diline her açıdan uygun bir dildir. Bunu görememek olanaksızdır.

Felsefesal açıdan baktığımızda anadili sözcüğünün karşılığı kalıp terimi olsa gerek. Almancanın tersine Türkçedeki anlamıyla anadili dizginli olmanın en uç noktası değildir diye düşünüyorum. Buna karşın anadilciler olarak her tek bu kalıbın içinde yer alır. Örneğin tat almanın özgür ve dizginsiz olması anadilci açısından ne denli tehlikeli olur, eğer duygularına kaptırırsa kendisini. Doğal olarak eğer duygu denen şey bu kalıp dışında ise ya da anadilci en azından kalıbın kapısını aralayabiliyorsa. Anadilin baskısı ne denli şiddetli olursa olsun kimi anadilciler dizginsiz duygu deneyimini edinmişlerdir, ancak anadili toplumbilimsel bir kuruntu gereği ölçünlülüğten kurtulamamaktadır. Buna karşın anadilci, iç dünyasında anadili

¹ Fridrich Nietzsche: Ecce homo. Kröner Verlag, 1990, s. 339. Çev: HİT.

ile bir çatışma durumundadır. Bu duygu deneyimini edenler sözcüğün gerçek anlamıyla yaratıcıdır. Yaratıcının yaratma dürtüsü tüm kalıpları kırmaya yol açabileceği gibi, anadili kalıbını da kırmaya er geç yönelecektir. Bu tümceyi şöyle bütünlemem gerekecek: Tüm kalıpların kırılması anadili kalıbını kırmaktan geçer!

Anadili / Babadili / Çocukdili

Anadilci babaerkil toplumun temeldili anadili değil, babadilidir. Babadili yine bir toplumbilimsel kuruntu gereği başka dillerin yeşermesine pek izin vermez: Örneğin çocukdili biçimlendirilecek olan babadilin ön aşamasıdır.

Anadili genelin bulunduğu genel yurttur, genel “mekân”dır; ölçünlülüğünü korumaktan vazgeçmediği sürece bir genel sığınma durumu alır. Burada her tek sürü dışına çıkamayarak sıradanlık içinde tüketir kendini. Yağmurdan korunmak için sığındıkları mağarayı terk edemeyen mağdurlar gibi.

Bu bağlamda her anadilci bir sığınmacıdır. Sığınmacı bir babadili ancak dilin genelleşmesiyle erkini ve egemenliğini eksiksizleştirebilir.

Babadili istemediği halde kendisiyle çelişir. Bir örnek: Genelin evi olan babadili der ki: Bir tane, iki tane, üç tane, dört tane, beş tane vb. Buna karşılık genel olmayan çocukdili şöyle der: Bir tane, iki bir tane, üç bir tane, dört bir tane, beş bir tane vb. Bu örnekte çocuk istemeden anlam-bilime bir anlambilimciden daha yakındır. Babadilini anasından öğrenen çocuk, dilin mantığını düşüğü tuzakta genel dili kavrarken henüz genelin yetkesinde (otoritesinde) değildir. Bu örnekte çocuk daha mantıklı düşünmesine karşın, genel-dil mantığı çocuk mantığını daha sonra kıracaktır. Çocuk mantıkçı düşünmeye itilirken aynı zamanda

da aynı mantığın mantıksızlığına itiliyor. Demek ki, biçimlendirilen çocuk biçimsizleştiriliyor. Daha açıklayıcı bir sözcükle: Biçimi bozuluyor. Biçimlendirilme mantıkçı bir biçimsizlik iken, mantığın mantıksızlığına itilen çocuk ikinci kez biçimsizleştiriliyor.

Ölçünlülük (Standartlık)

Bir şairle başlayacak olsam, onun *Memleketimden İnsan Manzaraları*'nı anımsarım. “Herkes” bilir söz konusu manzaraları. Herkesin, her bir tek’in kendi manzaraları var. Ben, memleketim adı verilen toprak parçasının, bu yazımın konusu gereği, bir tek manzarasını örneklemek istiyorum.

Bu toprağın bugünkü konukları pragmatik huylu insanlar olarak soyut düşünme becerisinden pek yoksun ya da somut düşünmesini pek seven Tanrı’nın bu kulları (sığınmacılar) somut ile soyut arasında pek kısa bir köprü örmüşler. Soyut korkusu onları bu ufacık, incecik köprüyü örmeye zorlamış. Doğanın gidişine kendisini kaptıran bu pek yürekli topluluk doğanın öğrencisi olacak denli de “iddialı”ymış. “Yaşlanmış eşek tecrübeli sayılmaz” gibisinden ağırbaşlı ve güçlü bir yaşam felsefesi içeren ve yaşamı yönlendirecek nitelikte deyimleri kılavuz edinmiş. Ya da şöyle de diyebilirim: Hayat adamı olmak için hayata atılmak gerekir (hayat kadını ise hayat dışına mı atılacaktır?). Böyle havadan sudan konuşan, hayırsız hazıra konan aynı zamanda helal süt emmiş ve hem kel, hem fodul, hem nalına, hem mihına diyen, toprak üzerinde oturup ama hava parası ödeyen, üstelik bana göre hava hoş naraları atan, memleketin hoş havasından olsa gerek göğüs gerek Asya ile Avrupa’yı hava köprüsü ile birbirine bağlayan, gölgesinden korkan ve aynı zamanda namlı ve şanlı

bu topluluk daha nice deyimlere gönül bağlamış. Deyimlere gönül bağlayan ama gönlü sürekli bir şeylerde, bir yerlerde kalan sıradan anadilcidir.

Kimi insanların konuşmalarını dinlerken, metinlerini okurken karşımda sanki bir deyimler sözlüğü ya da atasözleri sözlüğü ile karşılaşılıyor duygusuna kapılıyorum. Üstelik kimi kez her Türkçe düşünen kendi başına bir deyimler sözlüğüdür diye de düşünüyorum. Çeşitli tartışma ve söyleşiler sırasında, TV tartışmalarında, alışverişte, sokakta vb. durmadan karşılıklı deyimleri alıntılamanın insanlarla karşılaşmak gündelik yaşamımdan uzak da olsa gözümünden kaçmıyor. Deyimler yarışıdır almış başını gidiyor. İnsanlar düşünme tembelliğine mi tutulmuş yoksa içine girdikleri sığınak onların düşerken bir daha kalkmaması için düşünme organına ikinci bir vuruş mu yaptı? Pes doğrusu. Şimdi anlıyorum insanların neden pis pis düşündüğünü –ayrıca pis pis güldüğünü de. Düşmenin bir sonucu ve sığınak’ın gereksiz vuruşunun bir izi olarak pestili çıkmış bu kalabalığın neden pişmiş kelle gibi sırtıttığını yeni anlıyorum. Yoksa pireyi deve mi yapıyorum? Bire bin mi katıyorum? Sanmıyorum. Hayvanlarla pek içli-dışlı, haşır-neşir olmuş ve kalıpcı diye adlandırmam gereken bu sıradanlık alemin hayvanlardan çok şey öğrenmiş olmalı ki, deyimlerinin merkezi yerini, püf noktasını onlara ayırmış gibi görünüyor. Köprüden geçene değin ayıya dayı de. Her koyun kendi bacağından asılır.

Yeter! Bu deymi uyduran ve söyleyen insanın da kendi bacağından sallanmasını dilerdim. (Diler miydim?).

Benim de tipik anadilci düşünmekten payımı almış olmam gerekir ki, yıllar önce iki yaşındaki kızımınla yaptığım kent içi bir otobüs yolculuğunda önümüzdeki koltuğa patır kütür (paldır küldür), güm pat oturan bir erkek yolcunun koltuğa yaptığı bu iniş parmaklarımızı neredeyse iki koltuğun arasına sıkıştırmamıza neden olacaktı. Bunun

üzerine ağızımdan çıkan ilk sözcük AYI! oldu. Kızımın dört gözle otobüsün içinde bir şey aradığının ayırdına vardım ve aynı anda bana dönerek heyecanlı bir tonda: Ayı? Nerde? diye sordu. Çocukların çok iyi öğretmen olduklarını hâlâ anlayamayana ne demeli, ne denir. “Oryantal” insanlarımın ünlü deyimlerinden biri bizi hemen aydınlatacaktır: Anlayana. Anlamayana davul zurna az gelir.

Dünyaya kul olarak gelmiş olmak sığınmacılığı doğurdu, sığınmacılık da sıradanlığı.

Fikr -i Sabit

Varlık ve yoklukta savrulup yiten gezgin düşlerim, yer ve gök arasında sıkışıp kalmış ruhum, uçurumlarda dalgalanan gölgelerim, – hepsi yalan ve bir o kadar da absürt. Dünyada-olmamın bilinci bu gezegene hapsolmamın yansımasıdır.

Hiç, tünel ve ışık

Her birimiz hiçlik duygusunu, şu koskocaman boşluğu yaşamışsınız, kimimiz bir an, kimimiz birçok kez, kimimiz her zaman. Hiçbir zaman diyen var mı?

Bütün düşünce tuzakları işte bu Hiç anında varlaşmaktadır, varlaşan bu tuzaklarla nasıl hesaplaşırız peki? İşte düşünme sanatı burada başlar.

Sabit fikirli, Hiç'i tünel olarak algılar, Hiç'teki ışığı görmez, dolayısıyla ışıktan kaçarak ışığın sonundaki tünele ulaşır. Her aydınlığın bir de karanlık yanı vardır, sabit fikir bu karanlıktır. Aslında Hiç'teki insanın **yani her insanın** pek fazla şansı yoktur, iki seçeneği vardır: Ya ışık ya tünel. Düşünce yaratmak, kurmak, bozmak, yeniden kurmak, yeniden bozmak, ta ki kaosta bir düzen kurana dek. Kurulan düzen her an değişebilmeli ve düzenleyici, değişimi içselleştirebilmelidir; bu demektir ki, kişi belli bir düşünceyi değişmez bir hakikat olarak algıladığı an sabitleşir ve giderek sabitleştiği düşünceye saplanıp, saplantıyı göremeyecek duruma gelir. Bilinçaltı ona bir oyun oynar. Onun Hiç'ten kurtulma şansı yoktur, kurtuldum dediği an Hiç duygusu onu ötekine (bir başkasına) sevk eder, o, Hiçlik duygusunu ötekine yansıtmaya başlar. Ve: Kendinde baş edemediği Hiçlik duygusunu ötekinde imha etmek ister ve eder. İşte sabit fikrin saldırganlığı. Ötekini

imha edince Hiç'i imha edeceğine inanır. Nasıl bir paradokstur bu! İşte bilinçaltı oyunu. Hiç, yok edilir mi hiç?

Başka bir dilde: Nevroz genel geleneklerle örülerek durur, saplantılı kişi (a)sosyal kostümlerle nevrozlarını açıkça yaşamaya başlar. Takınaklı, bağımlısı olduğu düşünceyi yoğurmadan, içselleştirmeden sadece sembollerle dışa vurabilendir ve onda Kişilik'e dair eser yoktur. Takınaklı, yaşayamayandır, yaşamdan haz alamayandır (her haz alamayan, takınaklı değildir), öz denen kişiliğini yitirir, bu nedenle ötekini imha etmeyi kendine mubah görür.

Yaratma ve imhâ etme

Bu ikisi arasında insanın yazgısı belirlenir. Her birey kendi içinde kötülük taşır, –bu potansiyel mevcuttur –iyilik potansiyeli taşıdığı gibi. Düşünmek edimi takınaklıda musallat olarak yaşanır; takınaklı, düşünceyi kendine musallat olmuş olarak algılar, böylece düşünceyi de imhâ etmesi gerekir. Özgür olarak yaşanamayan düşünce, ötekiyle birlikte imhâ edilmesi gereken nesneye dönüşür. Yine bir bilinçaltı oyunu. Ötekini imhâ edince düşüncenin imhâ edildiğine inanır.

Sabit fikirli, imhâ edici enerjisini tabuya odaklar, tabudan beslenir ve tabuyu kurar. Kurulan tabu yıkılamayan bir duvar haline gelir. Tabunun buradaki eşdeğer adı kutsallıktır, kutsala dokunamayan tabuya dokunamaz. Sabit fikirli ilahi kostümüyle kendini öte dünyaya taşır, ancak bu öte dünya ötede değil, buradadır; bu dünyada bir öte dünya. Dünyada-olmanın bilinci bu dünyadaki öte dünyaya aksettirilerek bilinçsel çöküş nihayet gerçekleşmiş olur. İlahi, bu ediminden dolayı tersini yaratır: Kutsalın kirlenmişliğini sergiler. Kirli kutsallık.

Düşünsel tabu edimleşirken bedeni araç olarak kullanır, ideolojik giysi tabunun realitesidir, edimlenişidir.

Tabu can çekişirken ölümün kapısını beden fetişizmine aralar. Beden ilahi kostümün altındaki kirlenmişliktir: İçeriden dışarıya doğru kirlenen beden, kutsal adı altında dışarıdan içeriye doğru ilahi kostümlerini fetişize ederek kirlenmişliğini meşrulaştırır. İdeolojik giysi meşrulaştırılmış ilahi kirlenmişliktir.

Saplantının adı var.

Saplantının adı değil, adları var: Gelenek-görenek, örf-âdet. ...

Estetik düşünce

Düşünmenin tadına varan Tek, düşüncelerine saplanmaz, düşüncelerini yaşar, yaşayarak tüketir, düşüncesizleşir. Tek, genel geleneklerdeki karanlığı ve sarsılmaz sabitliği görebilendir, dolayısıyla kendi geleneğini kendisi yaratır ve yarattığı gibi de yıkar. Kendi tarihini kendisi kurar, kendi güncelliğini ve geleceğini kuracağı gibi. Düşünmenin tadına varan Tek, ışıktadır yürür, karanlıkta yürürken de tünelin sonundaki ışığı görür. Ona göre genel gelenekler genel geçicidir. Gelenekler yaşanarak tüketilmek için, gelenekler yok edilmek için icat edilmiştir. İşte bu güzel bir düşüncedir. Ne var ki, bu güzel düşünce tıpkı her güzellik gibi geçicidir. Felsefeyle şiirin evliliği böyle bir şey olsa gerek. Düşüncelerin dansı. Ancak banal romantığe, karanlık metafiziğe, sıkıcı sosyolojiğe yer yok bu evlilikte. Şiir, olacaksa analitik olsun –felsefe gibi. Felsefe, olacaksa dans etsin –şiir gibi.

Nietzsche ile Stirner'in aynı yolda yürüdüklerini düşünüyorum. Şöyle bir resim: Aynı yolda yürüten bu iki düşünür, yolun sonunda karşılarına çıkan yüksek bir kayanın en uç tepesine tırmanır ve kayanın dibindeki denizi seyredalarlar. Biri geriye düşünülecek bir şey kalmayınca kadar mantığı son aşamasına taşır: Düşünceyi düşünerek an-

lamsızlaştırtınca geriye Hiç kaldığını anlar, işte o an “Me-selemi Hiç’e Bıraktım” der ve susar. Diğeri, düşüncenin hiçliğini anlayınca, üzerinde dikildiği kayadan denize atlar. Atlayan Nietzsche’dir. Düşünce denizinde Varlık’ı başka boyutlarıyla görmeye çalışır. Biri filozof diğeri şairdir. İşte felsefeyle şiirin eşleşmesi.

Saplantının adı var.

Saplantının adı değil, adları var: Dar kafa, sınır zekâ.

...

Sabit fikirliler gelenekler çerçevesinde ördükleri evliliği **cinsel malzemelerin karşılıklı kullanılışı** (Kant) olarak uygular. Bu durumda dinsel boyuttaki cinsel fetişizmin ve cinsel sapkınlığın oluşmamasını beklemek abes olur.

Düşünmenin tadına varan Tek, ışıktadır yürür, karanlıkta yürürken de tünelin sonundaki ışığı görür. Işığı göremeyince denize atlar. Denizin rengârenk ışınlarıyla kendini yeniden yaratır. **Bu, kendini vahiy etmektir.** Vahiy alınmaz, gönderilmez, inmez, yollanmaz, gelmez. Vahiy bir buyruk değildir, dinsel de değildir. Alınır verilmez; bir alış-veriş edimi değildir. Vahiy Tek’in sırrıdır, Tek’in bilinmeyenidir. Obsesyonun bittiği yerde bu sır aşikâr olur. Tek, bu sırrı çözerek yaşayandır. Her doğuş bir ölümdür. Tek, kendini yaratarak ölür.

İçimden çıkarıp atamadığım ölüm rengindeki soğuk ve loş düşünceler edimlerimin gücünü yakan bir cehennem ateşi gibidirler. Bu, soğukla sıcaklığın katışıksız sevişmesi olsa gerek.

Nasıl ki, haz aldığımızı sandığımız anlardaki o aldanma bilinci kaçınılmaz olarak hüznü anımsatıyorsa, Hiç’ten aldığım Varlık hissi o denli amansızdır.

*
**

Man'ın Varlık Bunalımı ve Kendi-Olmayan Ontolojik Çözümleme

Dünyaya giriş ücretsizdir.

Hiç hem başlangıç hem de sondur, ikisini birbirine bağlayansa varolmaktır. Varolmanın putları Varlık'ın örtüsüdür.

Kendi-olmayan bir örtüdür. Varlık'ın örtüsü. Kendi-olmayan kendi olamayandır; yüksek merci onun ne ve nasıl olması gerektiğini önceden belirler. Kendi-olmayan'ın yaşamı geneldir. Dolayısıyla buna “genel mekân”, “genel alan”; ve Kendi-olmayan'ın kendisine de “genel adam”, “genel insan”, “sıradan insan” denir. Kendi-olmayan aynı zamanda belirli olandır; yapay realitenin simgesidir, bu, dünyadan kaçışının neticesidir. Kendi-olmayan kendisinden tiksinen ontolojik bunalımdır, bu bunalımı ötekine ve ötekilere bulaştıran bilgi bilimi karıştı bir yazgıcıdır.

Aynı zamanda Tanrı'nın işine Tanrı'dan daha fazla karışan yine Kendi-olmayan'dır. Nesneyi öznenin üstünde tutarak Varlık'tan yokluk yaratır. Nesneyi metafiziğin bir alt yöntemi olan dine taşıyarak tanrılaştırır. Bu, Tanrı'nın ontolojik kanıtıdır. İçindeki vakumu dolduramayıp metafiziğin bir üst yöntemi olan görüngübilimine taşıyacak yetisi olmayınca özneyi elimine eder. Bu da Tanrı'nın ontolojik yadsınmasıdır. Kendi-olmayan girişi ücretsiz olan dünyada Ötekilere giriş ücreti ödetir. Hem de varlıklarıyla. İnsan sadece özgür değil, üstelik özgürlüğe mahkûmdur. Kendi-olmayan insanı özgürlükten koparıp yokluğa mahkûm eder. Bu durumda dünyaya giriş dünyaya düşüştür, ancak dünyanın belli bir yerine, örn: Adına Türkiye denen açık hava hapishanesine.

Kendi-olmayan ve Yargı

Yargılanmadan tutuklananların yargısı askıya asılır. Bunlar Kendi-olmayan'ın baş edemedikleridir. Örnek: Gazeteciler, yazarlar, entelektüeller. Bu baş edilemeyenler yaşamı yokluktan var etmeye çalışan düşünce birikimleridir ve düşüncelerini yazarak edimleştirenlerdir. Keyfî yargı Kendi-olmayanın içinden çıkamadığı, çıkmak istemediği patolojik edimidir. Kendi-olmayan nevrotik bir güdüyle yargılar.

Yadsıma nedir?

Yadsımanın ne olduğu ve ne olmadığı yargılama edimiyle belirlenir. Kendi-olmayan yadsımayı kavramak için Ötekini yadsımak zorundadır; en büyük hazzı: Toplu yargı, toplu imhâ. Yadsıma her zaman yargı edimiyle belirlenir. Her zaman yargıyla belirlenen yadsıma bir olumsuzluk belirtisidir. Yadsıma olumsuz enerjidir. Dinsel bir terimle: Yadsıma şeytandır. Bu, şeytanın ontolojik sorunudur.

Yadsıma bir Varlık sorunsalı değil, yokluk sorunsalıdır. Hiç –Varlık öncesi ve sonrasıdır. Yadsıma Varlık'ı yargılayabilir sadece. Örnek: Varlık yok, Varlık varolan değildir gibi. Varolanı imhâ etmek Kendi-olmayanın ontolojik özelliğidir.

Kendi-olmayan Hiç'ten korkarak Varlık ve Yokluk bütünselliğini bozar. Korku onu bu bütünsellikten koparıp varoluş-putlarının sıcak kucağına oturtur. Boşlukta yüzen putlara sığınır. Bu, Kendi-olmayanın ontolojik başarısıdır.

Kendi-olmayanın kurduğu düzen bir düzenbazlık felsefesidir –bir anti-ontoloji, bir anti-felsefe. Ontolojik bilgi yokluğu Kendi-olmayanın bilişsel yetersizliğindendir. Bilgi kuramsal ve kurgusal birikimin edimlenişidir. Kendi-olmayan bu birikimin yoksunluğundan tasaya düşerek fantasmagorik psikolojisiyle Ötekine savaş ilân

eder. Bu, Kendi-olmayanın çaresizliğinin kanıtıdır. Kendi-olmayanın zaman ve uzamdaki yerini çaresizliğin gerektirdiği kısır döngü belirler. Bu da Kendi-olmayanın ontolojik takıntısıdır.

*
**

Kötölüğün Güzeli: Lautréamont
ya da
Şehvetim Üzerine Bir Mektup

Dinle yeni yetme! Adını bu sayfalarda anmayacağım –senin, sen ey güzel çocuk! Fakat bilesin ki, etlerini parçalamadan önce sana şehvetimden söz edeceğim, zira senin etlerini bir kadının etlerinden ayırt etmeksizin açlıktan ölecek olan boz tüylü olgun kurdun keskin tırnaklarıyla parçalayacağım. Usumun hasta olduğunu sanma, sana usun en dirisini, en keskinini tattıracağım. Ağzım ağzının üzerinde olacaktır, öyle ki nefesimde bir gül gibi açılıp yayılacaksın, ruhsal renklerini içime alıp usumun derinliklerindeki karanlık mağaralarda konaklayan dürtülerimle kıvrımlandırıp ağzından tekrar yüreğine üfleyeceğim. Ancak böylelikle pençelerimi doldurabilecek kadar olgunlaşmış olacaksın.

Et istiyorum ve sadece insan eti!

Gözyaşlarındaki buruk tadı yaladıktan sonra kırmızı ve taze kanının uzun ve ince boynundan göğüs uçlarına doğru akmasına özen göstererek gırtlığına dişlerimi geçireceğim. Yüce çığlıkların daha sesini duyurmadan seni yere çalacağım ve karnını pençelerimle deşerken gözlerinin içindeki acı okyanusa dalacağım. Orada göreceğim beyaz tenli, siyah ve kıvrıcık uzun saçlı kadının etli yanaklarına tırnaklarımı geçirdikten sonra akacak olan kanlarını bacaklarının arasına kadar dilimle yayacağım, vajinanın kadının yalnızca bir beden dili olmadığını, kadının ruhsal kapısının bu görkemli et parçası olduğunu tadacaksın benimle birlikte. Ve o görkemli ve ilahi dolgun beyaz kalçalarını keskin ağızlı bıçağı andıran dişlerimle parçalarken sana ihanetin, zulmün ve insana özgü her öğeyi teker teker duyumsatmış olacağım. Seven kadın ihanet eder,

seven erkek de öyle. İhanet bir Tanrı ilkesidir. İnsan bu ilkenin uygulayıcısıdır. Ve insan, Tanrı öfkesini içinde duyumsadıktan sonra aynı şiddette kendi yaşamına uygular. Yandır.

Mezarın üzerinde ya da altında olmanın birbirinden farksız olduğunu idrak ettiğin an, insanlığın ezelden beri mezarda olduğunu anlayacaksın. İnsanlığın yaratıları arasında en görkemli olanı nedir bilir misin? Kasap! Bu, yüce Tanrı'nın evlatlarına armağan ettiği en kutsal bir görevdir. Havva, Âdem'in kasabıdır, Âdem, kendi çocuklarının. Bu hiyerarşik düzen Tanrı'nın baş kasap olmasıyla tamamlanmış biçimini alır.

Kulak ver sözlerime yeni yetme! Pek zarif bir soru: Kaç kertenkeleyi sevişirken seyrettin ve yakalayıp her ikisini de çiftleştikleri anda şu taze kan kokan ağzından midene saldın –çiğnemedin?

Kaç kuşu yakalayıp kafasını dişlerinin arasına alıp ansızın kopardın –şu masumiyet dalgaları yansıtan insan yaşamında? Ve olgun erkeğin ateşi karşısında fırlıdak gibi dönerek ne yapacağını bilmeyen acemi bir kız gibi tabularınla baş edemeyen sen, çirkin olarak adlandırıp her birini çöpe döker gibi zavallı ruhunun derinlerine fırlatmadan önce, hangi birini güneş ışınlarının yansıdığı taşkın ırmaklarda türdeşlerinle yaşadın –şu gencecik ve el değmemiş yaşamında?

Seni öldürmeden önce bu son yolculuğunda sana bir sır armağan edeceğim, bilinmeyene giderken sana dost olsun: Varoluşun güzelliğini ancak öldürmenin güzelliğiyle değenlendirebilirsin! Tıpkı şu andaki gibi. Yüz yüze, göz göze ve ağız ağıza. Dişlerimi gırtlığına geçirince, fazla sürmeden öleceksin. Kanlı savaşlarda her gün birbirlerini imhâ eden insanlar varoluşun bu güzelliğini çeşitli yalan-

lar adına ayakları altında ezerken, öldürmeyi meşrulaştıracak kadar ahlâk köleleridir. Tıpkı sevmek gibi öldürmeyi de bir ödev olarak sunmak ve yaşamak –sahte olan- dır. Oysa ben sana öldürmenin asl-olan şehvetinden söz ediyorum. Orgazm olduğu anda eşinin kafasını koparan mahlûkları bilirsin. İşte şehvetimin ilk edimini burada bu görkemli hazla gerçekleştiriyorum.

Bir Bedensel Şölen

Cinsel kimlikler birbirlerine geçiş yaparak kaybolurlar, standart kadın ve standart erkek gelenek uçurumuna baş aşağı bırakılmadan önce kanlı bir deformasyondan geçirilir. Gövde, çehre, göğüsler, gözler, ve cinsel organlar Orta Çağ kilisesinin işkence izlerini taşır; hazzın şiddete resmedilişidir –bu. Ne kadar da estetikdir işkence malzemeleri ve mazlemelere nesne edilen beden parçaları: Bıçak darbeleri taşıyan eller, sevişme ediminde ateşli ince demirlerle delik deşik edilmiş bacaklar ve memeler, zincire vurulmuş ayaklar ve tırnaklar, Tanrı’nın öfkesine bağlı saçlar ve masum duran penis ve vajinalar. Her biri reçeteyle sunulan biyolojik sınırların ötesine çılgınlık yansıtır.

Beyaz tenli, siyah ve kıvrıkcık uzun saçlı kadının dolgun kalçalarına demir parmaklıklar geçiren şehvetli eril meleklerin kanlı kanatları işkenceye soyunan kadının bacakları arasına yayılır, sonu ancak ölümle bitecek olan bir alt-ben hazzıdır –bu. Vajina, penisin haz nesnesi değildir; Heidegger’deki Tek’in Varlık’a fırlatılışını sembolize eden bir kâbustur –vajina. Tam olarak: Tek’in kâbustan cehenneme fırlatılışıdır. Beden cehennemde yaşar kendini –işte!

Sınırlar kırılmış ve aşılmıştır –artık, ötesindeyiz. Genç, olgun, yaşlı iç içe geçmiştir; on altı yaşı sembolize eden haz kaynağı görkemli bir götü ve en az kırk yaşında bir varlığın ayak parmaklarını tek eril bedende severiz. “Eros ile Anteros”un Bir’leşmesidir –bu. Masumiyetle zulmün

birleştikleri, iki Tanrı'nın çatışarak seviştikleri, kaynaştıkları bir dünyadayız – Roberto Ferri'de.

Ve evet: İki bacak arasından cehenneme fırlatılan Tek, iki kalça arasına dönüş yapar! Metafizik orgazmı tatmış görkemli ve ilahi dolgun beyaz kalçaların arasından dudaklarıma yayılan kendi sıvımın kusursuz kokusunu tadıyorum. Ne kadar da Ben –yalın Ben!

Çarmıha gerilen İsa, farklı bir koku mu duyumsamaktaydı? Ve ben onu hakettiği yerde izlerken aynı kokuyu almıyor muyum? De Sade'ın müstehcen dilinde ayrıntılarla izah edilen etin hazzını aynı dehşetle arz etmiyor muyum ve o etin kıvrımlarında aynı tadı almıyor muyum? Alımıyorsam şayet, bir âhlâk kölesiyimdir! Ve ben, biricikliğimi özenle tadan ben, âhlâk sınırlarında hiç gezinmedim.

Caravaggio'da kusursuz bir güzellikte sunulan Baküs, Amor, Eros ve öteki tanrısal ve mitolojik figürler, Ferri'de nihayet işkenceye alınırlar. Kutsalın kıyımıdır –bu. Ve alt-benin Kendini dışa taşımasıdır –bu. Budur insan! Gerisi âhlâk köleliğidir, binlerce yıldır süregelen.

Caravaggio, sunduğu tüm eserlerinde Kendini yansıtır: Doğrudan cezbedici “Meyve Sepeti Taşıyan Genç”, yüksek erotik mertebede bir güzellik sunan “müzisyenler” adındaki dört genç oğlan, “duyarlı seyircide genital haz uyandıran “Kertenkelenin Isırdığı Oğlan”, Ganyemed tādında “Ud Çalan” genç ve diğerleri Caravaggio'nun hazzını, kırılmalarını, kırılganlıklarını, yaralarını ve çılgın psikolojisini zamanımıza kadar taşır ve hiçbir lüksü olmadan, varoluşu kovalarcasına ve Varlık tarafından kovulurcasına köy köy, kent kent dolaşarak arayışlarındaki gerçeklik gölgesini ışınlandıran ve eti ihtirasla seven bu deli, elbette yalnızca orospulardan ve gaylerden haz alacaktı.

Barok kıvrımlarıyla insan psikolojisini esir alan kilise ortamında Tanrı'dan şehvetin bastırılmasını dileyen rahibin ve rahibenin kutsal eteğinin altında saklı o cinsel enerji, standart erkeğin ve standart kadının cinsel çöküşüyle eşdeğerdir.

Ne kadar da masumca gülümser “Vaftizci Yahya”; ve bir o kadar da metafizik boyutta sevimli bir erotizmi sembolize ettiğini ifade eder. “Eros Anteros”ta bu gülümseme cezbedici bir davete dönüşür; kanlı bir çiftleşme çağrısına, beden cinsel talebini şiddetin renkleriyle süsleyecek olan bir çağrı. Bakışları şehvetin doruk noktasına işaret eder, esir alır seyirciyi, saldırmamak kaçınılmazdır; ihtirasın tümünü, belinden ayak parmaklarına kadar ışınlarla süslenmiş kıvrımları hazzın öldürücü pençelerini talep eder. Kalçalarıysa masumiyetle suçun ve kutsal ile müstehcenin tek beden olduğunu itiraf ediyor. Bu görkemli beden yalnızca haz alır ve haz verir. Öldürülmeyi beklerken, aynı zamanda ‘bana dokunduğun an seni öldürecekğim’ tümcesini gözlerinde ışıktandırır. Tanrı’nın şeytanda dile geldiği tek bedendir bu.

Şiddetin dalga dalga kıvrımlarıyla cinsel edimin gerçekleşmesini arz ediyor ve kısa süre sonra ruhunu sonsuza dek terk edeceğini ve ölümün tek gerçek olduğunu müjdeliyor –bu et. Ve eğer genç rahip beyaz bedenini saran siyah giysisiyle karşıma çıkarsa, en kısa zaman diliminde cinsel dürtümün gücüyle kızıla boyanacaktır.

Ey rahip, Sen Vaftizci Yahya! Sana senin etinden kızıl kefen giydirerek yazgını tamamlayacağım!

Ve güzellik kavramını bütünleyen bu şehvetli edimimden sonra Ganymed’e yönelecekğim. Şehvetimin doruk noktası olarak kafamı sunacağım –O’na. Cinsel iştahla kafasını kestiğim Madusa’nın çırpınışlarına şâhittir –Gany-

med. Bilir ve tanır sonsuz ihtirasımı ve ancak ölümle bite-
bilen yaşamsal dürtümü. İşte –tadacaktır: Kıvrımlarla dile
gelen bedenimin dehşetli bir agoniyle
son bulacağını.

*
**

İstanbul Sıkıntısı ya da Cinler Saltanatı
ve
Max Stirner'in Cinleri

*Derrida: "Stirner'le birlikte şöyle seslenebiliriz pekâlâ:
'Evet, tüm dünyada hayaletler kol geziyor!'"*

Bir yaşam felsefesi örneği.

Ruhun çöllerine ayak basarken et halini almış düşüncelerle, etsel sözcüklerle, bedensel tinlerle ilişkiimi dillendireceğim; hem arı düşünceden hem arı etten söz edeceğim. Düşünceyle etin yer değiştirdiklerini; etin düşünceleştğini ve düşüncenin de etleştğini; sonuç olarak, etin, yerini hayalete bıraktığını göstereceğim. Yaşamsal ile kuramsal bir nefeste sunacağım.

Düşünsel savurganlığa duyduğum psikolojik şehvet, beni cisimleşmiş düşüncelerin mağaralarını deşmeye yönlendiriyor. Tinsel hortlakların kol geldiği uçsuz bucaksız mağaralar. Deşmek, ışık sızmasına yol açar. Düşünceyi etin sarhoş ediciliğinde tatmak Hiç'in keyfi esrimesidir. Öfkesiz ama şiddetli, kinsiz ama acımasız, empati değil, doğrudan Öteki-oluş. Kendi'nin vazgeçilmez egoist hazıdır bu.

Bu kent üzerine yazılacaksa, içine dalmalı bin yıllık kirli dalgaların. "İstanbul'u dinliyorum, gözlerim kapalı" gibi aseksüel mısralar, kültürel iğdişlik yaşamış erkeklerin işlev görmeyen penislerini çağırıştırıyor –sadece. Donuk ruhlu kilisenin mum romantizmine bile ulaşamayan bu şiirin erkek hayranlarının büyük çoğunluğu zaten ömürlerinde ancak bir kez vajinayla yüzleşebilmişlerdir: Annelelerinden varoluşa fırlatılırken! Heideggerci bir gözlemleyle: Muhafazakâr bir doğuş. Bu, dünyaya geliş değildir; çemberi tel örgülerle örülmüş bir etik'e indirgeniştir.

Gireceksen bir batağa, kıvrak vajinaların büyüüne bırakacaksın kendini, çekmeli seni o güç daha derine, en derine çekmeli ki, batağın da bir büyüü olsun. Yoksa çekilmez bir illetle başbaşa kalırsın, Varlık illetine benzer lekeler belirir bedeninin özel yerlerinde kıvrımlardan kayarken. Ve uçurumun tadını tam almak üzereyken boynun kırılır daha dibe düşmeden. Oysa bir oryantal ilkedir: Dipsiz kuyuya başaşağı bırakılmak.

Stirner: “Bir şeyin dibine inmeye çalıştıkça, görüldüğünden farklı bir şey olduğu ortaya çıkar.” Örnek: Görünürde olanın ardında görünürde olmayanı, gerçeğin ardında gerçek olmayanı aramak ve somut bedeni hayaletle dönüştürmek, hayaleti de somut bedene: Tini bedenleştirmek. Bu, binlerce yıldır böyle devam ediyor. Diyebiliriz ki: İnsanın soykütüğü hayaletlerin soykütüğüdür.

Tanrı inancını çocuğunu tokatlamakla kutsayan bir topluma tanık olmanın dinsel şehvetini analizlerken, özlemi boğulmuş limanlara akın eden sürünün asla sevgi tatmadığını sıradan kahkahalarımın eşliğinde algılıyorum. Güvertede bana eşlik eden dişil arkadaşımın kilt tarzı kırmızı-siyaz çizgili eteğinin altından güneşe sunulan bacaklarına dayanamayan ve penisini uyandırmaya çalışan bir genç erkeğin bakışları beni güçlü kahkahalara sürüklerken, aniden yerimden fırlayıp, genci kucağıma oturttuğumu fark ediyorum ve “şimdi devam et penisinle oynamaya, üçlü çok daha sexy” diyorum gülüşlerimin sarhoşluğunda. Kierkegaard’ın bir olay karşısında kişinin yaşadığı ile kendisi arasına koyduğu terapik mizahı aklıma geliyor. Daha fazla gülüyorum. Travmatik bir şaşkınlığa kapılan delikanlı “abi yapma” diye yakarıшта bulununca “taciz ettiğin kız nasıl ki ablan değilse, ben de abin değilim” diyor ve boşalacağımı müjdeliyorum kemerimin darbelelerini duyumsatarak. Bu sahneyle cinsel hüsrana üst-benin

karmaşasından su yüzüne çıkmasını sağlıyor ve bu sahnenin gerçeküstü tadında bir gerçekçi güzellik olduğunu vurguladıktan sonra kuramsal boyuta geçiyorum tekrar.

Başka bir boyut yok aslında, tüm boyutlar aynı kökenin uzantılarıdır. Bir olaya çeşitli perspektiflerden bakmak gibi. Kuramsallığım yaşamsallığımdan beslenir ve yaşam-sallığım da kuramsallığımdan. Stirner'in hortlaklar ülkesi diye sözünü ettiği tinsel dogmatizm kuramı bu coğrafyada eksiksiz bir realitedir. Hortlakların ve cinlerin tam ortasında olduğumun farkına varınca, Stirner'i de yanımda bana eşlik eden bir cin olarak görmeye başlıyorum. Herkesin bir ve birden fazla cin kovaladığını ve yine herkesin bir ve birden fazla cin tarafından kovalandığını birebir görüyor ve hatta dokunuyorum her bir cine. Cisimleşen düşüncenin yanı sıra, bazı düşüncelerin özne dediğimiz kişilerden daha da özneleştiklerine tanık oluşum, kişilerin birbirlerini öldürmelerini normal görmemi sağlıyor; öldürülen, kişi değil; ete-kemiğe dönüşmüş düşüncedir. İnsanlar, kendilerini ve birbirlerini birer düşünce olarak algılıyor ve birer düşünce olarak da öldürüyor. Öldürme ediminin bu kadar sıradanlaştığı bir ortamda “bu ülkede insan yaşamının değeri kalmamıştır” tümcesi, bu ülkenin insanlardan oluşmadığını, düşüncelerden oluştuğunu analizliyor sadece. Hayaletin bedenleşmesi. Stirner'in kuramlarının, hayalet öğretisinin bu denli gerçekleşmiş olmasını görmek nihilist bir haz.

Sadist-mazoşist bir ilişkide karşılıklı yapay bir sorumluluk mevcuttur; buradaki sorumluluk sevgi kaybının getirdiği boşluğu doldurmaya çalışan sonsuz bir boşunalıktır; asla doyum sağlamayan sonsuz bir tekrardır. Oysa sevgi besleyen bir karakter, aynı zamanda özgürleştiren bir sorumluluk yaşatır; Sartre'ın felsefi bağlamda anlatmak istediği sorumluluk da budur. Sevgi hem özgürleştirir hem de Ben'i Sen'le kaynaştırır. Sevgiyi yaratan sevgi

nesnesi değildir, sevmeye özgü olan bir'leşme karakteridir. Anne-çocuk, Ben-Öteki. Kendini sevmek bu ilişkinin bir doğal sonucuyken, sadist-mazoşist ilişki kendini tanrılaştırmak ve kendine müptelâ olmaktır; tam anlamıyla narsisist bir karakter içeriyor. Etin hayalete dönüşme sürecinde bu türden bir ilişki toplumu değiştiren baş faktördür.

İstanbul hüsrancı kentidir: Cinsel hüsrancı, psikolojik hüsrancı, pedagojik hüsrancı, düşünsel hüsrancı, etiksel hüsrancı ve bedensel hüsrancı. Hepsini estetik hüsrancıda toparlayabiliriz. Goethe'nin dramaları komedyalar olarak okunabilir, Shakespeare'in komedyaları dram olarak okunabilir; anlık psikolojik durum belirleyicidir. İstanbul hüsrancıda böyle bir kategori yapmak olanaklı değil, neyin komedyası ve neyin dram olduğu kesinlikle bilinmemektedir. Olayın başlangıcı, prosedürü ve sonucu bütün kuramsal kriterleri aşar. Yalnızca olayda belirlenir figürlerin rolleri, hiçbir şey planlanamaz öncesinde; sokağa çıktığınız sokağın bilinmez gücü belirleyecektir yazgınızı. Bana öyle geliyor ki, komedi ve dram dışında başka bir kategori aramak gerekiyor. Örneğin: Düşünce, insanın yerini aldığına göre, varolanın temel dönüşümü söz konusudur. Kafka'nın "Dönüşüm"ündeki Gregor, insanken de ve hayvanken de aynı kişidir; aynı karakterdir, aynı kişi bilincine sahiptir. Oysa benim sözünü ettiğim dönüşüm tam yetkin bir dönüşümdür, öyle ki, dönüşen, bilincini kaybetmiştir, başka bir karaktere, başka bir kişiye dönüşmüştür, beden olarak aynı olsa da. Kafka'da değişen bedendir, burada değişen kişiliktir: Düşüncenin gerçekleşmesi arı insanı öldürmüştür. Tam olarak: Tamamlanmış bir Cinler Saltanatı.

Hoş geldiniz cinler âlemine! Ve hoş geldin hortlaklar diyârına Sevgili Stirner. Bundan böyle sadece büyük anenin cin gördüğünü iddia edemezsin artık. Sen de bir cin-

sin, hem de âlâsından. Rengârenk giysilere bürünmüş düşünceler bir an önce gerçekleşmek için can atıyor, can veriyor ve can alıyor. Birbirlerinin kanını içen bu kutsal hayaletlere eşlik ederken, şarabın yasaklanması anlaşılır geliyor artık. Cinler, şarap yerine kan içerler. Ve Derrida'nın bir deyişiyle "hayaletlerin çektiği bu halayda" her biri birer sanrı gibi etrafımda uçuşup duruyor, ağızlarından salyalar akıtarak. Kendi bedenlerine besledikleri nefretten dolayı, kafalarında yarattıkları hortlakları kutsadıkları sonra kendi bedenlerini onlara konak olarak sundular. Cin çarpılması buna denir. Etten yapılma cin. Kafadaki fantasma reel bir bedene sahip hayaleti doğurdu. Bu, Kendi'nin önce altüst edilmesi, sonra da yok edilmesi demektir. Evet, insanın kendisine karşı en büyük zaferi budur. Stirner: "Hayalet, beden kılığına girmiştir; insan tüyler ürpertici bir hayalettir artık."

Tini hayaletle eşit tutarak Hegel'in tinsel dünyasının Hıristiyanlıkla örtüştüğünü betimleyen Stirner, tin-beden ikilisinin bütün tinsel öğretilerin zemini olduğuna da vurgu yapar. Tanrı'nın oğlu İsa, zaten etten yapılma bir hayalet değil midir? Tinsel dünya, irrasyonel üst-benin ete dönüştürmeye çalıştığı hayaletler dünyası değil midir? Marx'ın komünizmi etleştirmeye çalışılan bir ideolojik hayalet değil midir? Marx'ın, komünizme dair ironik bir vurguyla seslendirdiği "Avrupa'da bir hayalet kol geziyor" tümcesi, Stirner'in Marx'ta öngördüğü ve; Marx'ın Stirner'i okuduktan sonra kendinde gördüğü hayaletin felsefi-siyasal yansımasıdır.

Bu hayalet, bedenleşme prosedürünü başlatıp ama tamamlamadan yerini eski bir hayalete bıraktı: Din hayaletine. Komünizm de birçok izm gibi ancak tinsel bir hayalet olarak kol gezmeye devam etmektedir. Türkiye'de hayalet, bedene yerleştikten sonra kendi saltanatını eksiksiz kurabilmiştir. Hayaletin son tümcesi: "Bu ülkede insan

yaşamının değeri kalmamıştır.” Bunun açılımı: Hayalet ete-kemiğe büründü. Dolayısıyla: Hiç kimsenin İsa’nın etini ekmek parçacıkları olarak yemesine ve kanını da şarap olarak içmesine gerek kalmadı. Hayalet kendi etini yedi ve kendi kanını içti.

Hiç Nedir?

“Söylenabilir ne varsa, açık söylenebilir; ve üzerine konuşulamayan konusunda susmalı. [...] Yine de dile getirilemeyen vardır. Bu gösterir kendisini, gizemli olandır o.” -L.Wittgenstein-

Hiç, bir konuşulamayandır, bir dile getirilemeyendir. Aristo’da birey tarif edilemeyendir (ineffabile), Stirner’de Biricik ve Kendi-olan dile getirilemeyendir vb. Dile getirilemeyen üzerine ne denebilir? Dile getirilemeyen, dile getirilemeyendir. Bu kadar mı? Bitti mi? Mesele bununla bitti mi?

Hiç üzerine neden susmalı? Çünkü: Hiç üzerine konuşulduğunda, çelişkisiz konuşulamaz. Neden? Çünkü: Hiç’in ne olduğu mantık üzerinden dile getirilemiyor; sadece: Hiç, hiçtir; Hiç, değildir. Bitti mi? Mesele bununla bitti mi?

Parmenides, Gorgias, Platon, Heidegger, Sartre, Stirner, Mainländer vb. uzun bir liste hazırlanabilir Hiç üzerine konuşurken. İşte: Varlık üzerine konuşulduğunda Hiç üzerine de kaçınılmaz olarak konuşulur. Ne olduğu dile getirilemeyen Hiç üzerine konuşmamak Varlık üzerine konuşmamak demektir. Varlık, varlığını Hiç’e borçludur. Öyleyse: Hiç’tir.

Ockham’ın Usturası’ndan Carnap’ın Heidegger’e karşı yürüttüğü mantık tartışmasına kadar metafizik olgulara yer vermeden dili bilimsel kullanarak felsefesal ve yaşamsal sorunları çözmede önemli katkılar elde edilebilmektedir. Fakat vazgeçemeyeceğimiz bir duyu var: Camus ile söylemek gerekirse: Ormanın tüm özelliklerini bi-

limsel olarak kendimize açıklasak da, ormanın duyularımıza hitap ettiği derin korkuyu ve düşünce ötesi oluşu hepimiz bilir ve severiz. Şimdi soralım: Hiç nedir?

Wittgenstein'in yürüttüğü mantık kendi içinde tutarlı yani doğrudur: Önsözünde vurguladığı gibi, dünya sorunları dil sorunu ise, bu sorunları çözebildiğini iddia edebilir. Ancak ne var ki daha sonra Wittgenstein'in da bunu kabul ettiği gibi, dünya sorunları ve felsefe sorunları yalnızca dil sorunu değildir. Wittgenstein'in, Tractatus'ta "tüm felsefe dil eleştirisidir" tümcesi ile kendini Mauthner'in "tüm felsefe dil eleştirisidir" tümcesinden özenle uzak tutması, Mauthner'in, dilin felsefe sorunlarını çözemediği iddiasını doğrular. Hiç nedir?

"Ben kendimin dünyasıyım" ve yalnızca benim anladığım "**dilin** sınırı **benim** dünyanın sınırındır", başka tümceyle: 'Benim dünyam dünyanın sınırındır' gibi tümceler solipsistçe ve hatta otistiktir. İtirazım yok buna. Ancak benim dünyam senin dünyandan değişiktir ve sen kendi dünyanı kendi realitenle ve ben de kendi dünyamı kendi realitemle bir'leştirirsem, ortak bir dilimizin olacağından şüphe ederim. Bu da sorun değil. Fakat bunu genelin dünyası olarak göremem, benim Ben'im benim dünyamın senin dünyandan farklı olduğunu ve tek dünya olmadığını ya da bazen senin varolmadığını bile söyler. Benim dünyama senin girişin olanaksızdır, sana solipsizminin kapısını aralamadığım sürece. Araladığım anda bile beni kısmen tadarsın ve üstelik sadece kendince, sence.

Ve ayrıca ben susarsam, gizemli olanın bana görünmesini deneylerim, burada kendi yöntemlerimi geliştirir ve yaşarım. Hiç nedir? Hiç'tir.

*
**

Öteki Kendimle Bir Konuşma

Valéry: “Evet ama falanca da var... Evet ama filanca da var... Falanca, filanca, var, var, var.”

Edimsiz. Ve: Düşüncenin ve bedenin çekiminden uzak. Bu Seni heyecanlandırmıyor, telaşlanman için de hiçbir neden yok. “Sen” mi dedim? Sen yoksun! Varsan, kimsin? diye soruyorum. Ben’in kardeşi? Bir olasılık sadece. Ayrıca: Ben bir “Kim”im ki “Sen” diyebiliyorum? Olasılık sözcüğü üzerine fazla düşünüyorum. Çok olasılık mevcut. Her şey olasılıklardan ibaret değil midir?

Soru sorabiliyorum hâlâ. Bir tuzak mı, bir dış etken mi? Dış mı? Benim dışım yok; içimin çarpık biçimleri. Duyumsamak en son an. Bu bir tehlikeyi mi sezdiriyor? Yoksa belirsiz bir kıskacıta olmanın seslenişi midir bu? Yalnız olmanın, yalnızlığın hafifliği mi? Yalnızlığın resmi mi?

İmgelerin düşüncelerce örselenmeden dile gelişi mi? Varoluş tomurcuğunun daha açılmadan, fosilleşmesi mi? Yanıtsız sorular sorulmamalı mı? Yanıtı olan soruları sormam için bir neden olabilir mi? Sen söyle Bana.

Duyuyorum Seni, iç sesini, henüz sözcükleşemeyen düşüncelerini. Belirli bir korkunun resmini çiziyorlar ya da belirsiz. Tam ulaşamıyorum Sana. Acını ifade etme istemine sahip değilsin. Bu Bana acı veriyor. Sana göre ne redayım Ben? Seni olduğun yerde belirleyen ne? Sen ve Ben aynı düşünce miyiz?

Sorularımı yanıtlamayışın şüphelendiriyor Beni, sükûneti tattırmıyorsun Bana ve Senin hoşuna gitmiyor Senin sükûnetin. Bu sükûnet çok gürültülü. Seni, olduğun yerde, görmeye çalışıyorum Ben. Bir yok olanı ya da varlığı kesin olmayan birini. Garip. Yüzüne dokunma arzusu

duyumsuyorum, ya da dokunuşun vereceği duyguyu merak ediyorum. Sen ki, kendi içinde duran, Kendi(si)yle olan ve dışa yönelmeyensin. Seni tüm bilgilerden bağımsız düşünmeye çalışıyorum. Olasılıklar dahilinde bir soyut imge. Düşünüyorsam, var olduğumu mu çıkarsamam gerekiyor? Bir imge miyim Ben? Bu soru, Bana Kendimi sorgulama şansı tanımıyor mu? Kendimden daha çok Seni sorguluyorum, oysa şüpheli olan Sensin, Ben değilim; bir düzeyde kalamayan Sensin. Sana göre neredeyim Ben? Seninle aynı yerde değil miyim? Henüz aynı yer de değil miyim? Henüz Ben, Ben değil miyim? Ben bir başkasıyken de Ben değil miyim? Ben ve Sen aynı düşünce miyiz? Bu, olasılıklar dahilinde mi?

Bizi ayıran ne? “Biz” dedim. Bu çok korkunç! Ben ve Sen aynı düşünceyse, Beni ve Seni ayıran bir şeyden söz edebilir miyiz? Bu ayıran, hatta bir Üçüncü mü? Yoksa, Ben mi ayırıyorum Kendimi Senden. Ayrı olmanın özelliği. Ancak ayrı olmakla Seni düşünebiliyorum, aynının ayrısı olmakla, aynının ayrısı olarak. Öteki açıklama şöyle olurdu: Ben, Ben, Ben... Kekeme...

Ve: Dokunma edimi duyumsuyorum. Kendimi Kendimden dışlıyor muyum bu edime yönelirken? ‘Dışlamak’ değil, ‘atmak’ demeli buna: Bir başkasına dokununca Kendimi Kendimden atıyor muyum? Kendimden kurtulmak bu mu? Bir imgeden bir bedene mi dönüşüyorum? Ve: Seni bir düşünce olarak düşününce bu düşünceye bir imge katıyorum; düşünceyi imgeleştiriyorum. Hatta Sen bir imgesin ve Ben Seni düşünceleştiriyorum. Bununla yetinmeyip Seni bedenleştiriyorum ve düşüncenin ete bürünmesini sağlıyorum.

Kutsal Kitap: “Söz, ete kemiğe büründü.” Oysa Ben Seni sözden dışlayarak var ediyorum; Kendimi söz dışında var ediyorum ve sonra söze dönüyorum, dönüştürüyorum Kendimi söze. Et, söze büründü. Ben bir “Ne”yim ki

sorusundan ben bir “Kim”im ki sorusuna varıyorum.
Edimli.

Bir imgeden bir bedene dönüşüyorum. Oysa hep bedendim, beden üzerinden düşündüm Kendimi. Ve Kendimi Sen’leştirdim, Ötekileştirdim, beden kafesinden çıkmak için.

Öteki'ne Bir Mektup

Weininger: “Yok, ıstık yok!”

Öteki: “Ölümü sadece erteliyorum, ölüş anısının, ölüş süremimin kısa ipine asıldım.” Bu sürecin kendi dinamiğiyle nefes alıyor ve her oluşun bir önceki oluşun bir tekrarı olduğu algısıyla başı olmayan bir başa dönüyor ve oluşların akışına dalıyorum. Kendi içe dalışlarımı kendimden esirgemeksizin. Ve orada er ya da geç girdaba dönüşecek bir duyu denizine dalıyorum. Dışa dalış yaparken kaçınılmaz olarak yeni bir başlangıçla yüzleşiyorum. İçe dalışlarımın gücüne ve türüne göre de dışa dalışlarım belirleniyor.

Başlangıca her dönüşümde gizil bir güç şiddetli arzuyla kirletilmeyi bekleyen beyaz sayfalar koyar önüme; içe dalışlarımda etimden söküp aldığım duyuları sözcüklere sığdırmaya cesaret edişim; kendi çaresizliğimi bir tokat gibi yapıştırmakta yüzüme. Doğmuş olmanın yazgısıdır bu belki, başka açıklamam yok.

Kötülük Meleklerinin dans ettiği o beyaz sayfalarda güzelliğin asaletini resimlemenin hazzını duyumsatabildiğini yaşıyorum ve sözlerinden süzülerek akan ruhunun bana katışıksız ulaşabildiğini. Tıpkı süt akmayan göğüslerinden içime akan kanların gibi.

Bir sözcük arıyorum seninle olanlara dair, tüm yolculuğum boyunca bana eşlik ettin yanımda olmadığın halde, bilirsin canlı olup da edimde bulunamamanın ne olduğunu, bilirsin diyorum ancak bunun bende ne olduğunu biliyor musun bilmiyorum. Şöyle: Burada, sensiz seninleyken kendi ateşimde yanıyorum, kıvılcıklarımın sana ulaşabildiğini hâyâl ederek; bu imgeye teslim ediyorum kendimi. Kendimde gördüğüm zaafım bu, aynı zamanda güç aldığım bu. İmgeme fiziksel resimler yüklüyorum.

Nedir bu sözcük? İçinde büyüdüğüm ya da büyüdüğümü sandığım felsefede tekbencilik deniyor adına. Yalnızca Ben varım, benim dünya. Dünya, yalnızca benim dünyamdır. Ne var ki Seni dünyama sızarken izliyorum: Kendimin gıyabında seni buldum. Bu bana Biriciklerin bir dünyası olması gerektiğini ve olduğunu gösteriyor, belki de bir yanılsamadır bu ama bu yanılsamada yaşamak bana benden olanı gösterdiği sürece varlığıma renk katıyor, ölüm süremi uzatıyor ve beni büyülüyor. Büyüsüz olamıyorum, bir zaaf daha ancak ender durumlarda büyüleniyorum.

Işık yok, ama belki ateşimin ışığıdır bana nefes aldırın. Ölüş süremi kısa ipini uzatıyor bu ateş belki. Kendimin gıyabında kendi fantasmama yer veriyorum, bir yabancı-nın ruhundan kendimi gözlemliyor ve bir yabancıya dönüşüyorum; Kendimi ve Ötekini bir arada, iki enerji ögesini bir atomda yaşıyorum. Karanlıkta aydınlanmak gibi ya da aslolan aydınlığın karanlıkta vukuu bulduğu duyusu gibi. Tekil dünyanın sarsıntısına işaret eder bu, bu da tehlikenin güzelliğidir.

Weininger: “İnsan doğmuş olmakla kendisini kaybetmemiş olsaydı, arayıp yeniden bulmak zorunda kalmayacaktı kendisini.”

Bu Kendi aynı zamanda Ötekinden Kendinin onayını almakta. Kendi uçurumumun ağzında Ötekiyle yüzleşiyorum. Ve düşüncelerimin kıvrımlarına alıyorum –Ötekini. Kendimin gıyabında Ötekini buluyorum. Kopuşunu yaşadığım Kendim üzerinden Ötekiyle bağlantı kuruyorum.

Her kopuşta yaşadığım ölümler bana her bağlantıda yaşadığım acı sevdaları tattırıyor ve nefes alışlarım buna göre belirleniyor.

Art arda yaşadığım ölümlerin kesin bir ölümle sonuçlanacağı bilincine salıyorum kendimi nihayet, bu beni bir

çiçek misali yaşamsal enerjiye yönlendiriyor. Bana armağan ettiğin her nefesin ölüm sessizliğinde bir güzellik yaşıyor ve varoluşun bu anlamsız döngüsünde düşünsel hazzım acıyla neşenin kesiştiği edimsel şölene dönüşüyor. Böylelikle ölmeyi ertelemiyorum; gecenin doğuşunda tanıdığı olduğum kayboluşlarında Seni varoluşun en yüksek ve en derin boyutunda yaşıyorum: Şefkatim ve şehvetimle şekillendirirken –ölümü.

Düşünsel esrimelerime dalışında ulaştığım psikolojik fırtınaların vahşi oluşlarında göğsünden gelen ritmik ölümün sesine bırakıyorum kendimi, bir şarkının, bir şiirin sesidir bu, şehvetli bir geceyi çağrıştıran –ve dilsizleşiyorum. Ölümün çözücü etkisi kaçınılmaz olarak duyumsatınca kendini, yaşamın ritimleri de çöküşün geleceğini müjdeleyecektir ve ardından –Hiç.

Mitolojik bir ilham perisinin kanatları üzerinden doğuşunu izlediğim gecelerin ancak dörtte birini sözcükleştirebildiysem, ikiye böldüğüm Bir'i ifade etmekte başarısız sayılmam; bu iki'nin de kendi içinde sayısız parçacıkları olduğunu düşünürsek. Oluş kalabalığında cereyan eden Bir'in olanaksız ifadesidir sözcükleştirdiklerim.

Hiç Sorunsalı

Lütkehaus: “Varlık’ın Hiç’ten hiçbir önceliği yoktur.”

Hiç’i Düşünememek

Nietzsche: “Olmamak’ı tasavvur edemiyorum.”² Tam da özneyi kökünden yakalamak için hiçbir fırsat kaçırmayan bir düşünür söylüyor bunu. Çünkü Hiç’ten Varlık’a dönüş ya da geçiş için bir garantiye gereksinimi var. Neyin garantisi? Nihilizmi aşma istemi üzerinden varoluşa geri dönüş. Ardında da “değerlerin yeniden değerlendirilmesini” önerecektir. Babası papaz olan bir filozofun işi zor: Her filozof kendi psikolojik yapısına göre Hiç’le yüzleşmek durumundadır. Anlam aramak, hele de değer üzerinden, köle âhlâkıdır. Âhlâk âhlâksal açıdan gerekçelendirilebilir mi? Âhlâka dair her gerekçe bir anlam içermek zorundaydı, her anlam da bir âhlâkla sonuçlanmak zorundadır.

Wittgenstein, dünyanın “içinde” bir anlam olmadığını, bu nedenle dünyanın anlamının dünyanın “dışında” aranması gerektiğini ileri sürmekle anlam kavramını, Lütkehaus’un deyiimiyle “kafası üzerine” oturtur. Dünyanın dışında ne bir anlam mevcuttur ne de herhangi bir şey; dünyanın içinde bir anlam olmadığı gibi dünyanın dışında da anlama dair hiçbir şey yok. Wittgenstein’in bu çaresiz beliti metafiziğin tuzaklarına işaret eder.

Hiç’i düşünmenin insana fazla geldiğini Sartre’dan okuyalım: “Hiç’i düşünmek ne kadar da zor.”³ Düşünülemez, duyulamaz, görülemez, dokunulamaz. Akan sular durur; sadece Hiç denince ama akan sular durur; çünkü akıcı olan Hiç’tir. Burada bu deyiimi hak ettiği tek yerde

² Friedrich Nietzsche / KSA VII, 1988, S. 543.

³ J. P. Sartre / Der Ekel. Rowohlt 2017, S. 153.

kullanıyorum, dolayısıyla onu deyim olmaktan kurtarıyorum, belki de Türkçe tarihinde bir ilktir bu, zira Türkçenin atalarına Hiç’le karşılaşmak hiç “nasip” olmadı. Onlar “nasip” ve “yazgı” yolunda çürüdüler. Demek ki: Yeni Platoncu Hiç’i devralıp dinsel-Oryantal renge boyamak bir yaratım değildir. Şimdiye kadar söylemediysem, söyleyeyim şimdi, tam yeri gelmişken: Ben Türk değilim, Türkçeci de değilim, ben Türkçe’yim, çünkü dil’deyim ben. Dilden çıkış yok ama dil ile Kendimi Hiç’e bırakıyorum; herkese **sahip** olan dil putlarından arınmak için. Evet, ancak dilin putlarından arınırsam, Kendime, Hiç’e dönüş yapabilirim. Hiç’e dönüş yapmak Varlık’ın zeminine inmek demektir. Heidegger, Varlık’ın zeminine inmek için dil üzerinden kendini Hiç’e bırakmadı; Hiç’ten arınmak için Varlık’ta bir yurt, bir ana kucağı, bir sığınma aradı ve buldu: Doğduğu kasaba: Messkirch. Buna dil ile yaptığı kavram dolandırıcılığı üzerinden ulaştı. Gereksiz bir uğraştı; doğrudan da ulaşabilirdi, daha doğrusu; hep orada ve hep o’ydu zaten, hiç başka biri değildi zaten. Pastoral bir yaklaşımla muhafazakâr dile tutsak kaldı. Ama akademik ve entelektüel dil dolandırıcılığı kaçınılmaz felsefesal bir yöntemdir kimilerine göre. Bir zangoç’un oğlu olmak hilekâr olmayı gerektirmiyor zorunlu olarak ama ne rastlantı, babasıyla düşüncedaş bir Man –Heidegger. Nasıl ki İsa Kudüs’te günahın Haç’ını sırtladıysa, Heidegger de Messkirch’te **yöresel** Varlık’ın Haç’ını sırtladı. Orada bırakmalı onu.

Hiç’i Düşünebilmek

Kavram olarak **hiç** olan Hiç, ya da kavramsal açıdan **hiç** olması gereken Hiç; düşünülen, söylenen, tasavvur edilen olarak **hiç** değildir artık. Ne çıkmaz sokak ama! Yine de rasyonun başını gözünü yarmadan devam etmeli. Hiç –düşünme hazzıdır.

Hiçbir şey olan bir şeyin düşünülmesi gerekiyor. Bunun ücreti, düşünülenin olmayışıDIR, yani tam olarak hiçbir şey değildir düşünülen. Ne çelişki ama! Yıkılmaz, çömez bir çelişki! Kimi filozoflar için karabasan, kimileri için yeniden doğuş; her an yeniden doğuş. Her değerinde sadece âhlâk kölelerine lâyık olduğunu çağrıştıran bir doğuş.

İçeriği yok, içeriksiz, hiç içerik yok, hiç. Ama yine de bir ilgi var, çünkü her şeyden önce Varlık var. Varlık varsa, Hiç de olmalı; en azından Varlık'ı ifade edebilmek için. Bundan da öte: Hiç'in tek karşılığıdır –Varlık. Başka karşılığı yok! Ne Uçurum ama! Ve: Hatta bir istenç var: Hiç istenci! Düşünüyor Hiç; düşünülüyorsa, nasıl olmayacaktı ki! Söyleniyor Hiç; söyleniyorsa, nasıl olmayacaktı ki!

Özelliksiz oluşu dışında başka özelliği olmayan Hiç'in -işte bu Hiç ile Biricik'in kesiştiği noktadır- kimseye bir zararı olmadığı gibi korkulması gereken bir vakum ya da bir boşluk öcüsü de değildir –Hiç. Unutulmamalı: Varlık'tan da bir mucize beklenemez, tüm soruları yanıtlayan bir Tanrı değildir –Varlık. Bundandır ki ideolojikleşerek insana mucizeler armağan etme sözü verir. Başka ifadeyle: Hiç'in hiçbir zararı olmadığı gibi, Varlık'ın da hiçbir yararı olmadığını vurgulamak gerekir. Ve Nasıl ki Varlık'tan bir mucize beklemek anlamsızsa, Hiç'ten de korkmak o kadar anlamsızdır.

“Tüm tümceler eşdeğerdedir”⁴ eğer söz konusu Varlık ya da Hiç ise: Burada ne “fazla ne de az-değerde bir tümce

⁴ Ludwig Wittgenstein / Tractatus Logico-Philosophicus, Suhrkamp 1963, s. 111.

vardır. Varlık nedensizdir. Hiç, [...] uçurum bile değildir.”⁵ “*Varlık’ın Hiç’ten hiçbir önceliği yoktur. Çünkü neyin karşısında öncelikli olacaktı ki, eğer Hiç hiç ise? Hiç’in hangi az değere sahip olması gerekirdi ki, eğer Hiç hiç ise. Hiç, ‘değersiz’ bir şey olmaksızın ya da ‘yutucu’ bir şey olmaksızın her değeri ‘yutar’.*”⁶ Demek ki: hiç (hiçbir şey) olan Hiç, Herşey’dir.

*
**

⁵ Ludger Lütkehaus / Nichts. Haffmans Verlag 1999, s. 752.

⁶ Ludger Lütkehaus / Nichts. Haffmans Verlag 1999, s. 751.

Şen-Melankolik Düşünceler

*Hüzün nasıl var biliyor musun?
Nefes almak gibi...
Şen olmak nedir biliyor musun?
Nefes vermek gibi...*

Sözüm Kendimle başlarım, kimseyi aldatmaya gelmedim buraya. Dünya denen evrenin küçük ve pek de anlamsız bir âleminde Kendimi anlaşılır kılmakla meşgulüm. Öyleyse sıfır rakamından başlıyorum yani Kendimden.

Şöyle desem: Kırgınlık, kibir, anlayış, hoşgörü, nefret, kin, âşk, sevgi, sadakat, yeraltı, başkaldırı, bağ. Hepsini taşıyorum içimde. Herşeyim Ben. Ve: Kadın, erkek, cinsiyet, kimlik, kişilik, zaman duygusu taşımıyorum içimde. Tamamen kimliksizim. Hiçbir şeyim Ben.

Ya da şöyle: Varlık'ın zehirli şarabı döküldü bedenime, çiçekler açtım dikenli uzun yollarda. Doğuşum an'a dairken ölüm nefesim yayıldı demet demet. Ateşim alevlerin nöbetlerimde. Hep aynı çiçekler, hep aynı şaraplar, hep aynı hayatlar, hep aynı kalpler geçer gözlerimin önünden.

An içinde vücut oldum. Bedenselleştim. Uçsuz bucaksız uçurumlarda cisimlendim. Ellerimden kaydı evren – boşluğa. Aklımı yitirdim Kendimi görmek için, Kendimi buldum bensizliğim için. Hüznüm banadır, hüznüm âşkadır, hüznüm Varlık'adır.

İçinde nefes alıp verdiğim ve kendi ekseninde dönen yerküre koca evrende yersizyurtsuzdur, başı sonu olmayan koca evren Hiç'e dayanır; koskocaman, eşsiz-bucaksız.

Dilimin ve dilin vereceği ve verebileceği hiçbir şey yok kozmosta. Kitaplar da yazsam, düşüncelerimi sayfa sayfa

sıralasam da, sözcükleri yüreğimde saklasam da, sözcükleri zorlasam da, logosu kırsam da, kalbimi elime alıp Varlık'ın resmini çizsem de, âşık olduğum dile tecavüz etsem de... bu resmi zerre kadar bile ifade edemeyeceğim. Her şeyi söylemiş olacağım ancak hiçbir şey dememiş olacağım.

İnsan varlığa tepetakla düşer, sarsılıp kendine gelinceye kadar ömür biter, –insan ölür. İnsan, varolma-korkusunu aşabilmek için kendini hakikat sahibi bir yaratık olarak düşleyerek sanrı dünyasına sürüklerken, durmadan bir tuzaktan diğer bir tuzağa düşeceğini elbette önceden kestirememişti; ama üryan varoluşun, kendisini nihilizmin kucağına götüreceğini idrak etmişti. Varoluşun ilk, asli özelliği onun nihilsel oluşudur. Ancak nihil insana süreli bir yaşam fırsatı tanımaz. Dolayısıyla bundan özgürleşme, bunu aşma düşüncesi doğar ki bunun kökeninde bir parça da korku yatar.

Nihilizmi aşmaya çalışmak her zaman psikolojik iltica ile sonuçlanmıştır insanlık tarihinde. Oysa: Dünyaya giriş her defasında tekildir, ancak tek diğer bir tek'e ve devamlı topluluğa yansımada ifade bulur. Ve son sözü söylemek: Sözcüğü ve bununla birlikte düşüncüyü telef etmeyi göze aldığım ve aynı zamanda taşkınlığa vardırıdığım bir tutarlılık. Sözü mantıkla sonlandırmak. Son söz: Ben! Sadece Ben! Buradan vardığım sonuç ise mutlak süreksiz oluşumdur. Her an bir başka oluş. Geleceksiz ve geçmişsiz. Her an Olmak. Herşey-oluş.

Düşünmenin bu aşamalarından yürürken bilginin esri mede doğabilmesi ve bilgenin kendini her gün yenilemesi için bilginin, logosun ölmesi gerekiyor. Bilgiyi bilgiyle kırmak –işte. En güçlü edebiyat eserleri nihilizmle ve nominalizmle iç içedir. Bunların her biri sözcüğü sözcükle telef etmek için yola çıkar. Ben, kendini kurandır, ve Ben,

kendini telef edendir. Buraya kadarki açıklamalar Ben denen şeyin varlığını kabul ederek yola çıkıyor. Oysa Ben'in salt bir yanılama olabileceği, Tanrı'nın ve her şeyin bir yanılama olabileceği gibi, sadece Hiç'in devasa gücünü görmekle olanaklıdır. Buradan açılan kapı: Cezb ve dil. İkisi bir arada en uç ihtimal olarak yukarda sıraladığım varyantı doğurur. Böylelikle Hiç'in karanlığını Varlık'ın ışınlarıyla kıvrımlandırarak yok olmak. Her bir Tek kendine tanıktır.

Hiç karanlıktır, soğuktur, boşluktur ve o kadar karanlık, o kadar soğuk, o kadar boşluktur ki, ne karanlıktır, ne soğuktur ne de boşluktur. Öyle ki Hiç'te Hiç (bile) hiçbir.

Ölüm sonrasını doğum öncesine özdeş olarak düşünmek rasyonel hükmümdür. Ölümün Hiç ile sonlanmadığını düşünmekse, var olma deneyiminin öğrettiği bir duygudur. Ancak her durumda Hiç sorunu mantıksal ve varlıkbilimsel bir sorundur; Hiç sorunu mantığın ve varlıkbilimin üzerinde durduğu zemini ayaklarının altından çeker ve her ikisini de boşlukta bırakır. Bu noktada iddialı paradokslar ve kendi içinde durmadan çelişen düşünceler ve kuramlar devreye girer. Hiç sorunu yalnızca kâğıt üzerinde varlığını sürdürmeye başlar.

Batı dünyası genel olarak Varlık'ı Hiç'e tercih eder, Varlık'a üstünlük, öncelik tanır. Nihilizmin bütün kuramcıları, eleştirmenleri, yanlıları ve karşıtları Hiç'i yalnızca yorumlayabilmişlerdir. Varlık'ı unutmamak adına Hiç'i unutmuşlardır. Ve Hiç tüm dinsel-mistiksel kuramlarda ebedi mutluluğun, nihai kurtuluşun simgesi olmuştur; – farklı bir Hiç-unutulmuşluğudur bu. Düşlerle gerçeklerin kesiştiği an insanın 'Ben' diyebileceği andır.

Kendi ve Öteki

Bireyi bireyselleştiren öge biçimdir. Bir başka ifadeyle: İçinde yaşadığı dünyayı algılamak ve yaşamını anlamlaştırmak için birey kendi kültürünü yaratır. Bu durumda onun çıkış noktası mevcut olan mekânıdır yani belirli bir yer. İlk adımını atarken soracağı ilk şey: “Ben kimim?” Bu soru tüm insansal ve bireysel edimlerin temelidir. Bu soruyla birlikte birey bir iç diyaloga girer. Şöyle: Ben bu soruyu sorarken ilk aşamada kendimi sorgulamış olma-tayım ve bu soruyu sormakla önce Kendimi Kendimden uzaklaştırıyorum, –tekrar Kendime dönebilmek ve Kendime biçim vermek için.

Kendim olan Ben bu soruyu sormakla Kendimden uzaklaştırıyorum, Kendimin Ötekisi (yabancı) oluyorum. Kendim ve Öteki, –ikisi de bir bedende. İnsana ve insansala dair iç konuşma böyle başlar. İç ancak dış aracılığıyla gerçek bir biçim kazanır. Yani Kendini ötekileştirerek. Dış olmadan iç biçimlenemez. Bu, Kendimin iki kat, çifte bir deneyimdir ve bu deneyimdir ki kültürü ve insan topluluğunu var eder.

Bu noktadan bakınca dünya bambaşka gözükmektedir, dünyanın *kendisi* gözükmektedir. Bu durumda günlük gazetelerde okuduğumuz haberlerin sadece *görüntü* olduğunu anlarız. Aslolanı uzaklaşmak için icat edilen göstermelikler.

Kendi, kendisinin Ötekisidir. Eğer sadece ve sadece Ben Kendimi Ötekim olarak algılasam, o zaman bilirim ki karşımdaki de içinde hem Kendini hem Ötekini taşır. Bu durumda ikimiz de birbirimizle hem Öteki hem Kendi olarak karşılaşırız.

Çifte deneyim:

- 1) Ben Kendimin Ötekisiyim.
- 2) Karşımdaki de Kendisinin Ötekisidir.

Buradan edindiğimiz bilgi: İçimizdeki Öteki ve dışımızdaki Öteki sayesinde içimizdeki Kendi ve dışımızdaki Kendi olmak.

Bu durumda tüm kategoriler, tüm değerler, tüm sözde özellikler ve özdeşleş(tir)meler yeniden algılanacak ve neticede yeniden biçimlenecektir.

Bu durumda *Sen Sensin Ben de Benim ilkesi Sen Bensin Ben de Senim* ilkesine dönüşür. Çünkü yukarıda açıkladığım gibi Ben Seni yaşayabilenim ve Sen de Beni yaşayabilensin. İçsel diyalogun ve birlikte-olmanın temeli budur.

Kendimi hem Kendi hem Öteki olarak algılamak beni yeniden var eder. Bu durumda korku, yabancılık, mizah, can sıkıntısı ve tüm afekt ve olgular farklı bir biçimde yaşanır. Ötekinden (yabancıdan) korku nevrotik boyutundan arınır, mizah bilgiye yeniden can verir ve ideoloji gibi katı düşünce sistemlerin içselleştirilmesini engeller ve can sıkıntısı yerini yaratıcılığa bırakır. Bu durumda bütün ideolojik özellikler ancak kısa süreli yaşayabilirler. Ve Kendi üzerinde egemenlik kuramazlar.

Kendi, Varlık'ın Ötekisidir. Bir başka ifadeyle: Öteki, Varlık'ın Kendisidir –ideolojik bir itki içermeksizin.

*
**

Hiç'i Düşünürken

1) Giriş

İnsan varoluş putlarını ardında bıraktığı an Tek'in seyrine başlar. O andan itibaren dünyaya atılmışlığını, köksüzlüğünü, şekilsizliğini, adsızlığını anlar. Bu bilinçle hareket eden Tek'in yaşamı, sahici nitelik kazanır. Sahicilikte Tek, Hiç ve Hiç'ten kopan Varlık'la yüzleşir. Hiç'i ve Varlık'ı bir arada duyumsar ve kavrar. Burada duyacağı kaygı yaşamında daima var olacaktır. Kaygı, kriz ve bulantı gelip geçeci değil, sürekli; olmadığı an ve dönemler de mevcuttur. Bulantı insana sahi bir yaşamın olduğunu öğretir. Tek, buradan yola çıkarak yaşamsal sorumluluk duyar ve yaşamı düzenleyerek karmaşadan kurtarır. Neticede kendisiyle birlikte tüm varolanları bu bilinçle adlandırır. Sahi olan içinden geldiği Hiç'e geri dönerek yaşamı yeniden kurar. Buradaki yapıcılık yıkıcılığın karşıtı değil; ikisi iç içedir. İyi ve Kötünün ötesinde yaşam böyle inşa edilebilir ancak.

2) Biricik ve Man

Genelin acısı bir düşünce acısıdır; bir hayaletin acısı. Genel aynı zamanda "sıradan insan"dır. Sıradanlık *Man*'ın en açık ifadesidir. Sıralar halinde yürüyen ve düşüncelerin egemenliğindeki Genel, Ben'le örtüşmez. Sahi olan, içindeki Genel yok olunca doğar. Genelin yokluğu sahi olanın doğuşudur.

Biricik, *Man*'ın karşıtıdır. Biricik, Hiç'e dönen ve Hiç ile yaratandır. Tek, ancak biricikliğinde yaratıcı Hiç'ine geri döner. Genel, Ben'in biriciklik duygusunu kırmaya, zayıflatmaya yönelir, çünkü Genel, biriciklik düşüncesi karşısında korkuya kapılır ve o an korku bir düşman im-

gesine dönüşür. Bu durumda Genel, düşünceden düşünceye savrulur; birinin egemenliğinden çıkıp bir diğerrinin- kine sürüklenir. Oysa kendi meselemi kendim üstlenir ve biricikliğim üzerine kurarsam, o zaman meselem geçici ve ölümlü bir yaratıcının meselesidir. Dolayısıyla söyleyebileceğim tek şey vardır ki, o da ancak şu sözcüklerde ifade bulabilir: “Ben Meselemi Hiç’e bıraktım.” Meselesini Hiç’e bırakan kişi, bir akıntı olan zaman içinde Hiç ile Varlık’ın kesiştiği noktada vukuu bulan boş alanın sahibidir.

3) “Varoluşçu Zangoç”un Iızdırabı (Heidegger)

Man sadece toplumsalda var olabilmektedir, toplum onun nasıl yaşaması gerektiğini önceden belirler. Bu yaşam Genel’in mekânıdır. Buna dolayısıyla “genel mekan” ya da “genel alan” diyebiliriz. *Man* aynı zamanda belirli olandır; toplumun simgesidir, toplumun kendisidir. O, bir genel alan iken, aynı zamanda bir “onlar alanı”dır.

Tek, Varlık’ın dayanılmaz ağırlığı altında ve kasvetler içinde Hamlet-sorusunun şu versiyonunu soracak: Neden Hiç yok da bir şey var? Tek’in asıl sorusu –bu. Bu soruya korku, tasa ve can sıkıntısı eşlik ediyor. Tek’e sonsuz bir uçurum duygusu veren Hiç-sorusu, iç sıkıntısının dışı vuruşudur. İç sıkıntısı Tek’e daima eşlik eder.

Issız, terk edilmiş ve تنها bir yerde olmanın duygusunu kim bilmez. Modern çağda korku filmleri izleyenler bu duyguyu daha iyi anlar. Tüm evren تنها ve karanlıklarla çevrilidir, Tek’in attığı her adım uçurumla sonuçlanabilir. Ama *Man* kendini işte bu Hiç’e bırakırsa, çok şey kazanabilir: aldatmacalardan sıyrılmanın, tanrılardan arınmanın yolu Hiç’te olabilmektir. Varlık’a erişmek için bu kasvet göze alınmaya değer. Varlık’ın gizine erişmenin tenhalı, kasvetli yolu Tek’in kendisidir. Yaşam Tek’e iki

olanak sunar: aslolan ve tersi. Varoluş böylelikle belirlenmiş olarak karşımıza çıkar. Dünya-içinde-olmak bu iki seçenekle sınırlıdır.

4) İle

Hiç, korku üzerinden açığa çıkar. Bu da Varlık'a ulaşmanın yoludur. Korkuyla açığa çıkan Hiç, Tek'in Varlık'ıdır. Tek, Hiç'te ölümle yüzleşir. Ve ölüm bilinciyle yaşama anlam yükler. Ölüm, yaşamın tek anlamıdır. Ölümsüz yaşam anlamsızdır. Ölüm, yaşamı var eder, Hiç'in, Varlık'ı var ettiği gibi. Ölüm ve yaşam iç içedir, Hiç ile Varlık'ın iç içe oluşu gibi. Ölüm kendi başına yok, Varlık kendi başına yok. Ölüm yaşamı var edense, onu düzenleyendir de. Varlık'ı düzenleyense Hiç'tir. Varlık kendi başına saçmalıktır. Ölüm bu saçmalığın yokluğudur. Var olmak aynı zamanda birlikte-var-olmak'tır. Biricik ile Biricik. İle'siz Varlık *Man*'ın Varlık'tan kopuşuna benzer. İle, Biricik'in dünyayı ötekilerle paylaşımıdır: Her Biricik bir diğeriyle ancak birlikte var olandır. Bu paylaşma eşit değildir. Çünkü her Biricik Kendidir. Kendi-olan, "onlar alanına" girmez. Eşitlik, eşitsizlik egemenliği gibi dayanılmaz ve çekilmez bir zorbadır. Varoluş korkuda kendi başına ve yalın olmakla birlikte *Man*'ın tahakkümünden kurtulur. Bu da Tek'in Kendi olmasını sağlar.

5) Dünyaya Giriş Ücretsizdir

Dünyaya giriş dünyadan çıkışı haber eder. Başlangıç, sonun habercisidir. Hiç, hem başlangıç hem sondur, ikisini birbirine bağlayansa varoluştur. Varoluşun putları Varlık'ın örtüsüdür. *Man* örtüdür. Dünyaya giriş ücretsizdir. Çünkü Varlık'tır. Hiç'in ücreti yoktur. Hiç ücretsizdir. Hiç'in ücreti hiçtir. Hiç, kendinin nedenidir, –aslolandır. Ücret var olmanın bedelidir, –Varlık'ın değil. Bedel kendi karşılığını aramaktır. Bedel kendi eşini bulma çabasıdır.

Var olmanın dayanılmazlığı kendi eşini bulamayışıdır. Bu acı onun bedelidir –işte.

6) Sartre

Varoluş bulaşıcıdır, her Tek'in kaptığı bulaşıcı bir hastalık, –salgın. Pekmez gibi yapışkan, estetiksel değeri sıfır, yapıştımı bir kez bırakması olanaksızdır, ölüme kadar beden, tin ve ruh onunla iç içedir. Tek'in ayrılmazlığı. Köşe bucak varoluştan ibaret, her şey var, her yer varoluşla kaplı. Gına! Ey varoluş! Nesin, kimsin sen? Ne istersin, ne ararsın? Sensiz olunmuyor, çek git. Bırak yakamı. Çek git, başımın belası! Var git, Varlık'ın bulantısı. Sağım solum varoluş, önüm arkam varoluş, içim dışım varoluş. Yok mu senden kurtuluş? Her şey seninle yoğrulmuş, hayatın hamuru, çek git! Ey saçma, nereden de musallat oldun! Niye varsın, niye Hiç yok da sen varsın? Niye Hiç değil de, bir şey var? Ey rastlantı, en büyük abuk sabuk sensin; saçmalığın kökeni sen, ne diye varsın? Ey boşluk, her şeyi yutmakla doyamayacak kadar bir ejderhasın sen, evren senin boşluğunu dolduramayacak kadar küçük. Boşluğun ve doyumsuzluğun tek ilkesi sensin. Ey bulantı, yakaladın yine beni, her zamanki gibi boğacak kadar çöktün yine gırtlığıma. Her edimde sen varsın. Sokakta, kafede, yatağımda, yazarken... Daha dün seviştiğim kişiyle aramıza sen girdin. Dokunduğum et senin kokunu taşıyordu, çıplak bedenime çamur gibi oturdun ve her zamanki gibi yine seninle birlikte hayvanlaştım. Seni en çok sevişirken duyumsuyorum, kaçınılması olanaksız en büyük bulantı işte o an. Senin varlığın anlık değil, ebedi. Şu taş, şu toprak, şu ağaç, şu kağıt senin eserin. Senin ifade edilemeyeşin köklü bir acı. Sen sözcüklerin ötesindesin, nedenin ve (sağlam) bir temelin yok senin. Biliyorum: Senin dünyanın sözcüklerin dünyası değil. Saçma olduğun kadar adsızsın. Bunu anladığımda başım dönüyor, midem bulanıyor ve

tekrarlıyorum: her seviştiğimde bu bulantı tinimi, bedeni ve ruhumu aşıyor. Âşkın birlikte hayvanlaşmak olduğunu ve bundan daha farklı bir şey olamayacağını o an duyumsuyorum –işte. Çamurda didişen domuzlar gibi seninle yoğruluyorum. Saçma olduğun kadar da bir rastlantısın sen, benim gibi milyonlarca zavallı karıncayla birlikte atıldın evrenin boşluğuna; boşluk senin bir diğer adın. Seni rastlantı savıyla doldurmaya çalışıyorum; oysa sen tam bir vakumsun. Dedim ya! Ve sen sözcüklere sığmayacak kadar da mükemmelsin, mükemmel bir boşluk ve boşunasın. Evren varolanlar kalabalığıdır. Başım dönüyor. Varlık'ın ücreti bulantıdır –işte.

7) *Stirner*

Dünyaya gelmek bir şans meselesidir, bu şans herkesin yüzüne gülmez. Çok çekici, büyüleyici, kazanmadan elde edilen bu şans neredeyse hoş bir mucize kadar caziptir. Bu şans benim mülkiyetimdir. “Hiçbir şey Benden üstün değildir”, çünkü her şey benim mülkiyetimdir. En az şu kağıt kadar yer ve gök de benim olandır. Şu kadın, şu erkek, herkes benim hazzımın nesnesidir. Ne yazık ki her şey gibi tüm hazlar da geçicidir. Mülkiyetimde olmayan tek şey ölümdür. Bir boşluk olan şu evreni ancak kendimle doldururum, çünkü “Ben Hiç'im” derken boş olduğumu asla söylemedim –bunda ısrarlıyım. Benim Hiç'im gözle görünen, elle tutulan bir Varlık'tır. Üstelik kırıncı olan bu Hiç, vakumu dolduracak kadar da yapıcıdır. Dünya benim dünyamdır, gerisi yalan. Hiçbir amacım yok benim, neredeyse bir bitki kadar yalın ve yaşam doluyum. Ancak benim bir mülkiyet düşkünü olduğumu sanmayın –bunu da ısrarla söylüyorum. Her düşkünlük beni tiksindirir. Meselem Hiç'e bıraktığım için, hiçbir tutku umurumda değil. Ben tutkuların kölesi değil, efendisiyim. Beni var eden

Benim, çünkü Benim nedenim Benim. Kimse benden sorumlu değil ve kimseden de Ben sorumlu değilim. Bununla özgür olduğumu söylemiyorum, özgürlük kölelerin bir arzu ve tutkusudur, ben özgürlüğün nesnesi olacak kadar nesneci değilim. Özgürlük benimle birlikte doğdu ama ben başkaları gibi özgür olmaya mahkûm değilim. Ben özgürlükten de arındım. Ben Biricik'im.

8) *Değil*

Mir geht nichts über Mich!

Hiçbir şey Beni aşacak yücelikte değildir!

Hiçbir şey, önünde, kendimi alçaltmamı gerektirecek bir yücelikte değildir!

Beni hiçbir şey aşamaz!

Hiçbir şey özgünlüğümü aşamaz!

Hiçbir şey Benden üstün değildir!

8.1) *Değil Nedir?*

Değil'in bir şey olduğu ve olmadığı yargılama edimiyle bilinir. Değil her zaman yargıyla bilinendir. Her zaman yargıyla bilinen Değil, sadece bir olumsuzluk belirtisidir. Değil, Hiç öncesi değil, sonrasıdır. Hiç, Değil sonrası değil, öncesidir. Hiç ilkseldir, aslolandır. Değil, Hiç'i yargılayabilir sadece. "Hiç yok" demek gibi; "Hiç yok olandır" gibi. "Hiç, varolan değildir" gibi. "Hiçbir şey Benden üstün değildir" tümcesi bir yargı sözüdür. Oysa "Ben Meselemi Hiç'e bıraktım" tümcesi Hiç'e akar. Hiç önceldir, en önce olandır. Hiç var.

Dilde olmayan, dil ötesi Hiç, yargılamaz –yargılanamaz. Yargı dilde vardır. Hiçbir şey Hiç'i ifade edemez, çünkü Hiç hiçtir. Hiç, değiller. Değilleyen Hiç'tir. Değilleyen Hiç, değiller. Hiç'i ancak Hiç ifade eder. Hiç, ifade

edilebilen değildir; Hiç, ifade edilemeyendir. Hiç, hiçtir. Hiç hiçtir.

9) Hiç (Benim Hiç'im / Hiç ve Ben)

Tek'in ruh halini ifade edebilecek bir özellik var. Bu özelliğin adı var: Hiç. Tek, inlerken, iç sıkıntısı yaşarken, gönül darlığında kavrulurken, heves içinde ve heves dışında yoğrulurken, neşeden ve neşesizlikten kudururken, kasvet ve melâl içinde kıvranırken hep Hiç var. Hiç her yerde var, Hiç'siz bir var'dan söz edemeyiz. Hiç, olandır. Hiç, Tek'in ruhunun dışa yansıma biçimidir. Hiç, insan ruhunun kapsamıdır, Tek'in ruh hâlinin adıdır. İki dev kayayı birbirine bağlayan asırlık bir tahta köprüden uçurumu görmek Hiç'i duymaktır—işte. Ve Hiç bu duyguyu yaşatandır; Hiç, bu duygudur.

Hiç, şehvetimin adıdır, libidomun öteki adı. Acının doruğunda hiçleşen Ben'in inlemesidir Hiç. Kıvamını bulma efkârına kapıldığımda Hiç'i görürüm; O, neşemle acımın kesiştiği noktadır. Hiç, realiteyi kucakladığı gibi, rüyaların da sorumlusudur. Tek'in rüyadaki ruh hâli Hiç'in sahi ruh hâlidir. Hiç, sanal realiteyle banal realitenin uzlaşımıdır aynı zamanda. Hiç, evrendir, çünkü aslolan hissiyat odur. Gönül darlığından gönül ferahlığına kadar her duygu, Hiç'in bazen hafif bazen sert esen rüzgârıyla çalkalanan ölüm dürtüsünün habercisidir.

Bokun Sosyolojisi

“Oturmadan önce götüünüzden izin isteyin.”⁷

Augustinus: “Dışkı ile idrar arasında doğarız.”⁸ Böylece yaşamımız boyunca kendi excretalarımızla (ifrazatlarımızla) bir mücadeleye gireriz. Excretalar kültürel anlayışımızı, duruşumuzu, kişiliğimizi, toplumsal yaşayış tarzımızı, bireysel üslubumuzu, sağlık ve güzellik anlayışımızı, dürüstlük ve sahi olma hallerimizi, mizah ve sanatsal yaratımımızı etkiler ve biçimlendirir. Doğa bilimlerinde, ekonomik ve bürokratik yapıda; kısacası tüm yaşamda excretaların temel etkisi mevcuttur. Sloterdijk’ın adına “merdokrasi” (bokun hakimiyeti) dediği kanalizasyon sisteminin henüz olmadığı Orta Çağ, Kara Vebasını büyük çapta excretalara borçludur. İnsan, excretalarıyla tiksintinin, hijyenin ve kokunun gramerini kurar.

Bunu yaparken iki tür bedensel sınıf yaratır: Yüce ve aşağı uzuvlar. Buradaki yöntemi insanın Tanrı’yla ilişkisine dayanır. Tanrısal uzuvlar ve dünyevi uzuvlar olarak da adlandırabiliriz. Dinsel yapının kendi içindeki çelişkili varlığından dolayı insan kendine ve kendi bedenine karşı çelişkilidir. Augustinus’un tümcesi bir faktum oluştururken, insanın bu faktumdan iğrenmesi tuhaf bir duygudur. Hem doğallığı kabul eder hem de bu doğallığı kendinden uzaklaştırmaya çalışır hatta elinden gelse bu doğallığı imhâ edecektir ama bu, insanın ölmesi demek olurdu. Bu ikilemde dinlerin bedenle tuhaf ilişkileri vardır. Bir taraftan küçümşenen uzuvlar yüceltilir ve aynı zamanda yüceltilen bu uzuvların aşağılanması devam ettirilir. Ancak her

⁷ Anımsayamadığım bir kaynaktan.

⁸ Bu tümcenin Augustinus’a ait olduğu söylene de bazı kaynaklar Clairvaux’a ait olduğunu ileri sürer.

insanın uzuvları yüce değildir dinlere göre; seçilmiş insanlar vardır, onların dışkı ve idrarları da seçilmiştir.

Peygamber ve azizler gibi bireyler ve geriye kalan diğer insanlar. Azizler birinci sınıfı oluşturur, öteki insanlar yani çoğunluk ikinci sınıfı; ikinci sınıf: Dışkı, urin, kusmak, cinsellik ve pislik olarak adlandırılan her şey. Birinci sınıf organlar ise cinsellik olmayan her şey. Ancak burada da bir sorun var. Cinselliğin beyinde başladığını düşünürsek, beyni de bir cinsel organ olarak görmemiz gerekir.

Dinler birinci sınıfa ait insanların yani azizlerin excretalarına tıbbi, mistik, metafizik değer de verirler. Azizlerin excretaları öteki insanlara metafizik bir güç, bir sihir olarak sunulur. Örnek: Dalai Lama'nın dışkısı tıbbi bir muska değeri taşır. Her hastalığa karşı en güçlü etken olarak kullanılır. Hastanın iyileşmesi ancak rosyonel terapiyle mümkün iken, plasebo adı verilen etkisiz ilacı kullanan hastanın kendi inanç gücüyle iyileşmesi de mümkün.

Bu durumda irrasyonalizmi rasyonalizme tercih etsek de, rasyonalizm en geç bir Müslümanın Ramazan ayında oluşan hemoridleri karşısında çözümsüz kalmasıyla yayvanlığını göstermiş olmaktadır.

Diğer taraftan ilkel insanın rasyonalizme gerek duymadan hemoridsiz yaşayabildiği olgusunu göz önünde bulundurursak, tekniksel gelişimin bir süreci olarak oluşan kanalizasyon kültürünün icat edilmesiyle de hemorid ve benzeri yüzlerce modern hastalıklara kapı açılmış olduğunu not edebiliriz.

Dinsel aşamadan rasyonalist aşamaya geçiş yapan modern insan dinlerin bedensel sınıf ayrımını devam ettirmiştir. Özellikle katı ideolojiye sahip olan sosyalist-komünist kültür. Marx'ın burjuvazi-proletarya sınıf ayrımı dinleri bu bağlamda devam ettirmiştir. Proletaryaya beyin yükleyerek (sınıf bilinci) burjuvazi ile aynı düzeye getiren

Marx, korkunç bir hata yapar ve proletarya içinde excretaları sembolize edecek olan bir alt sınıf yaratır ve adına lümpen proletarya der. ‘Her ailenin bir günah keçisi vardır’ tümcesini burada işlersek, çeşitli organlardan oluşan bedenın günah keçisi de göttür. Lümpen proletarya, Marx’ın ekomonik tarifesine göre tıpkı bu işlevi görmektedir. Günah keçisi rolü dinsel işlemine tüm sosyalist-komünist kültürde devam etmiştir. Bu işlem tüm modern kültürlerde de izlenmektedir.

Sloterdijk: “Eğer kafa, antipodu götle konuşmak isteseydi, göt kafaya dilini gösterirdi, eğer bir dili olsaydı götün.” Einstein’ın dünyaya seslenişi bundan farklı değildir: Tüm dünyaya dilini göstermekle ondan üstün olduğunu dillendirmek bedenın belki de en güçlü vurgusudur.

Göt tabandır: Önce olmak sonra ile-olmak, öyle ya da böyle olmak; önce varoluş sonra özellikler; önce gerçek sonra iyi ve kötü, yukarısı ve aşağısı. Batı düşüncesinin vazgeçilmez filozofu Sinoplu Diyojen, bedeni sınıfsal bir ameliyattan geçirmeye gerek duymaksızın “doğada utana-bileceğimiz hiçbir şey yoktur” der ve Atina meydanında zaruri gereksinimini giderir.

Psikanaliz cinselliksiz düşünülemez. Freud, bu talihsiz organı psikanalizin tabanı olarak görmese de onun haz değerini analizleyebilmiştir; ve “anal evre” adını verdiği, çocuğun kendi bedenini tanımasında tattığı “tutma” ve “bırakma” işlemlerini ve excretalarla oynama hazzını vurgulamıştır. Eğitimin ve âhlâkın katı kurallarına uğrayan bu işlem çocukta daha sonra nevrotik davranışlar ve çeşitli zedelenmeler yaratacaktır. Tutma ve bırakma terimlerini Stirner’in bir tümcesiyle açıklamak istiyorum: “Hazmet kutsal ekmeği ve kurtul!” Eğitimin ve âhlâkın değer yargılarını papazın kutsal ekmeği gibi oral yöntemle bedene alıp sindirerek içselleştirmek gerekiyor. Bu içselleştirilen üst-ben’dir.

Evet, İsa'yla son bir kez bir akşam yemeği anlamlı olabilir hatta gereklidir. Ve Ganymed'in narin ellerinde tuttuğu sürahidenden bir kadeh kırmızı şarap ve bir bardak sade su hem metafizik ve erotik kıvılcımları alevlendirecek hem de sindirimi kolaylaştıracaktır. Ardından, sindireceğin kutsal yemeği, içselleştirdiğin şu üst-ben'i dışkılamak gerekecektir. Tüm organlarından teker teker geçmesini sağla ki, dışkıladığında onu yeme ya da onunla oynama gereği duymayasın, -âhlâkın tersine. Âhlâk, dışladığı ve aşağıladığı kendi excretalarını nevroikleşen gelenekleri üzerinden yeniden yemek durumundadır ve her gelenek, çocuğun kendi excretalarıyla oynama meşguliyetine bir göndermedir; aynı şeyin kendini tekrarlaması düşüncesi-nin sosyolojik varyantıdır bu.

Freud'tan yaklaşık seksen yıl önce psikanalitik bir analizde bulunan Stirner'in keskin düşüncesi tüyler ürpertecek kadar gerçekçidir. 'Biricik' olabilmen için Geneli ve Genelin artıklarını dışkılayan gerekecektir. Nedir içselleştirdiklerin? Din, devlet, aile, âhlâk, pedagoji, terbiye, ideoloji, tüm Geneller. Öyleyse tüm Geneli salgıla ve dışkıla. Cin çıkartmanın anal varyantıdır bu. Dayak pedagojisi ile idealizmin birbirlerini tamamladıkları genel âhlâkın dışkılanmasıdır. Öyle ki hiçbir mirasın devredilemeyecek ölçüde imhâ edilmesidir.

İçselleştirilen regresif enerjilerin süpersif bir hamleyle sonlandırılması ve yerini Hegel'in 'özü özne olarak geliştirme' düşüncesi değil, Deleuze ve Guattari'nin Kendini doğuran bedeni almalıdır. Köksüz ve kökensiz, her an ve her yerde filizlenebilen bir beden. Demokrat, sosyalist, dindar, anarşist, solipsist, katil, eşcinsel, karşıcinsel, faşist, terörist, entelektüel, varoluşçu, bireyci, toplumcu, peygamber, feminist, üstinsan, altinsan, ortainsan gibi binlerce maskeleri sosyolojinin tarihsel çöplüğüne fırlatıp

kendini yeniden dizaynlamak. Ve her dizayn bilinçli ego-
istin maskeli egoistin nevrotik estetizmini kırarak kendine
özgü anlık estetiğini içerecektir.

*
**

Hâyâli Bir Despot: Pişmanlık

Kierkegaard: “Evlen, pişman olursun; evlenme, ondan da pişman olursun; evlen ya da evlenme, ikisinden de pişman olursun; ya evlenirsin ya da evlenmezsin, ikisinden de pişmansın. Dünyanın çılgınlıklarına gül, pişman olursun; ağla, ondan da pişman olursun; dünyanın çılgınlıklarına gül ya da ağla, ikisinden de pişman olursun; dünyanın çılgınlıklarına ya gülersin ya da ağlarsın, ikisinden de pişmansın. Bir kıza güven, pişman olursun; güvenme, ondan da pişman olursun; bir kıza güven ya da güvenme, ikisinden de pişman olursun; bir kıza ya güvenirsin ya da güvenmezsin, ikisinden de pişmansın. Kendini as, pişman olursun; asma, ondan da pişman olursun; kendini as ya da asma, ikisinden de pişman olursun; kendini ya asarsın ya da asmazsın, ikisinden de pişmansın. İşte beyler, size her türlü yaşam bilgeliğinin özü.”

Öncelikle Kierkegaard’ın dilini önemişiyorum. Yaşamın içinden yazıyor. Duyumsadığı şekliyle. Varoluşçuluk felsefesinin kurucusu olarak anılması elbette yerindedir. Hegel gibi yaşamı sistematikleştirip bir devletin buyruğuna sokmuyor. Hegel’e antipatisi biraz da buradan kaynaklanıyordu. Ancak varoluş yalnızca hüznü yaratan bir pişmanlıktan oluşmamaktadır. Yoksa? Bireye göre değişmez mi bu? Yukarıdaki alıntı kimilerini üzebilir, kimilerini güldürebilir.

Kierkegaard, öncelikle bu açıklamasıyla bütün pişman insanların başbelasını özetlemiş oluyor. Sahi, nasıl bir beladır bu? Seversen pişman olursun, sevmezsen de pişman olursun, âşık olursan pişman olursun, âşık olmasan da pişman olursun, ve evet, orgazm sonrasında pişmanlık duyarsın, orgazm olmazsan yine pişman olursun. Bu durumda bir Freudçuya başvurmaya gerek yok? Birkaç açıklama

yaptıktan sonra antidepresan önerir ve bununla bir dönem idare edebilirsiniz ama bütün bir yaşam, pişmanlıklarla şekillenmiş koskocaman bilmem kaç yıllık ömür nasıl teselli edilir?

Yukarıda alıntıladığım uzunca paragrafında pişmanlık yaşadığımı çok da güzel ve açık ifade ederken pişmanlığın ne olduğunu da açıklıyor Kierkegaard, şöyle ki: yaşamı yaşasa da pişman, yaşamasa da pişman. Tüm mesele burada; konu ne kadar sosyolojik ve ne kadar felsefeseli? Soru bu. Bunu temel alarak konuyu irdeleyelim.

Şöyle başlasam: Neden pişmanlık duymuyorum ben? Dört duvar arasına sığınıp yaşama atılmadığım için mi? Değil! Hiç de yerinde durabilen biri değilim! Herkes hareketliliğimden şikâyet eder. Sosyopat mıyım? Bunun olası olduğunu düşünmüyorum, oldukça tekil yaşamama karşın, yeterince sosyal ilişkilerim mevcut, hatta bazen beni boğacak kadar fazla.

Şimdi de şöyle soralım: Neyin ifadesidir pişmanlık? Geçmişte yaşanan ya da söylenen bir şeyden rahatsız olmak, tatmin olmamak; o şeyin acısını duyumsamak. Başka? O şeye karşı kin duymak, ondan nefret etmek. “Neye yaradı bu yaptığım, ah keşke yapmasaydım, yaptım da ne oldu!” Karşı soru: Yapmasaydın ne olacaktı? Daha mı iyi olacaktı? Belki daha kötü olacaktı, belki daha iyi olacaktı. Belki, evet belki. Belkilerle nasıl yaşanır ki? Bütün bir yaşamı spekülasyonlara taşırsak, ne zaman yaşayacağız? Yaşamaya zaman ayırabilecek miyiz? Pişmanlıklarla kendimize tuzak kurduğumuzun farkında mıyız? Buradan varacağımız sonuç kişinin yaşam hakkında hiçbir şey bilmediğidir; kişi bir yaşam mağdurudur. Bir ömür tüketir ama yaşamın kendisinden bihaberdir. Böyle mi gerçekten? Yaşam nedir? Ya da yaşamlar nedir, diye soruluyoruz.

İsa, insanlık için öldü ve geride kalan bizler onun ölümünden sorumluyuz, biz suçluyuz. Ve hatta doğmuş olmamızda bir suç var. Çünkü: Aden Bahçesi'nden kovulan Âdem ile Havva suç işlediler, biz de onların evlatları olarak bu suçu taşıyoruz. Alâkaya bakın! İsa, kendi ölümüyle bu suçu telafi etmeye çalıştıysa da günümüze kadar bu suç bütün dünyayı zaptetti. Demek ki varlığımız zaten bir suç; varlığımızdan pişmanlık duyarız. Bu asli gûnahtan asıl konuya girmiş olduk: Pişmanlık dinseldir. İnsana dışardan aşılarmış bir yapay duygudur. İkmâmet ettiği yer: Vicdan. Bir Hıristiyanlık eseri bu mekân pişmanlığı yaratan, besleyen, büyüten bir ejderhadır. Kierkegaard'ı titreten bir varoluşsal yıkılış.

Pişmanlık tüm monoteist dinlerde bir kurum, bir mercii şeklindedir. Hıristiyan odaklı kişi pişmanlık duygusunu belli bir kültürel ritüel çerçevesinde vicdanıyla muhakeme ederek gidermeye çalışır. En son ihtimâl papaza başvurmadır. Oryantal kültürle şekillenen kişiler vicdan muhakemesinden daha çok ağlayıp sızlayarak bu müptelâdan arınmaya çalışırlar ya da bazıları gibi bir takım dinsel ibadetlerle. Ama hiçbirini başarılı olamaz, çünkü pişmanlık algıları kökten yanlış olduğu gibi ondan arınma yöntemleri de yanlış. İnsanlar bütün bir ömür kendi psikolojilerini kemirir dururlar.

Neler oluyor?

Durup dururken insanlık bir suçta tabii tutuldu. “Sen suçlusun!” dedi biri. “Evet suçluyum” dedi öteki de. Hiç yoktan bir suç, temel suç, asli suç. Kim kime yaptı bunu? Ne alâka?

Dostoyevski, “Suç ve Ceza” adlı romanında bir bireyin iki uç arasındaki uçuşunu ifade eder. Tanrı yoksa her şey mübahtır, öyleyse herkes herkese istediği her şeyi yapabi-

lır; örneğin öldürebilir de. Varoluşun Tanrı'yla bütünleşerek anlam kazandığı bir psikoloji, Tanrı'nın yokluğunda yalnızca negatif bir nihilizmle şekilleniyor. Protagonist daha sonra da negatif nihilist edimlerinden dolayı pişmanlık duyarak tekrardan Tanrı'ya yöneliyor; işlediğı suçların (günahların) bağışlanmasını ya da karşılığında cezalandırılmasını talep ediyor. Bu iki uę dışında başka alternatif içermeyen bu yapıyı duyumsayabilmek için bu yapıdan biri olmak gerekir. Aksi takdirde bu yapının bir komediden ileri gitmediğini görebiliriz. Dinsel kişinin kendisi için a tığı kuyuya kendisinin düşmesi elbette beklenen bir sonuç ve görkemli bir komedyadır.

Örnekleyerek devam edelim. Benim için dünyaları yaratmaya çalışan sevgilimi terk edişim; çok sevdiğim ve kendisi için ölmeyi göze aldığım sevgilimin beni terk etmesi; arzuhalimi kozmik bir şehvetle besleyen o biricik tadı bir daha bulamayışım; zor koşullarda uğraşıp, mücadele vererek elde ettiğim mesleğimin bana beni tatmin etmeyen kazancı; doğduğı andan itibaren sevgili bulmak için kilometrelerce uçup ve üç saniye seviştikten sonra ölen iki gün yaşıyabilen kelebek örneğindeki gibi tüm ateşimi yakarak uzaktaki sevgilimin kucağında seviştikten yarım gün sonra bu ateşimin s nmesi; canım kadar sevdiğim kişinin aniden ölmesi karşısında yıkılışım; sevdiğim insanın sevdiği insanın ölümü karşısında varoluşa dair pişmanlık feryatları karşısında d ş ş m; binbir çıkmazla boğuşmalarım; dünyaya getirmekle sorumluluk üstlendiğim ve tarzıma uyum sağlamayan  ocuęumun yaşıyış şekli; sevgilimin dinsel ve öteki maskelerinin ardında duyumsadığım ve tüm derinliğimle sevdiğim yalınlığı (masumiyeti) karşısında maskelerini kırmaya dair çaresizce uğraşlarım ve bu yalınlığın o maskelerce zedelenmişliğini ve zedelenmeye devam edildiğini gören ruhumun çırpınış-

ları; ona ve yaşama dair binbir hâyâl kırıklıklarım; düşünsel ve ruhsal dünyamı kuşatan Medusa'nın yalnızca bir mitolojik figür oluşu; Âşkın sembolü Eros'un ve Diotima'nın, her yazarda olduğu gibi, bende de bir hâyâli figürü aşmadığı ölümcül gerçeği; varoluş pişmanlığını ölmeği seçmekle sonlandıran Enkidu'nun vahşi gözyaşlarının gözlerimden akması; her düşüşümde ruhumu yakan hüznün acımasızlığı ve onlarca, yüzlerce öteki kara oluşlar pişman olmamı sağlayabilir mi?

Ben bir matematik yapı değilim; bedenim bir makine gibi çalışsa da hatta bir makineden oluşsa da psikolojimin bundan farklı bir yapısı var; tinsel yapım psikolojimde bir sistem, bir uyumluluk yaratmaya çalışsa da psikolojik yapım kendine göre çalışır. Nefes almadan önce nefes alma yönteminizi belirleyemezsiniz; nefes mevcut olandır, bizleri var eden. Nefes aldıktan sonra nefesiniz hakkında fikir edinip nefes yöntemleri geliştirebilirsiniz. Yaşantılarınızı gözden geçirip, işlediğiniz hatalar ve yanlışlıklardan dolayı yeni yaşam biçimleri yaratabilirsiniz. Ancak: Her yaşantı (oluş) kendi içinde bir bütündür ve yaşandığı zamana bağlıdır. Bugünün psikolojisi ve bilinciyle dünün psikolojisi ve bilincini yargıladığınızın farkında mısınız pişman olurken? O an yaşanan o anındır, bugünün değildir. Dün bir sevilenken bugün bir nefret edilen olabilirsiniz. Dün ve bugün bir süreç olarak algılanıp yaşansa da an belirleyendir; ne dün ne de bugün, sadece an'dır belirleyen.

Bu bilinçle yaşam yaşanır, pişmanlığın obsesif insanların bir gereksiz buluşundan başka bir şey olmadığını göreceksiniz. Afektler hariç. Şöyle ki: Kaotik ve stres kökenli bir anda işlediğiniz bir ediminizden dolayı, “ah n'aptım ben” diyerek yaptığınızın bir “hata” olduğunu anlarsınız. Eğer işlediğiniz “hata” sizi yargıç karşısına çıkartacak kadar vahim değilse, hatanızı telafi etmeye çalışır ve psikolojinizin söz konusu anlarda neden o şekilde yansıdığını

anlamaya çalışıp tekrarlamamasını sağlayabilirsiniz. Bedensel, tinsel ve psikolojik yapıların birbirleriyle ilişkileri oranında kişi kendini “hatalı” ya da “hatasız” var eder ama pişman olması için hiçbir neden yoktur. Ben hatalarımla ve düşüşlerimle benim. Ve böyle olmasını istiyorum.

Sevdiğim kişinin bana “ah, keşke şunu yapsaydın, yoksa bu başına gelmezdi” diyerek çıkış yapması beni ya güldürür ya da öfkelenendir. Güldürür, çünkü o an’ın şu an’la ilgisi olmadığını bilmeyişi bir bilinçsiz algının çaresizliğini ve saçmalığını gösterir. Öfkelenendir, çünkü acımı paylaşma adına yanlış ve yine ilgisiz bir afektle kendi acısını benim acımla birlikte dindirmeye çalışır; bu olanaksızlık karşısında öfkelenirim.

Kierkegaard’ı ve milyonlarca öteki pişmanlık mağdurlarını bir tümcemde özetleyebilirim: Her keşkenin kökeni: Keşke olmasaydım. Öyleyse: Ya nefes al ya da mızımızlanma!

Varlık ve Hiç Üzerine Bir Fragman

Lautréamont: “Varsam, bir başkası değilim.”

Kuramsal

Giriş

Kişi, bellek ile Varlık’tadır. Varlık, bellek ile kişidir. Hiç, belleğin olmadığı yerdir. Hiç, bir yer değildir. Hiç –yersizdir.

Uzam

İnsanın belirlenimi belirlenimsizliğidir. Bu, insanı kendini dizginsizce tüketmeye zorlar. Dizginsizlikle kendini imha eden insan, Herşey’le bütünleşmek ve doğanın bilinçdışı âlemine bilinçle dönüş yapmak ister. İnsanın dünyaya olan eksantrik durumu onda en derin özlemi yaratır: kendisi olmamak ve bizzat canlı dünyanın kalbinde ikamet etmek.

İnsanın dünyayı kaybetmiş oluşu onun reel yıkılışıdır ama aynı zamanda dünyayı tekrar bulma şansıdır. Ancak onu yeniden yakalayabilmesi için kaybı en son aşamaya götürmelidir: Kendini kaybedene dek.

Kars’a gidiş her zaman bir geri dönüştür –benim için, tarihe geri dönüş değil, bizzat tarihin başlangıcına geri dönüş: Doğaya. Bu, gerçek olduğu kadar da gizemlidir, çünkü doğa Kars’ta başlangıcın öngeçmişi ve şu anın tekrarıdır. Dağlar, ormanlar, çayırlar, çaylar, tarlalar, dereler; ufkun sisle kaplı ana hatları, tüm bunlar hep oradaydılar ve kayboluşu olmayan bir başlangıcın varlığına işaret ederler. Diğer taraftan başlangıç hiç olmayandır ama yine de olandır, gelişi ve gidişi olan bir imgedir: Süreklilik. Geri dönüş bir yere varmış olmak değildir, örneğin Var-

lık'a. Geri dönüşle yalnızca bir şey deneyimlenir: geri gelişin tam merkezindeyken kaçan bir geri dönüş. Yer, gök, dağ, taş; her ne demekse Varlık – aynı zamanda bize en uzak olandır. Doğum öncesinde tarih yoktur, doğadır tarihsiz var olan.

Yaşamsal

Varoluş Geceğine İniş

Bataille: “Ölümün korkutucu yapısı, insanın korkuya olan gereksinimini gösterir. Bu gereksinme olmadan ölüm insana kolay görünür.”

Arayışlarında varoluş bilmecesinin gücüyle uzaklara fırlatılan birey, dünyaya geldiği yere henüz dönüş yapmadan dünyayı dolaşmanın kendi ekseninde dönmeye eşit olduğunu anlar. Dolayısıyla doğduğu yere dönüş ile oradan uzakta kalış sadece birbirini onaylar: Bir gizemi varmış gibi duran bu varoluş tüm arayışları yutan kocaman bir vakumdur. Bu baş döndürücü buradalık karşısında, kuyruğunu yitiren kertenkele gibi telaşlar içinde kaçacak delik arar –birey.

Kuramsal

İnsanın Ütopyası

İnsanın ütopyası: Doğaya egemen olmak. İnsanın vardığı yer: Kozmik facia. Sartre'ın “insan kendinin taslağıdır” tezi “insan kendinin imhasıdır” ile sonuçlandı. Doğada saklı olan ya da Varlık'ın görkemi olarak yansıyan Hiç'in izine rastlamak için doğaya egemen olması gerektiğini düşünüyordu insan. Sonuç: Yıkım. Hiç değil, yıkım.

Lautréamont: “Büyükten küçüğe, her insan kendi ininde bir yabanıl gibi yaşar, ve kendisi gibi kendi inine çökmüş olan türdeşini ziyaret etmek için pek ender çıkar buradan.”

İnsan kültürel bir canavardır. Şimdiye kadar kendine dair tek kanıtı budur. Kendisinden büyük olana, dünyaya, egemen olma dürtüsü ona dünyayı kaybettirmiştir. Bu onun dinmeyen acısıdır. Bu acıda kendini tamamen yitirdiği an dünyaya dönüş yapabilecektir. Ama eğer kendisinden büyük olanı, dünyayı, yeniden algılsa, kendi varoluşunu yeniden yaratabilir. Bu yaratılış ama bir bütün olarak dünyayı kabulleniş olacaktır, yani bir sömürü nesnesi olarak değil, elde edilemeyen doğa olarak dünya, baskılanamayan şu yeryüzü, şu dağ, şu deniz, şu taş, şu toprak, şu gökyüzü, şu Herşey: Varlık.

Gündelik dilde insanın ikinci doğası olarak adlandırılan kültür, insanı eline geçirmiş bir vaka olarak hüküm sürer. Tıpkı doğaya hükmeden insan vakası gibi: İnsan, ne idüğü belirsizdir. Dünya çapında bir çöp yığınının dönüşen kültürel olguda ancak sarhoş dolaşabilen bir kurtçuk seviyesindedir. Yıkıma dönüşen doğayla ilgilenen allak bullak olmuş doğa koruyucuları gibi bu kurtçuk çöp yığınının hâlâ medet ummaktadır. Doğa koruyuculuğu sömürü sanayisini kendisini ölesiye üretmemesi konusunda uyararak görevlidir. Ne kadar parazit kalmışsa hepsi bu kavram altında toplanır. Yara bere hâlindeki doğayı emmekle meşgul bu aç gözlüler, ellerinden gelse doğayı ikinci kez öldürüp yeniden sömürmeye başlayacaklardır, bu kez ama “doğaya lâıyk” adı altında. Hayvana lâıyk terbiye, çocuğa lâıyk pedagoji talebinde bulunan aynı sömürücülerdir bunlar. Sömürü odaklı insan doğayı doğaya bırakmak, hayvanı hayvanlığa bırakmak, çocuğu çocukluğa bırakmak düşüncesine yabancıdır.

Doğanın Kendisi

Doğa başka bir yaşamdır, başka bir ölümdür. Terbiye edilmemiş insan da başkadır ya da insanın içindeki doğa demeliyiz bu başka olana. Ve doğa ile insan arasında her zaman fark vardır. Doğa kategorileştirilemez, kapsanamaz

ve insan odaklı değildir. Her kavramın üzerinde durur, içinde değil. İnsana en uzak ve en yabancı olan doğadır. İnsanı betimleyen hiçbir düşünce doğaya uymaz. Ona dokunuşta bile bu yabancılık ürpertiyle karşılık gösterir. Yabancılık derken yabancılaşmadan söz etmiyorum, bu, kültürün ya da kültür odaklı terbiyeden geçmiş insanın nevrotik algısıdır. Böyle bir şey yok doğada. Doğa, taşkın olduğu içindir ki kapsanamaz, kavramlara yerleştirilemez, onu betimleyecek olan her kavramı taşar. Bataille’in taşkınlık felsefesi buradan fışkırır. Ve belki de insana en yabancı olan şey doğadır, hatta tam “işte burada evdeyim” dediğiniz, her şeyinizle iç içe olduğunuz, her şeyiyle tanıdığınızı sandığınız doğa o anda bile yabancıdır size. Bu nedenle de hep onu arzularız, içinde olduğumuz halde ona doyamayız, onu isteriz, ona özlemle bakarız, özlemle dokunuruz. Onu sömürmemiz bu taşkınlıktan olsa gerek, kendimizi aşarak onu öldürmeyi denemek, onunla birlikte kendimizi öldürmek. İnsanın yazgısı gibi gözüktüyor bu. Bütün insansal aşırılıkların, bütün insansal taşkınlıkların, bütün insansal savurganlıkların kökeni bu olsa gerek. Bataille –haklıydı. Ve insan onunla, doğayla, onun ölümü anında yüz yüze gelirse, işte o zaman kendi sonsuz sonunu görecektir ve bu an ona belki ikinci bir şans tanır. Demek ki doğa hâlâ direniyor, hâlâ taşkınlığından tattırıyor bize ki ona onu imha edecek taşkınlıklarla karşılık veriyoruz: Ekonominin ve tekniğin ölümcül zaferi, intiharı gerektiren zafer.

İnsanın tüm mutluluğu ve tüm acısı ve de tüm özlemi taşkınlıklarında dile geliyor; tüm çaresizliği. Doğa hiçbir zaman bir cennet değildi. Doğa, içinde bulunduğumuz şu dünya, evrende küçücük ama parçalayıcı bir ejderha gibidir. Ve her an doğurur ve öldürür o ve her an doğar ve ölür o. Ne kadar mavi gözüktürse gözüksen, devasa bir karanlık besler onu, devasa bir boşluk, Herşeyi yutan bir canavar.

İnsanın temel korkusu değil midir ki onu bu öcü karşısında bin bir düşünceye kurban eden. Varlık'ın biricik kurbanıdır insan. Kozmik facia dünyasal faciaya denk geliyor günümüzde, insan âlemi kendi sonunu müjdeliyor tekniğın en öldürücü görkemiyle, ekonominin en modern barbarlığıyla.

Çağlayan ve çalkalanan deniz, uğuldayan ormanlar, insan algısını kıran dev kayalar, gökyüzünün değişkenliğine aldırış etmeksizin bekleyişi singelercesine sabit kalan suskun tepeler ne istiyor? Ne ister? Neyin özlemidir bu? Doğa da mı özler? Neyi özler ki doğa? Yalnızca insan mı özler?

Yaşamsal

Hiç ile Varlık'ın Buluşması

Doğa, sade doğa, sadece doğa. Uygarlıksız. Sesin varlığını unutturmakla sessizliğin bile kökünü kazıyan bileyici vahşet. Sade doğa. Yankılanıp durdu zihnimde öteki yaşamımdan kopup gelmiş imgesel dalgalar. Zihnim içe çöktü sandım. Bu dipsiz kuyunun, evreni bile içine alan çöküntüsünde durgunlaştım – Hiç'i mi adımladım, kendimle oyunlar mı oynadım: Birden haylaz bir çocuğun usulca akan dereyi çığırtan esinleri ve edimleri ulaştı zihnime. Vurdular kafa kafaya – ve: Ah, başım ağrıyor ve uğultular duyuyorum. Yine de sonu gelmez bozkırda yeterince güçsüz çığırtılar bunlar. Parlamalarım geceye dair görüntüler sunuyor ama gündüzün eşiğinde sonlu varlığımdan vahiyler alıyorum sanki. Ne zaman bunca dalgaya bulandım, üzerime vahşi denizin köpükleri bulanmış gibi bir izlenime kapıldım. Yaz sıcağı altında görkemli dağların kemiğine birlikte yapıştığım sevgilimi anımsadım. Bir azgın akarsu ya da şelale gibi aktı üzerime görkemli dağlardan. Ansızın her sözün duyumsadığım gibi ötekine ulaştığına orada tanık oldum –ilk kez.

Bir akıntı böldü beni ve etime musallat oldu oracıkta. Deresi ve denizi ile yatıştı şimdi bende o haylaz. Yine de ağzından çıkan köpükleri saklıyorum bedenimde. Daldım, dalmıştım, dipsiz okyanusa dalar gibi, benim küçük derem. Ait olduğu kentin soğuğu ile yaklaşıyor bana, ürperiyor bedenimi. Ama ansızın Başka'nın sesi ulaştı kulaklarıma: Hiçlik ve Varlık bir arada yıkıldılar tepeme ve yakardılar birlikte. Boşlukta süzülen soluk gibi. Artık kopma vakti. Tekrar parçalara bölünene değin hoşça kal – kadim sessizliğim.

Sonsuz Dönüş

Romantik algıyla hüznü düşünce neşeli danslar-da buluşurlar ve eski kuşakların ruhları dalgalanır hafif serin esen rüzgârında bu toprakların. Duyguların akışına eşlik eden inişli çıkışlı sokaklar içine kapalıları taşmaya davet eder.

Kayboluşu tattıran, çocuk ile olgunu aynı bedende yüzleştiren eski taş sokaklar.

Azgındır çocuklar her yerdeki gibi, neşeli ve hüznüdürler, nedenini sormazlar, keyfini çıkarırlar buradalığın, hüznüleri kendilerini yaşayamayışlarındandır –yalnızca. Tepelerden çözülerek akan karın parıldayışı kadar neşelidir çocuklar, birlikte akarlar derelere, dip-re, varoluş hazzını duyumsatırlar dağların eteklerinde birlikte konakladıkları ebeveynlerine.

Bozkırların fırtınalarıyla kavrulmuş varoluş melankolisine açılan sihirli kapılar, bu kapılardan geçmekte tereddüt eden âşıklar; bilinmez, bilinse de bildirilemez sırlar. Derin, fazla derin burada ruhsal dünya, buzullarla kaplıdır travmalar, güneşi bekleyen. Dağların gizemi okunur insanların yüzünde, kartallar şahlanır göğe ağır ağır süzülerek, kucak açar anılar delilere, kendine gelenlere. Sevgililer gözleriyle konuşurlar, sözcükler kendisini aratmaz,

ama sözcükler kanatır ete dönüşünce. Konuşmamalı, se-
vişmeli –yalnızca.

Kuramsal

Felsefî Boşluk

Nedensizlik. Dipsizlik. Öylece oluş. Temel mesele: Boş-
luk. Tüm enerjiler boşluktan kaynaklanıyor, ona da-yanı-
yor, her şeyin kökeni o.

Beni doğaya bağlayan şey, benim kendi doğamdır: Be-
denim, sayıklamalarım, pedagojik olmayan edimlerim,
toplumsala aykırı davranış bozukluklarım, taşkınlıklarım
ve cinselliğim. Benim nedensizliğim doğanın ne-densizli-
ğine tekabül ediyor. Doğa ile temel akrabalığım: Neden-
sizlik. Dipsizlik. Öylece oluş. Doğa ile ilişkim onunla iliş-
kisizliğimdir: ona ulaşamamak, içinde yaşadığım hâlde
onda olamamak, en yakınım olduğu hâlde en uzağım, en
güvenilir olduğu hâlde hiç güvenemediğim. Doğadan al-
dığım sadece parçalardır, fragmanlar, sadece, bütününe
ulaşamama yetersizliği bireysel çaresizliğimdir. Bu bende
ona ulaşma özlemi yaratır, aynı zamanda onu yok etme
isteği. Gizemcinin onunla birleşme isteği ile nihilistin onu
imha etme isteği birbiriyle burada örtüşür.

Benim nedensizliğim doğanın nedensizliğine tekabül
ediyor. İkimizin de kaynağı: Boşluk. Doğadan ayrılışım:
Boşluk'un bende yetersizliği, bende bıraktığı boşluk.
Yetersiz bir kaynak. Doğadan kopuşum ve doğa dışında
arayışım: Kaynak, köken, neden, dip.

Yaşamsal

Boşluk

Yolun ortasında kala kaldı, bocaladı, ölü rengini aldı
yüzü, düşecek oldu. Güneşli tatlı bir gündü, her zamanki
gibi enerjik ve coşkulu. Uçuyordu kendine fazlalığın-

dan, taşkınlığından. Henüz 13 yaşındaydı devasallığını hissettiğinde. Bir dev gibi içini yarmış, işgal etmişti yüreğini. Etrafına bakındı, neler oluyor diye, bir şey olduğu yoktu dışarıda, her zamanki köy sükûneti, büyüleyen dağlar, sihirli tepeler, kendi halinde yollar.

Enerjinin sınırlarını hissetti ilk kez. Ve kötü hissetti – fazlasıyla. O enerji ki özellikle psikolojik açıdan oldukça güçlü olan annesine şu çaresiz sözü dedirtebilmişti: “Felek bile seninle baş edemez.” Ağır söz, güçsüzlüğün hüznü, karşıdaki güce yetinemeyen varoluş yakarıları. Yarım asır uzakta şimdilerde, yine de orada, psikolojik mekânının sarayında. Ve ona tanık olan anneannesinin gözyaşlarını duyumsuyor bu sözde. İşte, ama, boşluk daha derin bir güç, en derin, en güçlü. Varoluşumuzun ve Varlık’ın temelidir o. Hüznümüzün esas nedeni. Davranışlarımızın kökeni.

Kuramsal ile Yaşamsal

Şüphe

Düşünüyorum da, ne kadar şüpheli olduğumu bir ben bilirim bir de varlığından şüphe ettiğim Tanrı. Şüphe beynimin kıvrımlarını giderek delik deşik ediyor. Varoluş bilmesinin sonu başladığı yere tekabül ediyor, demek ki gizemi varmış gibi duran bu dev, beni kemirerek beni bana bırakmaktan başka bir şeye yaramıyor.

Yine de giyindim kuşandım, baştan aşağı siyah, ağarmış saçlarımı siyah bir fôtrün içine aldım, büyük bir çabayla da olsa kıvamına girdim. Kenevir iplikli parlak siyah botlar elimdeki taze kokulu gül ile mükemmel bir kontrast oluşturuyor. İnce uzun saplı, dikenli, siyahla harikulade uyum sağlayan kıp kırmızı bir gül, hararetle benimle geceyi bekliyor. Varlık’a dair şüphem beni ateş kırmızısı günbatımında konturlarını gecenin gizemiyle değiştirmek isteyen kent çatılarının üzerine taşıyor. İn-san

özelliklerimle çıkabileceğim en yüksek yer. Bir an Gılgamış'ın göğe tırmanan uygarlık duvarlarına hüznle bakan Enkidu'nun içini kemiren şüphesini anımsadım.

Güneşin batışı, gecenin çöküşünü, yalnızlığın üzerime çöküşünü müjdeliyor. Gece, şu metafizik gizem, bana yalnız olduğumu tekrar tekrar söylüyor. Dev alevler içinde yanan Roma'yı düşünüyorum, botlarımın altında kentin yanan çatıları, ah! çıtır çıtır sesler, görkemli bir senfoni. Ve ben kendimi eksiksiz duyumsuyorum. Hiçbir şüphem kalmadı.

Gizem

Varoluş bilmecesinin sonu başladığı yerdir.

Tabula Rasa

Ludus

Başlarken başlangıcı kaybeden ve durmaksızın kendini tekrarlayan, kesintisiz devinimin bir sonu çağrıştıran fakat asla sonlanmayan ve sonlanamayan bir buradalık; buradasın –işte!

Başa dönüşün olanaksız, sona ulaşman olanaksız, buradasın işte! Kendi ekseninde kendini ezerek kendini tekrarladığın bir ruhsal çöküş –bu; ve kayıtsız şartsız bir yıkım –bu; devamı –tekrarıdır, sayısız bir tekrar, sayısız ritimlerin sayısız tekrarda kayboluşu, bir ruhsal kayboluş.

Kendi ekseninde dönerek kendini yaratarak imhâ etmek, kendini her doğuruşunda ölümü duyumsamak, tekrarın tekrarı.

Kamasutra ritimleriyle kesişen düşüncesiz-oluşlarında tattığın derin nefeslerin, kendini öldürme arzusu yansıtan orgazm sancılarında sana ölümü ve dirilişi art arda yaşıyor, art arda, tekrar tekrar.

Kendi bilincinin yıkımını ölüm dansıyla kutlayan delinin kendi ekseninde dönüşü. Bir sonsuz tekrar, bir ontotoloji, bir ölümcül tekrar.

Devamı –tekrarıdır.

Ruhsal kırılmalarının durmadan tekrarlandığı bir varoluş senaryosunda düşüşlerini saymaktan usandığın ve çıkışlarını artık kendiliğine bıraktığın, tıpkı yaşamsal enerjini ağaran uzun saçlarınla örtülü başını umursamazca sallarken kendi dışına fırlattığın kara düşüncelerinin ardından kısa seyirlerin gibi ve bu seyirlerin fazla sürmeden kara hüzne bürünerek sana geri gelişlerinde seni boğdukları gibi ve sen çaresizce o düşünceleri ayaklarının altına

alıp ‘son kez bu’, ‘son kez bu’ diyerek tepinirken akıttığın gözyaşların gibi –bir kara sayfa.

Kırılmalar, kopuşlar, kırılmalar, düşüşler, kırılmalar, inişler, kırılmalar. Her çıkışın hemen ardından, daha o kamasutra nefesi tatmadan yokuş aşağı yuvarlanıp ve daha başını kaldırmadan ‘hayır’ diyemeyeceğin, diyemeyeceğini bildiğin varoluş sevdan beyninde şimşek gibi çakar. Ve tekrar düşeceğini bile bile başını kaldırır gülümsersin acı acı, ne inattır bu, ne azimdir bu, ne körlüktür bu, ne enerjidir bu!

Silentium

Sonra aniden kendini dünyanla birlikte yeni bir patlayışa taşırırsın, bir mucizedir –bu, yanıtı olmayan bir soru, tıpkı Varlık müptelâsının yanıtlanamayışı gibi, aniden dirilirsin ve her şey tekrarlar kendini yine, başka olan tek şey maskelerdir, değişik maskeler, farklı maskeler, yeni suratlar; yeni olmayan yeni suratlar. Ve kendini bir kez daha doğruğa taşıdıktan sonra, bu kez topyekûn olarak bırakırsın kendini bilinmeyene.

Ve bir ouroboros örneğindeki gibi kendi kuyruğunu ağzına alarak kendin için yarattığın dünyanda ikâmet edersin, sonsuz bir kopuş olduğunu idrak edebilmen hâyli bir zaman alır, yine kendi ekseninde dönersin fakat bu kez iniş ve çıkışları olmadan, kendinle evlenmiş bir şekilde kendi ekseninde yüzersin gökyüzü boşluğunda ve yavaş yavaş sona hazırlanırsın, kendini kemirerek tükenirsin, tüketirsin kendini son kıvılcıma kadar.

Kırılmalar sonlanır, kopuşlar anlamsızlaşır, çöküşlerde gülümsersin sessizce, bilirsin bu ölümün son evresidir, yaşamın seni taşıdığı yer, uzunca bir içsel sükûnet sana eşlik eder, seni yalnız bırakmaz, tek dostun o olduğunu öğretir sana, tek âşkın. Ve bırakırsın kendini kucağına bilinmeyenin.

